

**K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ**

**KKTC SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE
SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASININ ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERYEM BAŞTAŞ

**OCAK 2007
Lefkoşa**

**K.K.T.C.
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİ**

**KKTC SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE
SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASININ ETKİLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN: MERYEM BAŞTAŞ

TEZ DANIŞMANI: YRD.DOÇ.DR.ZEKİ BEŞİKTEPELİ

**OCAK 2007
Lefkoşa**

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından İnsan Kaynakları Yönetimi Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Yrd. Doç. Dr. Şerife Eyüpoğlu

Üye : Dr. Fehiman Eminer

Üye : Dr. Ahmet Özyiğit

Üye : Dr. Ahmet Ertugan

Üye : Yrd. Doç. Dr. Zeki Beşiktepeli

ONAY

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü : Prof. Dr. Aykut Polatoğlu

.....

ÖNSÖZ

Araştırmanın her aşamasında katkısı olan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Zeki BEŞİKTEPELİ'ye, bana her zaman her konuda yardımlarını esirgemeyen, şu an Ankara Atılım Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olan Yrd. Doç. Dr. Mustafa İSMİHAN'a, tüm yaşantımda olduğu gibi eğitim yaşantımda da bana her zaman destek olup, beni yetiştirip bugünlere getiren çok değerli annem Havva BAŞTAŞ ve çok değerli babam Mustafa Kemal BAŞTAŞ'a ve yüksek lisans eğitimim boyunca sabırla, anlayışla bana destek veren ve bu çalışma sürecinde katkılarıyla her zaman yanımda olan sevgili kardeşim Hasan BAŞTAŞ'a sonsuz teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Şerife EYÜPOĞLU, Dr. Fehiman EMİNER, Dr. Ahmet ÖZYİĞİT ve Dr. Ahmet ERTUGAN'dan oluşan jüri üyelerine verdikleri katkılardan dolayı sonsuz teşekkür ederim.

Araştırmanın oluşumunda, beni her zaman kabul edip yardımcı olan Süt Endüstrisi Kurumu müdürü Sayın Kemal ÖZTÜRK'e ve Hayvancılık Dairesi müdürü Sayın Hüseyin HÜRKAL'a da çok teşekkür ederim.

Ayrıca araştırmanın oluşumunda ve sonuçlandırılmasında emeği geçen herkese sonsuz teşekkür ederim.

Meryem BAŞTAŞ

ÖZET

KKTC SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASININ ETKİLERİ

Baştaş, Meryem

Yüksek Lisans, İnsan Kaynakları Yönetimi

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Zeki Beşiktepeli

Ocak, 2007, 99 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı KKTC'deki süt sektörünün üretim ve sağlık (süt kalitesi) açısından genel değerlendirilmesinin yapılması ve gelişmiş ülkelere kıyasla farklılıklarının ortaya konması ve iyileştirilmesine katkı sağlayacak önerilerin belirlenmesidir.

Bu araştırmadan elde edilen genel bulgu ve değerlendirmeler şöyledir: KKTC'deki süt sektörü genellikle küçük ve parçalı (1 – 10 ineği olan) işletmelerden oluşmaktadır. Süt Sektörünün AB koşullarına uygunluğu ancak devletin sektöre, acilen kota, ölçek ve standart getirerek Soğuk Zincir Projesi'nin uygulanmasının yaygınlaştırılması ve verilen teşviklerin bu amaçların gerçekleşmesi için kullanılması gerekmektedir.

Bu çalışmada ayrıca, KKTC'de 2004 yılında uygulanmaya başlayan Soğuk Zincir Projesi ile amaçlanan hedeflerin (süt kalitesi, verimlilik, üretim ve ekonomik getiri artışı) ne ölçüde gerçekleştiği anket yöntemi ile araştırılmıştır. 38 tane işletmenin katıldığı anket sonuçlarına bakıldığında, Soğuk Zincir uygulamasına geçen işletmelerin üçte ikisinin ekonomik ölçeklere göre uygun sayı olan 50 ve üzerinde ineğinin olduğu saptanmıştır. Soğuk Zincir uygulamasına geçen işletmelerden beklenildiği üzere, bu işletmelerin % 80'ninden fazlasında üretim artışı, zamandan tasarruf ve işçilik ücretlerinde azalma görülmüş ve dolayısıyla verimlilik ve getiri artmıştır. Ayrıca bu proje sayesinde – genellikle sıcak hava koşullarından kaynaklanan- süt israfında önemli azalma olmuş ve dolayısıyla süt kalitesi artmıştır.

ABSTRACT
THE EFFECTS OF THE COLD CHAIN APPLICATIONS' ON T.R.N.C MILK
INDUSTRY

Baştaş, Meryem

Master Thesis, Human Resources Management

Asist. Prof. Dr. Zeki Beşiktepe

January, 2007, 99 pages

Since the beginning of the human history, milk and milk products constitute a vital part of the human nutrition. These products are the essential part of the healthy living of the human beings.

The main purpose of this study is two-fold: 1. To assess the TRNC's Milk Industry with respect to production of milk and milk products together with the Hygienic conditions in which these productions took place, and 2. To compare the performance with the developed countries in order to find out the short coming and to put forward proposals for the improvements.

The general evaluation of the findings are as follows : The milk production establishments of the T. R.N.C. are mainly small and fragmented (producers having between 1 – 10 cows). In order to bring this Industry to the European Community standards, the Government has to implement internationally accepted standards of size, quotas and Cold Chain practices and direct the financial assistance and subsidies towards these goals.

This study also assessed the implementation of Cold Chain Project which was started in 2004 by looking into the achievement of it's objectives (milk quality, productivity and financial benefits). 38 surveys was completed by the participants of the project. The findings demonstrate that more than two third of the participants had 50 or more cows which is the minimum number of cows required for an economically viable establishment. As expected, more than 80 % of the participants stated an improvement in productivity, decrease in labour costs, savings in time and as a result improvement in their earnings. Also, use of the Cold Chain System has resulted in reduction of the waste of milk due to the hot weather conditions and improvement in milk quality.

	Sayfa No.
İÇİNDEKİLER	
JURİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI - VIII
GRAFİK VE TABLO LİSTELERİ	IX
TANIMLAR VE KISALTMALAR	X
1. GİRİŞ	1
1.1 Problem	1
1.2 Amaç	2
1.3 Önem	2
1.4 Sınırlılıklar	2
1.5 İçerik	3
2. HAYVANSAL ÜRÜNLERİN ÖNEMİ, SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TARİHÇESİ	4
2.1 Hayvansal Ürünlerin Önemi	4
2.2 Süt ve Süt Ürünlerinin Tarihçesi	7
2.3 Sütün Kimyasal Yapısı	8
3. KKTC SÜT SEKTÖRÜ	9
3.1 Kıbrıs Türk Sütçülük Tarihi	9
3.2 Süt Endüstrisi Kurumu	11
3.3 Süt Endüstrisi Kurumu'nun Görevleri	13
3.4 Süt Hayvancılığı ve Süt Üretimi	15
3.5 Süt Mamülleri Üretimi ve Tüketimi	19
3.6 Süt Ürünleri İhracatı	20
3.7 Süt Ürünleri İthalatı	20
3.8 Yıllara Göre Hayvan Varlığımız ve Hayvansal Ürün Miktarları	21
3.9 Talep Artırıcı Önlemler	26

4. SÜT HAYVANCILIĞI	28
4.1 TÜRKİYE	28
4.1.1 İşletme Ölçekleri	28
4.2 AB, TÜRKİYE VE DÜNYA SÜT HAYVANCILIĞININ MEVCUT DURUMUNUN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRİLMESİ	29
4.3 AB KOTA SİSTEMİ	34
4.3.1 Kota Tahsisi ve Kota Tipleri	34
5. SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNİN SAĞLIKLIĞI	37
5.1 Gıda Mevzuatları	37
5.2 Uluslararası Gıda Mevzuatı	37
5.3 Avrupa Birliği Gıda Mevzuatları	39
5.3.1 AB Gıda Hijyeni Mevzuatı	41
5.3.2 AB Gıda Güvenliğine Yönelik Kontrol Mevzuatı	42
5.3.3 Süt Üretimi İle İlgili Mevzuatlar	43
5.3.4 Süt ve Süt Ürünleri Sağlıklılığı - Sonucu	45
6. SOĞUK ZİNCİR SİSTEMİ	46
6.1 Sütü Depolayıp Soğutmanın Faydaları	46
6.2 Soğuk Zincir Sisteminin Önemi	46
6.3 Soğuk Zincir Sisteminin Üretici ve Tüketici Üzerinde Olası Etkileri	47
6.4 Soğuk Zincir Projesi	48
6.5 Projenin Amacı	48
6.6 Projenin Tanımı	49
6.7 Proje İle Öngörülen ve Üretilecek Değer ve Hizmetler	51
6.8 Projenin Rantabilitesi	51
6.9 Projenin Sosyal Faydaları	53
6.10 Projenin Ekonomik Faydaları	53

7. ANKET İLE İLGİLİ BİLGİLER - YÖNTEM	54
7.1 Araştırma Modeli	54
7.2 Evren ve Örneklem	54
7.3 Verilerin Toplanması	55
7.4 Verilerin Çözümü	55
8. SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SONUÇLARI	56
8.1 Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi	56
8.2 Anket Sonuçları : Detay ve Yorumlar	56
9. SONUÇ VE ÖNERİLER	67
9.1 Sonuç	67
9.2 Öneriler	69
KAYNAKÇA	71
EKLER	73

GRAFİK VE TABLO LİSTELERİ

	Sayfa No.
Çizelge 1 Süt veren hayvan sayısı miktarı dağılımı.	57
Çizelge 2 Hayvancılık bölge dağılımları	57
Çizelge 3 Soğuk Zincir Projesi'nin, süt üretimine sağladığı artış düzeyi.	58
Çizelge 4 Soğuk Zincir Projesi'nin, yaz aylarında sıcak nedeni ile bozulan süt miktarını etkileme düzeyi.	59
Çizelge 5 Soğuk Zincir Projesi'nin, süt sağımındaki işçi maliyetlerini etkileme düzeyi.	60
Çizelge 6 Soğuk Zincir Projesi'nin, süt sağımındaki elektrik harcamalarını etkileme düzeyi.	61
Çizelge 7 Soğuk Zincir Projesi'nin, süt sağımında sağladığı zaman tasarrufu düzeyi.	62
Çizelge 8 Soğuk Zincir Projesi'nin, hayvan verimliliğini etkileme düzeyi.	63
Çizelge 9 Soğuk Zincir Projesi ve Süt Sektörünün geleceği hakkında değerlendirme.	64
Çizelge 10 Soğuk Zincir Projesi'nin, üreticilere sağladığı maddi getiri düzeyi.	65
Tablo A – Soğuk Zincir Uygulamasına Geçen Üreticilerin Bölge ve Hayvan Sayısına Göre Dağılımı Ve Ankete Katılanların Oranı.	54
Tablo 1 – 8. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	58
Tablo 2 – 2. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	59
Tablo 3 – 3. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	60
Tablo 4 – 4. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	61
Tablo 5 – 5. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	62
Tablo 6 – 6. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	63
Tablo 7 – 7. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	64
Tablo 9 – 9. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	65
Tablo 10 – 10. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı.	66

TANIMLAR VE KISALTMALAR

TANIMLAR

Büyükbaş Hayvanlar : İnek, Sığır, Manda vb.
Küçükbaş Hayvanlar : Keçi, Koyun, Kuzu vb.
Kanatlı Hayvanlar : Tavuk, Hindi, Bildircin vb.
Rantable : Verimli

KISALTMALAR

AB : Avrupa Birliği
A.T.B. : Ankara Ticaret Borsası
AGO : Avrupa Gıda Otoritesi
CAC : Kodeks Alimentarius Komisyonu
D.İ.E. : Devlet İstatistik Enstitüsü (Türkiye)
D.P.Ö. : Devlet Planlama Örgütü
Euro : Avrupa Birliği Para Birimi
Eurostat : Avrupa Birliği Resmi İstatistik Kurumu
FAO : Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı
G.S.M.H. : Gayrı Safi Milli Hasıla
KKTC : Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
M.O.A : Ministry of Agriculture (Güney Kıbrıs Tarım Bakanlığı)
O.T.P. : Ortak Tarım Politikası
SÜTEK : Süt Endüstrisi Kurumu
SZP : Soğuk Zincir Projesi
TC : Türkiye Cumhuriyeti
WHO : Dünya Sağlık Teşkilatı

KKTC SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ ÜRETİMİNDE SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASININ ETKİLERİ

1. GİRİŞ

KKTC’de uygulamaya başlanan Soğuk Zincir Projesi’nin (SZP) sosyo-ekonomik etkilerini analiz edecek olan bu tez ile ilgili genel bilgi vermeye başlamadan önce süt ve süt ürünlerinin insan sağlığı ve toplumsal başarı açısından önemi üzerinde durmak faydalı olacaktır.

Sağlıklı ve başarılı bir toplum yaratmanın şartı iyi beslenmektir. İyi beslenmenin temeli de süt ve süt ürünlerini yeterince ve dengeli bir şekilde tüketmektir. Ünlü İngiliz devlet adamı Churchill sütün önemini anlatmak için ‘Bir ülkeye yapılacak en büyük yatırım çocuklara süt içirmektir’ demiştir.

Süt büyük bir bölümünün sudan oluşmasına karşın içerdiği pek çok besin maddesinden dolayı insanlık tarihi boyunca insanların kullandığı en önemli besin maddelerinden biri olmuştur. Dolayısıyla, süt ve giderek artan sayısız süt ürünleri insan diyetinin vazgeçilmez bir parçası olmuştur.

Bu bağlamda sağlıklı ve kaliteli süt üretimi büyük önem arz etmektedir. Sütün temiz bir ortamda sağılması, hemen soğutulması muhafazası ve kötü çevre koşullarına maruz kalmadan imalathanelere iletilmesi hayvancılıkta yeni bir yapılanma ile mümkün olacaktır. Böyle bir yapılanmanın tek yolu kaliteli ve temiz süt üretim projesi yani ‘Soğuk Zincir Projesi’¹ ile mümkün olacaktır. Ülkemizde bu amaçla Soğuk Zincir seferberliği 26 Şubat 2004’te başlatılmıştır (Ek 6’daki Raşit Pertev’in bildirisine bakınız).

1.1 Problem

KKTC’de Soğuk Zincir Projesi’nin sosyo-ekonomik etkilerini analiz eden bilimsel çalışma bulunmamaktadır. Başka bir deyişle SZP’nin üreticiye ve topluma katkıları -verimlilik, üretim

¹ Soğuk Zincir Projesi, sütün memeden sağılır sağılmaz depolanıp 4⁰C’a kadar soğutulması ve imalathanelere bu sıcaklıkta iletilmesi olayına denir.

artışı, süt kalitesi, hijyen vb. açıdan- henüz bilimsel olarak araştırılmamıştır. Bu çalışma, yukarıda belirtildiği üzere, son derece önemli olan bu konu hakkında katkı sağlayacaktır.

1.2 Amaç

Bu çalışmanın temel amacı KKTC'deki Süt Sektörünün üretim ve sağlık (süt kalitesi) açısından genel değerlendirilmesinin yapılmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki konular irdelenecektir:

1. KKTC'deki Süt Sektörünün genel durum tesbiti yapılacak, ve bu bağlamda;

- İşletme ölçek ve türlerinin tesbiti.
- Süt Sektörünün alt yapısı.
- Sütün sağım aşamasından imalathanelere ulaşana kadarki süreçteki kalite ve hijyen (sağlık) koşulları (soğuk zincir uygulaması) analiz edilecektir.
- Soğuk Zincir öncesi ve sonrası KKTC Süt Sektörünün AB koşullarına uygunluğu.
- KKTC Süt Sektörünün, Soğuk Zincir Projesi uygulaması ile rekabet gücünün değerlendirilmesi ve Soğuk Zincir Projesi'nin ihracat potansiyeli üzerine etkisinin araştırılması.

2. KKTC'de 2004 yılında uygulanmaya başlayan Soğuk Zincir Projesi'nin sosyo – ekonomik etkileri analiz edilecektir. Başka bir deyişle Soğuk Zincir Projesi ile amaçlanan hedeflerin (süt kalitesi, verimlilik, üretim ve ekonomik getiri artışı) ne ölçüde gerçekleştiği anket yöntemi ile araştırılacaktır.

1.3 Önem

KKTC'deki Süt ve Süt Ürünleri üretiminin gelişmiş ülkelere kıyasla farklılıklarının belirlenmesi ve iyileştirilmesine katkı sağlamasına yardımcı olması açısından bu çalışma ilgili kamu ve diğer kuruluşlara ve politika yapıcılarına ışık tutma potansiyeli taşımaktadır.

1.4 Sınırlılıklar

1. Kapsam açısından Lefkoşa, Magosa, İskele, Girne ve Güzelyurt Bölgesinde bulunan hayvancılık işletmeleri ile,

2. Veri toplama aracı olarak, hayvan işletmelerindeki sorumlulara uygulanacak anket formu ile,
3. Yöntem açısından tarama modeli ile, sınırlıdır.

1.5 İçerik

Yukarıda ifade edilen amaçlar doğrultusunda, İkinci bölümde hayvansal ürünlerin önemi ile süt ve süt ürünleri tarihçesi, sütün kimyasal yapısı kısaca anlatılacaktır. Üçüncü bölümde KKTC'nin süt sektörü genel olarak değerlendirilecek, ve süt ve süt mamülleri üretimi anlatılacaktır. Dördüncü bölümde AB, Türkiye ve Dünya hayvancılığının mevcut durumunun karşılaştırmalı değerlendirmesi yapılacaktır. Beşinci bölümde ise Uluslararası ve Avrupa Birliği gıda mevzuatları anlatılacaktır. Altıncı bölümde Soğuk Zincir Projesi'nin önemi, amacı, sosyal ve ekonomik faydaları anlatılacaktır. Yedinci bölümde anket ile ilgili bilgiler ve yöntem anlatılacaktır. Sekizinci bölümde anket sonuçları ve yorumları sunulacaktır. Son olarak dokuzuncu bölümde sonuç ve önerilere yer verilecektir.

2. HAYVANSAL ÜRÜNLERİN ÖNEMİ, SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ TARİHÇESİ

Bu bölümde ilk önce genel olarak hayvansal ürünlerin önemi üzerinde durulacak, daha sonra süt ve süt ürünleri tarihçesi ve sütün kimyasal yapısı hakkında özet bilgiler sunulacaktır.

2.1 Hayvansal Ürünlerin Önemi

İnsanların hayatlarını idame ettirebilmeleri için gerekli besin maddelerinin en önemli bölümünü hayvansal ürünler oluşturmaktadır. İnsanlık tarihinin başladığı on binlerce yıl önceki duruma bakıldığında insanların besin ihtiyaçlarını yabani hayvanlardan karşıladığını görmekteyiz ki bugün bile dünyanın bazı bölgelerinde aynı şekilde yaşayan bazı kavimlerin olduğu bilinmektedir. Yaklaşık altı bin yıl önce dünyada yaşanan kuraklık neticesinde su kaynaklarında görülen büyük azalma insanların su bulunan bölgelerde toplanmasına neden oldu. Yoğunlaşan nüfusun gıda ihtiyacına cevap verecek kadar yabani hayvanın bu dar alanlarda yeterince olmaması nedeni ile insanlar zorunlu olarak gıda ihtiyaçlarını karşılamak için tarımsal üretime ve evcilleştirdikleri hayvanlarla da hayvansal gıda üretimine başlamışlardır. Önceleri yabani hayvanların sadece et, deri ve yumurtasından faydalanan insanlar bugün sayısız hayvansal üründen yararlanmakta ve gıda sektörünün en önemli ham maddelerini hayvancılık işletmelerinin ürünleri oluşturmaktadır.

“Enformasyon veya bilgi toplum çağı olarak nitelendirilen 21.yüzyılda dünyada açlık ve sefalet tüm şiddetiyle devam edeceğe benzemektedir. Örneğin 1960-1980 yılları arasında dünyada 20 yılda 30 milyon insan açlıktan ölürlen, 1985-90 yılları arasında yani 5 yılda ölen insan sayısı 40 milyona ulaşmıştır. Yetersiz beslenme dünyanın en önemli sorunlarındanndır.

Dünyada gelişmiş ve az gelişmiş ülkeler arasında giderek daha da bozulan gelir dağılımı ve buna bağlı olarak, kötüleşen sosyo-ekonomik dengeler, ülkemizin yöneticilerini daha ciddi ve kalıcı önlemler almaya yöneltmektedir. Çünkü bugün dünyada insanların %15'i aşırı beslenirken, yüzde 10'u çok iyi ve yüzde 15'i orta derecede beslenebilmektedir. Geriye kalanların yüzde 50'si yetersiz beslenmekte, yüzde 10'u ise açlık sınırında bulunmaktadır. (ATB Araştırma, 2005)

Gelişmiş ülkeler 21.yüzyıla endüstri, yani sanayi ötesi, bilgi toplumu olarak girmeye hazırlanırken bir yandan da tarımsal ve hayvansal üretimi akılcı ekonomik politikalarla

destekleyip, ulusal üretimde istikrarı sağlamakta, aynı zamanda önemli bir dış satımcı ülke konumunda bulunmaktadır. Bu ürünler aynı zamanda gelecekte az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere karşı politik ve ekonomik bir silah olarak da kullanılabilir.

Dünyada önümüzdeki yüzyılda tarımsal ve hayvansal besin maddelerinin gelişmiş ülkelerin tekelinde daha da stratejik bir konuma ulaşacağı kuşkusuzdur. Ülkeler; dünyadaki bu değişim ve gelişmelerin ışığı altında hem ulusal beslenmesini, hem de ulusal kalkınmasını istikrar içinde güvence altına alabilmek için ekonomik kaynaklarını rasyonel bir biçimde değerlendirmek ve bunun gereği olarak da ekonomik politika ve tedbirlerini süratle almak zorundadırlar.

Kırsal ekonomik kalkınmayı başarmak için alınacak akılcı ekonomik politika tedbirleri ile hayvancılık sektöründe mevcut potansiyelin harekete geçirilmesi gerekmektedir. Tüm dünyada kırsal ekonomik kalkınmanın lokomotifini hayvancılık sektörü oluşturmaktadır ve dünyanın hiç bir gelişmiş ülkesinde; hayvancılık geliştirilmeden kırsal ekonomik kalkınmayı başarmak mümkün olmamıştır. (ATB Araştırma, 2005)

Hayvancılık hem ulusal beslenme, hem de ulusal kalkınmada; dışsattımın artırılması, sanayiye ham madde sağlanması, bölgeler ve sektörler arası dengeli kalkınma ile kalkınmanın istikrar içinde başarılması, kırsal alanda gizli işsizliğin önlenmesi, sanayi ve hizmetler sektörlerinde yeni istihdam imkanlarının yaratılması ve kalkınma finansmanının öz kaynaklara dayandırılması bakımından önemli bir potansiyele sahiptir.

Hayvansal ürünlerin insan ihtiyaçlarını karşılamadaki vazgeçilmezliği toplumların sosyal ve ekonomik yapılarında meydana gelen değişimler, nüfus artışı ve refah seviyelerindeki yükselmeler hayvansal üretimin artırılmasını bir zorunluluk haline getirmektedir. Bu zorunluluk üretimin gittikçe artan boyutları insanları başlangıçta geleneksel üretim sistemlerinin değiştirilmesi, son yıllarda da çeşitli alanlarda sağlanan bilgi ve teknolojilerin bu üretim koluna aktarılması yönünde çalışmalara zorlamaktadır.

“Hayvancılık, bugün batı ekonomilerinde “Endustrie Animale” diye ifade edilen sanayiinin bizzat kendisi ve kırsal kalkınmanın lokomotifi bir sektördür. O nedenle sosyal ve ekonomik açıdan bu kadar çok yönlü fonksiyon yüklenmiş başka sektör göstermek oldukça zordur. Hayvancılık sektörü yalnızca tarımın değil, kırsal ekonomik yapının da ayrılmaz bir parçasıdır.” (ATB Araştırma, 2005)

Gelişmiş ülkelerde toplam tarım gelirleri içerisindeki hayvancılığın payı % 60 dolaylarındadır. Bu rakam AB ülkelerinde % 60-80 arasında değişirken Türkiye ve KKTC’de sadece % 30’lardadır. Hayvancılık sektöründe çalışanların sayısının ülkemizdeki oranı AB’ye kıyasla yaklaşık üç misli olmasına rağmen % 30’larda kalmamız sektörün verimliliğinin düşük olduğunu ortaya koymaktadır. (Sındır, 2004.)

Hayvancılık sektörü çok geniş bir ürün yelpazesini kapsayan et, süt ve balık gibi büyük gıda sanayiilerinin temelini oluşturduğu gibi dericilik endüstrisinin de ana ham maddesini oluşturmaktadır. Bu derecede önemli bir sektörün AB içindeki yerini daha iyi anlamamız için AB’nin bütçesinden hayvancılık için ayırdığı para miktarına bakabiliriz. 2004 yılında AB bütçesi 98 milyar Euro olarak belirlenmiş ve bunun yaklaşık yarısı olan 48 milyar Euro’luk kısmı tarıma ayrılmıştı. Bu rakamın 40 milyar Euro’su Ortak Tarım Politikası (OTP) harcamalarına ayrılırken geriye kalan 8 milyar Euro ise “kırsal gelişme” ye ayrılıyor. OTP içinde ana payı tarım ürünlerinin 27 milyar Euro ile aldığı kaydediliyor. Onu 12 milyar Euro ile hayvancılık takip ediyor. (Şahin, 2004)

12 Milyar Euro ile desteklenen hayvancılığın yine de AB’nin başlıca direk istihdam kaynakları arasında yer almadığını görmekteyiz. Şöyle ki Avrupa Birliğinin resmi İstatistik Kurumu olan “Eurostat”ın 2003 yılı verilerine göre 25 AB ülkesinde istihdam edilmiş olan insanların % 69’unun servis sektöründe, % 26’sının endüstri sektöründe ve ancak geriye kalan % 5’inin hayvancılığın da içinde bulunduğu tarımsal sektörde olduğu görülmektedir. (Eurostat, 2003.). Tarım sektöründeki istihdam oranı Türkiye’de % 33 (DİE, 2003), KKTC’de ise % 14.5’dir. (KKTC Hayvancılık Dairesi, 2005).

Tarımı gelişmiş ülkelerde, tarımsal üretimin büyük bölümü hayvancılıktan elde edilirken, ülkemizde hayvancılığın tarımsal üretim içindeki payı % 35 dolaylarındadır.” (KKTC Hayvancılık Dairesi, 2005).

“2004 tahminlerine göre (DPÖ) 219197 olan ülke nüfusunun yaklaşık % 40,4’ü kırsal bölgelerde yerleşmiş olup toplam çalışan nüfusun % 14,5’i tarım sektöründe istihdam edilmiştir. Yaratılan GSMH’nın 2004 yılı itibarı ile % 10,74 gibi önemli bir oranı bu sektörden

karşılanmaktadır. Milli ihracatın % 48.49’a yakın bölümünün tarım ürünlerinden oluşması ülkemizin bir tarım ülkesi olduğunu kanıtlamakta ve bu sektörün ülke açısından önem ve büyüklüğünü ortaya koymaktadır.(Tarımsal Yapı ve Üretim 2004,2005,s.23)

2.2 Süt ve Süt Ürünleri Tarihçesi

Süt, memelilerin dişi bireyleri tarafından doğumdan sonra yavrularını besleyebilmek için üretilir. Balina yavrularından insan yavrularına kadar yavru memeliler hayatlarının ilk bölümlerinde ana sütü ile beslenirler.

Günümüzde dünyanın en önemli süt kaynağı inehtir bunu koyun ve keçi izlemektedir. Ayrıca Arabistan çöllerinde deveden Mısır ve Hindistanda mandadan, bazı kuzey ülkelerinde Ren geyiğinden, Moğolistanda kısraktan Tibette ise yaktan süt elde edilmektedir.

Dünyanın en büyük süt üretici ülkesi Hindistandır. Avrupa Birliği ülkelerinde yoğun süt üretimi olduğunu görürüz ve toplam AB ülkeleri süt üretimi, dünya üretiminin üçte birine yakındır. Kişi başına düşen süt tüketiminde AB ülkeleri ve Amerika en ön sırada gelirken Japonya ve Çin en son sıralarda olması ilginçtir. (Riedel – Kroger, 2004)

Süt ve süt ürünlerinin insanlar tarafından kullanılması ile ilgili kayıtlar insanlık tarihinin en eski kayıtlarına kadar uzanmaktadır ki bu da M.Ö. 5000 yıllarındaki Sümerlilere ait kayıtlarda peynir yapımı ile ilgili bilgilerden görmekteyiz. Yine Sümerlilere ait M.Ö. 3100 yıllarına ait kayıtlarda inek sütü sağımı ve tereyağı yapımı ile ilgili bilgiler bulunmuştur. Mısırlılara ait M.Ö. 2800 yıllarına ait kayıtlarda da Mısırlıların da süt ve peynir kullandığı görülmektedir. M.Ö. 2000 yılında Sümerlilerin, Babilen atıldığında keçi ve koyunlarını da birlikte götürdüklerine ait kayıtlardan, keçi ve koyunun da süt ve süt ürünü elde etmek amacı için beslendiğini görmekteyiz. HERODOTUSA ait M.Ö. 481 yılında yazılmış yazılarda at sütünden yapılmış peynir ve tereyağından bahsedilmektedir ki atalarımızın da kullandığı kımız, at sütü idi.

Süt ve süt ürünleri üretimi ile ilgili ilk kitaplar (3 cilt) M.Ö. 234 yılında MARCUS PORCIUS CATO tarafından yazılmıştır. M.Ö. 62 yılında Roma İmparatoru Nero'nun dağlardan kar ve buz getirip bunları meyve suyu ve bal ile karıştırıp yediği görülmektedir ki bu da dondurmanın ilk şekli olarak kabul edilmektedir.

500 – 800 yılları arasında Alp dağları bölgesinde 200'den fazla peynir çeşidi üretilmekte idi. 900 – 1000 yılları arasında İtalya dünyanın en büyük peynir üreticisi konumunda olmuştur. Dünyaca ünlü Hollanda'nın Gouda ve Edam peynirleri ilk kez 1184 yılında ticari olarak

pazarlanmaya başlanmıştır. 1660 yılında Coltelli isimli bir italyan Paris'teki Café Procope'de dondurma üretip satmaya başlamıştır.

1865 yılında sütün pastörize edilmesi ile ilgili ilk resmi yayın yapılmıştır, (burda pastörizenin: çiğ sütün içinde bulunan doğal vitamin, mineral ve enzimlerin korunarak vücuda zararlı olan mikroplardan arındırmak için 72⁰ C de bir süre ısıtılması olduğunu bu yöntemle mikropların büyük bir bölümünün öldüğü ve sütün daha uzun süre dayandığını açıklamakta fayda vardır. Ayrıca Uzun Ömürlü Sütün de çiğ sütün ileri teknoloji ile tamamen kapalı ve hijyenik ortamda 4 saniye gibi kısa bir süre içinde yüksek ısıya çıkartılıp ani soğutulması ile elde edilir ki bu da bütün mikropların ölmesine ve ambalajlanan sütün 4 ay gibi uzun bir süre bozulmadan kalmasına neden olmaktadır. Sterlize süt ise 4 – 10 derecede, buzlukta sadece 2 gün bozulmadan kalabilmektedir).

Bebek ve çocuklar için 1868 yılında ilk kez Nestle tarafından toz süt üretilmiştir. 1890'lı yıllarda süt sağma makinelerinin kullanımına başlanmıştır ki otomatik süt sağma makinelerine ancak 1970 yılında geçilebilmiştir. 1984 yılında AB'de süt kotalarının uygulanmasına başlanmış, süt ve süt ürünlerinin üretimi ile ilgili sağlık, temizlik ve hijyen AB yönetmenliği (85/397) 1985 yılında yürürlüğe girmiştir.(Riedel – Kroger, 2004)

2.3 Sütün Kimyasal Yapısı

Sütün binlerce yıldır vazgeçilmez ve önemli bir besin kaynağı olmasına neden kuşkusuz içerisindeki sağlık açısından önemli maddelerdir. İnek, koyun ve keçi gibi önemli süt hayvanlarının sütlerindeki maddeler oran olarak küçük farklılıklar gösterse de aynı maddelerdir ki bunlar da

- Su % 80 – 90
- Lipitler % 4 – 7
- Protitler % 4 – 5 Kazein
- Glüsitler % 4.5 – 5.5 Laktoz süt şekeri
- Minareller % 0.5 – 1 Kalsiyum, Magnezyum, Fosfor, Sodyum vb.
- Vitaminler A,B,C,D,E ve K dir.(Gelişim Hachette, 1993)

3. KKTC SÜT SEKTÖRÜ

3.1 Kıbrıs Türk Sütçülük Tarihi

Ülkemizde, Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu kurulmadan önce sütçülüğümüze özet olarak bakmak gerekirse; Kıbrıs'ta Türk ve Rumların birlikte yaşadığı dönemde kurulan Süt Pazarlama Encümeninin kuruluş nedenlerini, o zamanları yaşamış, kooperatifçilikte deneyimli Sayın Firuz Sami'nin kaleminden öğrenmenin, bugüne de ışık tutacağından, isabetli olacağı kanısındayım.

“Encümen kurulmadan önce süt müstahsilleri, peynirci veya sütleri işleyen kimselerin insafına terkedilmişlerdi. Süt fiyatları haftadan haftaya değiştiği gibi köyden hatta şahıstan şahısa bile değişiyordu. Süt alımı peynircinin ölçeğine göre yapılıp, kalite tesbiti ile fiyat ayarlama işi alıcının inhisarında idi. Durum bu iken köylerde en fazla geliri olması gereken süt üreticileri,

geçimini temin edemez, fakat kurtuluş çaresi olmadığından boyun eğmek mecburiyetinde kalırdı. Hükümet müstahsili korumak, istihsalı artırmak, kaliteyi iyileştirmek, müstahsil ile peynirci münasebetlerini düzenlemek maksadıyla Süt Pazarlama Encümenini kurmuştur.

Ziraat Bakanı'nın başkanlığında çalışan Encümen 14 kişiden oluşmakta idi: 1 temsilci Ticaret Bakanlığında, 1 temsilci Ziraat Dairesinden, 1 temsilci Sağlık Bakanlığında, 1 temsilci Verimlilik Merkezinden, 2 temsilci İnek Besleyicilerinden, 2 temsilci Davar sahiplerinden, 2 temsilci Çiftçi Birliklerinden, 2 temsilci Peynircilerden, 1 temsilci Kooperatif İdaresinden ve 1 temsilci müstakil Encümen süt fiyatlarını, alımı ve satımı ayarlardı.

Fiyatlar: Encümen'in 1971 yılı içinde yürürlükte olan fiyatları, koyun sütü için okkası 135 mils ve İnek sütü için 56 mils dir.” Kıbrıs'lı Türkler hayvancılıkta Rumlara göre geri kalmıştı. Süt üreticisinin sütünü değerlendirmek için 1957 yılında Türkler arasında bir komite kuruldu. Komite, köylerden sütlerin nasıl toplanacağını, sütlerin nasıl değerlendirileceğini planladı. Magosa, Girne, Lefkoşa ve civar köylerdeki üreticilerden toplanan sütlerin değerlendirilebilmesi için Eğlence'de SÜTÇÜLÜK şirketi kuruldu. 800 kadar Çiftçi ve hayvancıdan toplanan yaklaşık 5000 Kıbrıs Lirası ile kurulan şirket, 1958 Yılı'nın Aralık ayında çalışmalarını tamamlamıştır. Üreticiler verdikleri paraya göre kurulan sütçülük şirketine ortak olma hakkına sahiptir. 800 kişilik kurucu arasında 6 kişilik bir komite seçilmiş ve fabrikanın yönetimi bu kişiler tarafından üslenilmiştir. Türkler arasında İnek sütü üreticisi fazla olmadığından Şirket ilk yıllar sadece davar sütü işlemiştir. Şirket, 1963 yılında Ortaköy-Lefkoşa'daki binasına taşınmıştır. Önceleri sadece Hellim Peyniri ve Delikli Peynir üretimi

yapan fabrika 1963 yılında şişe pastörize süt yapmaya başlamıştır. Daha sonraki yıllarda Tetrapak ambalaj içerisinde pastörize süt tüketicinin beğenisine sunulmuştur.

Lefkoşa Kooperatif Sütçülük Şirketi Ltd., müstakil bir kooperatif olarak faaliyetlerini 1969 yılına kadar devam ettirmiştir. Ancak bu tarihe kadar birikmiş işletme zararları £40,000 lirayı aşmış olduğundan bu kooperatifin daha uzun süre müstakil olarak üreticiler tarafından yönetilmesi mahzurlu görülerek tek büyük alacaklısı durumunda olan K.T.Koop.Merkez Bankası Ltd., bu kuruluşu 1969 yılı son çeyreğinde Kıbrıs Türk Yönetimi Yürütme Kurulu kararı ile devralmıştır.1969 yılında fabrika “KOOP Süt Fabrikası” adını almıştır. 1982 yılında ise ilk kez Uzun Ömürlü Süt (UHT) ünitesi Koop. Süt Fabrikasına kazandırılmış ve Uzun Ömürlü Süt, Tetra Pak ambalaj içerisinde tüketiciye sunulmuştur. 1995 yılında çeşitli özelliklere sahip dondurma üretimine başlanmıştır. Bu fabrikamız ayrıca ülkemizde büyük oranda eksikliği görülen meyve suyu üretimini de çağdaş teknolojileri kullanarak gerçekleştirmiştir.Bugün ise Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankasına Ltd.’ bağlı bir işletme durumuna gelmiştir.

K.T. Süt Endüstrisi Kurumu kurulmadan önce Koop. Süt Fabrikası köylerden mümkün olduğu kadar üreticinin sütlerini toplamış, toplanan sütü değerlendirmiş ve kendi fabrikasında yaptığı kalite kontrol sonucu üreticiye sütüne karşılık ödeme yapmıştır. Bugün faaliyet gösteren birçok süt fabrikamızda üretimi gerçekleştiren kişiler Koop. Süt Fabrikasında ya staj yapmış, ya da çalışmıştır. Bundan dolayı da bu fabrikamız ülkemiz sütçülüğü için bir okul olmuştur.

Kıbrıs Türk Sütçülük tarihini incelerken, dondurmacılıkta çok önemli bir yer tutan Besler Dondurmacılığa da kısa olarak bakmak gerekmektedir. 1946 yılında Limasol’da küçük çapta dondurmacılığa başlayan bu işletmemiz 1958 yılında Lefkoşa ilçemizdeki Kaymaklı köyünde modern bir işletme olarak faaliyet göstermiş, daha sonraki yıllarda 1963 olaylarıyla birlikte işletmesi Rumların eline geçmiş, 1965 yılında küçük bir tesis olarak yeniden üretime başlamış, nihayet 1990 yılında Haspolat köyünde 2 ton/gün kapaisteli her türlü dondurma çeşidini yapabilen (kornet, kase, kalipso vb.) modern bir işletme durumuna gelmiştir. Süt tozunun süte nazaran daha ekonomik olduğu yıllarda süt tozu kullanarak imalat yapmıştır.

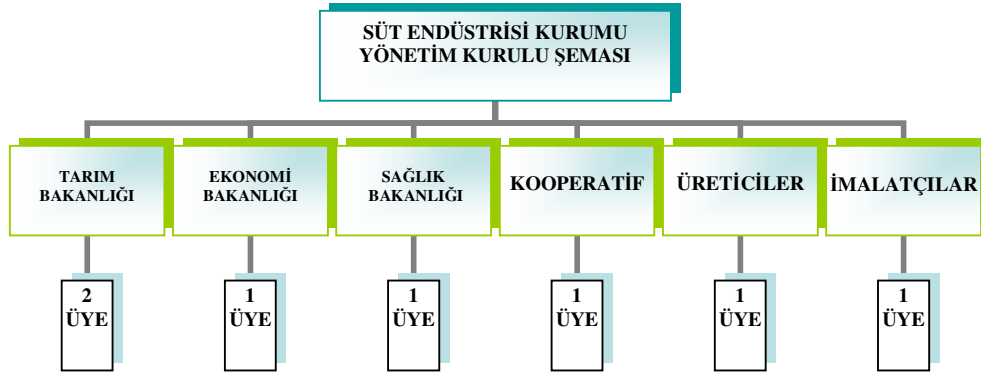
2001 yılında dondurma mevsimine girmemizle süt tozuna uygulanan fonlar nedeni ile direk süttten imalat yapmaya başlanmıştır.

En eski yoğurtçularımızdan Musa Yoğurtları ise, yoğurtçuluğa Adana’da babasının yanında başlamıştır. Ülkemizde ise, 1957 yılında Lefkoşa Küçük Kaymaklı’da üretime başlamış, 1972 yılında ölene kadar üretimi sürdürmüştür. Bugün ise, çocukları ve torunları bu mesleği yapmaktadır. Bu yoğurtçumuzun mahalle aralarında, altmışlı yıllarda kevgirle insanların tabaklarına yoğurt koyarak sattığını o çağlardaki insanlar çok iyi hatırlamaktadır.

Süt üretiminde, sütün teknolojik olarak işlenmesinde ve tüketilmesinde birçok etkenler vardır. Sütçülüğün gelişmesi için bu etkenlerin merkezi bir kuruluşa değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu inançla faaliyet gösteren dönemin Hayvan Besleyicileri Birliği, Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumunun kurulmasına öncülük etmiştir.”

3.2 Süt Endüstrisi Kurumu

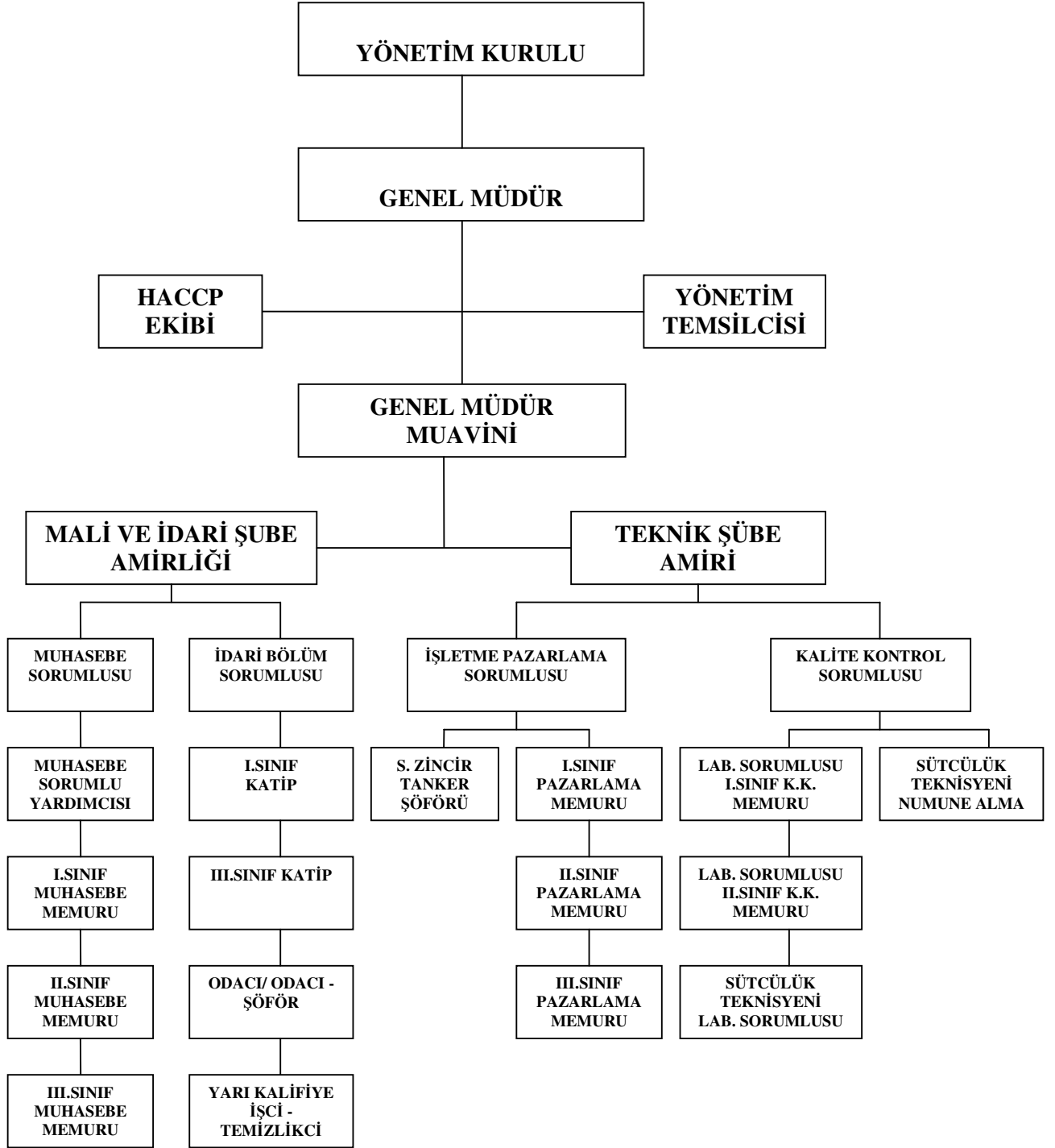
Süt Endüstrisi Kurumu 12 Ocak 1977 tarihinde 1/1977 sayılı yasa ile kurulmuş olup, KKTC Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı olarak faaliyet göstermektedir. Süt Endüstrisi Kurumu, pazarladığı sütten aldığı primle oluşan döner sermaye ile faaliyet gösterir. Görevleri süt üreticisi, süt mamülleri imalatçısı, süt mamülleri tüketicisi arasındaki ilişkileri koordine etmek ve üçlü arasındaki dengeleri sağlamaktır. Süt Endüstrisi Kurumu, yedi kişilik yönetim kurulu tarafından yönetilir. Yönetim Kurulunda, Tarım ve Orman Bakanlığını temsilen kamu görevlisi iki üye, Ekonomi Bakanlığını temsilen kamu görevlisi bir üye, Sağlık Bakanlığını temsilen kamu görevlisi bir üye, Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Ltd.'i temsilen bir üye, Hayvancılar Birliğini temsilen bir üye, imalatçıları temsilen bir üye toplam 7 kişi bulunmaktadır. Yönetim Kurulunda alınan kararlar genel müdür tarafından uygulanmaktadır.

Kurum, döner sermayeli bir kuruluş olup, mali yapısını denk bütçe esasına göre oluşturur ve imalatçılara pazarladığı süte karşılık aldığı primle ekonomik faaliyetlerini sürdürür. Kurumun devlet katkısı anlamında bir geliri yoktur.

ORGANİZASYON ŞEMASI

Kurum,Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanı Sn. İrsen Küçük'ün başkanlığında ilk toplantısını 31 Mart 1977 tarihinde yapmıştır.

Yönetim kurulu aşağıdaki gibi oluşmuştur;

- 1- Vural Güven (Başkan-Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)
- 2- Hüseyin Hasan (Başkan Yrd-Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı)
- 3- Hüseyin A. Gültekin (K.T.Çiftçiler Birliği)
- 4- Ali İsmail (Hayvan Besleyicileri Birliği)
- 5- Salim Hüseyin (Hayvan Besleyicileri Birliği)
- 6- Yeksen Bakay (Hayvan Besleyicileri Birliği)
- 7- Özer Şemi (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı)
- 8- Özer Asım (Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Ltd.)
- 9- Ayşe Coşar (Sağlık Bakanlığı)
- 10-Salih Niyazi (İmalatçılar Birliği)

Süt Endüstrisi Kurumu ilk genel müdürü Sn. Ayhan Suphi'dir.

Kurulduğu yıldan beri KKTC'nin her köşesinde üretilen inek, koyun ve keçi sütlerini toplayarak imalatçıya ulaştırmakta, bu sütlerin kalite kontrolünü yapıp üreticiyi ödemektedir. SÜTEK bu görevi, yıllık süt üretimi yaklaşık % 15 artmasına rağmen aksatmadan 30 yıldır yürütmektedir.

3.3 Süt Endüstrisi Kurumu'nun Görevleri

- 1- Devlet kalkınma planı çerçevesinde, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması başta olmak üzere Süt ve mamüllerinin üretim ve pazarlanmasını teşvik ve tanzim etmek.
- 2- Üretici ve tüketici lehine süt mamüllerinin fiyat istikrarını sağlamak.
- 3- Süt ve süt mamüllerinin çeşit, miktar ve kalitesinin geliştirilmesi için ileriye dönük araştırma faaliyetleri de dahil gerekli tedbirleri almak.
- 4- Süt ve mamüllerinin halk sağlığına elverişli bir şekilde üretim ve pazarlanmasını temin etmek için bütün tedbirleri almak ve denetimini yapmak.
- 5- Küçük üretici ve imalatçıları aracılardan istismarından korumak.
- 6- Süt üreticileri ile Süt Endüstrisi işletmeleri arasında düzenli ilişkilerin kurulmasını sağlamak, süt ve süt mamülleri işletmelerine devamlı çalışmalarını temin için ihtiyaç duyulan sütün sağlanmasına yardımcı olmak.

Özet olarak Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumunun görevi; Süt üreticisi, süt ve mamülleri imalatçısı, süt ve mamülleri tüketicisi arasındaki ilişkileri kordine etmek ve bu üçlü arasındaki dengeleri sağlamaktır.

Süt Endüstrisi Kurumu, ülkenin her yerinde üretilen çiğ sütü (inek – koyun – keçi) üreticiden alır ve imalatçılara pazarlar. Şu an 150 köyden yaklaşık 1610 inek sütü üreticisi ve 847 koyun, keçi üreticisinden 46 süt nakliyecisi tarafından hergün sabah ve akşam numune almak ve Kurum Laboratuvarında incelenmek kaydıyla toplanan sütler 70 imalatçıya pazarlanmaktadır.

46 süt nakliyecisi tarafından bidonlarla toplanan sütlerin yanında 16.10.2004 tarihinden itibaren bir kısım süt de 7 tankerle Soğuk Zincir Sistemine uygun olarak toplanıp, işlenip pazarlanmaktadır.

Süt Fiyatları :-

1. Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilir ve uygulanır.
2. Kurum dışında ticari amaçla kimse süt alıp, satamaz.

150 köyden 46 nakliyecisi ve 7 tankerle toplanan ve 70 sürekli imalatçıya pazarlanan sütlerden, sütçülük teknisyenleri tarafından alınan, günde yaklaşık 200 – 250 süt örneği kalite kontrol laboratuvarında analiz edilmektedir. Analiz sonuçlarına göre süt kalitesi geliştirilmekte, üretici ürettiği ve imalatçının aldığı süt fiyatlandırılmaktadır.(Ek 2'deki Tabloya bakınız.)

Kurum tarafından, köy bazında 15 günlük devreler halinde hazırlanan süt listeleri Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası Ltd. tarafından şubelere göre ayrılarak, sütüne karşılık Binboğa Yem Sanayii'ne olan yem borçları veya bankaya olan taksit kesintileri yapıldıktan sonra, ayda iki kez olmak üzere üreticilere ödeme yapılmaktadır.

Sütlerin düzenli alınması, üreticinin zamanında ödenmesi ve devlet tarafından sağlanan subvansiyonlardan dolayı ülkemizde çiğ süt her yıl artmaktadır.(Süt Endüstrisi Kurumu, 2006)

3.4 Süt Hayvancılığı ve Süt Üretimi

Aşağıdaki tabloda göreceğiniz gibi şu sıralar 57 bin büyük baş hayvana ve 100 bin tonu aşan süt üretimine ulaştık.

YIL	İNEK SAYISI	SÜT ÜRETİMİ (TON)
1995	20,000	28,511
2003	42,690	85,048
2005	57,000	100,000

KKTC’de günde yaklaşık 1,600 civarı üretici süt verirken, Güney’de bu rakam sadece 266 işletme.(M.O.A, 2005).

KKTC’de 1 – 10 ineği olan toplam büyükbaş hayvan üretici sayısı, toplam hayvan portföyünün %70’ini oluşturuyor. Günde 1 – 10 litre süt üretenin ayağına kadar (2 defa günde) araç gönderip, süt alınıyor. Bu kadar küçük ve parçalı, standart dışı bir süt üretiminin maliyeti de pahalı oluyor.

Yukarıdaki tabloda da görüleceği gibi, inek sayımız son 10 yılda yaklaşık 3 katı, buna paralel süt üretimimiz de 3,5 katı arttı. Ama görel olarak en keskin artışın 2003’den sonra olduğunu herhalde fark eden çok kişi yok.

Güney’de 1 sağmal inek 28 kg. süt verirken, Kuzey’de bu rakam 14 – 16 kg. civarındadır. Kuzey’deki bu verim düşüklüğünün nedeni hayvan ırkları, barınak alt yapı sorunları, dengeli kaba – kesif yem kullanılmaması, daha fazla konsantre yeme dayalı beslemeden ve su kullanımından (yeraltı sularının kalitesiz oluşundan) kaynaklanmaktadır.
(Hayvancılık Dairesi, 2006)

Veriler, Güney’in AB tarım politikasına uyumu sonucunda, Güney’deki verimsiz, fazla ineklerin süt üretimi daha cazip olan Kuzey’e yollandığını gösteriyor.

Bir bakıma 2003’te kapılar açıldıktan sonra Güney bizim sayemizde hızla bu sektörde Avrupa standartlarına ulaştı. Aynı dönemde tesadüf olmasa gerek, Rumlar sayı olarak normalleşirken bizdeki inek sayısı ve süt üretimi arttı. Ve sonuç olarak şimdilerde neredeyse her eve bir inek

düşecek sayıya ulaştık. 220 bin nüfusa, 57 bin inek düşmesinin nedeni, “ne üretirsen, ne kadar üretirsen en iyi fiyattan alırım” diyen bir devlettir.

Sektör böyle küçük ve parçalı olunca, Soğuk Zincir Projesine de haliyle topu topuna 63 üretici başvuruyor. Geri kalanlar, devlet ayağına aracı gönderip sütünü aldıkça verimsiz üretimle ve yüksek maliyetle yaşamaya devam ediyor.

Ekim 2004 İnek Sütü Üretici Profili

Günlük Süt Lt.	Üretici Sayısı Adet	Toplam Süt Lt.	Üretici Sayısı Oran %	Süt Miktarı Oran %
500 Lt. Üzeri	51	50,362	2,48	25,43
300-499 Lt.	66	25,364	3,21	12,81
200-299 Lt.	114	27,462	5,55	13,86
100-199 Lt.	285	39,298	13,88	19,84
100 Lt. altı	1,538	55,589	74,88	28,06
Toplam	2,054	198,075	100,00	100,00

Mart 2006 İnek Sütü Üretici Profili

Günlük Süt Lt.	Üretici Sayısı Adet	Toplam Süt Lt.	Üretici Sayısı Oran %	Süt Miktarı Oran %
500 Lt. Üzeri	121	122,541	7,66	44,22
300-499 Lt.	111	43,213	7,03	15,59
200-299 Lt.	129	31,988	8,17	11,54
100-199 Lt.	277	39,602	17,54	14,29
100 Lt. altı	941	39,793	59,59	14,36
Toplam	1,579	277,137	100,00	100,00

Nüfusu bizden 3,5 katı, turisti 3 milyon olan ve süt ürünlerinde ciddi bir ihracatı olan Güney Kıbrıs'ta, AB tarım politikası gereği yılda 145 bin ton civarı sübvansiyeli süt üretiliyor ve toplam büyükbaş hayvan varlıkları da 60 bin civarındadır.

Normal şartlarda bir ülke, topraklarını ekonomik aklın gereği rasyonel kullanması gerekir. KKTC'de 950 bin dönüm ekilebilir arazinin, geçen yılın verilerine göre sadece yaklaşık 105 bin dönümünü hayvancılık için önemli olan "kaba yem" amaçlı kullanıldığı görülmektedir.

Arazilerimizin yaklaşık 750 bin dönümünü arpa-buğday ekimine ve 92 bin dönümü de nadasa bırakıyoruz. Yani hayvancılık için %11 civarı toprak kullanırken, geri kalanını arpa-buğday ekiminde, yani "tane üretimi"nde kullanıyoruz. Halbuki hayvancılıkta, maliyeti düşürüp, verimliliği artıracak olan "kaba yem" amaçlı ekimlerin yapılması gerekiyor. Bunlar, fiğ, havetta, yulaf, hasıllık türü silaj yemlerdir, ama biz bu ürünler için sadece topraklarımızın %11'ini ekiyoruz.

Normal şartlarda 50 ineğin altında süt üreticiliği yapılması ekonomik değilken, KKTC'de Soğuk Zincirle ilgili projelerde sürekli siyasi rantlarla bu sayı çok daha aşağılara çekiliyor.

Ortaya bu kadar süt fazlalığı çıkınca, haliyle bunu kullanmak lazım. Şimdilerde ülke ihtiyacının %55'inden fazla atıl çiğ süt üretimimiz var.

SÜTEK topladığı çiğ sütü imalatçılara sübvansiyeli olarak daha ucuza satıyor. Hükümet imalatçılara sütü daha ucuza satmak için destek primi ödüyor.

Tabii, bu kadar süt fazlası ve fahiş destekler olunca, ortaya bir sürü süt imalatçısı çıkıyor. İmalatçılar sektöre sadece içeriye üretim yapmak için girmiyorlar tabii, İHRACAT da olduğu için giriyorlar.

Ortaya çıkan atıl sütü işlemek için zorla ihracata dayalı fahiş ihracat primleri veriliyor. Bu fahiş primler sonucunda da, çok değil daha 5 sene öncesine kadar 3 – 5 milyon dolar olan süt ürünleri ihracatımız, doğal olarak şimdilerde zorla 15 milyon dolara ulaştı. Farkında olmadan dışarıya da kaynak transferi yapıyoruz.

Bu ihracatı kimse ne pahasına yaptığımızı sorgulamıyor. Halbuki, 2005'in ilk 9 ayında 13,4 milyon dolarlık ihracata karşılık SÜTEK sektöre sübvansiyeler ve prim olarak 13 milyon dolar destek veriyor. Yani, ihracatla destek miktarı başabaş.

Yaklaşık 1 kilogram kaşarın ve peynirin ihracatında toplam destek miktarı tüm aşamalarda %60'lara kadar dayanıyor. İşin en kötüsü, kimse "nasıl olurda çiğ süt fiyatı bizden yaklaşık %60 daha ucuz olan Türkiye piyasasına peynir ve kaşar ihracatı yapabildiğimizi sorgulamıyor?" (ecoside iş ve ekonomi dergisi, Mayıs 2006)

a) İnek Sütü

Ülkemizdeki 2003 yılı ticari süt üretimi 85000 Ton iken, bu rakam 2005 yılında 100000 Ton olarak gerçekleşmiştir.

Nüfusumuzun üç katı olan Güney Kıbrıs'a AB'nin verdiği kota 145,000 Ton / Yıl'dır.

Ürettiğimiz sütün tüketimimizden % 55 civarında fazla olması zorunlu olarak bu sütlerin süt mamülü olarak ihraç edilmesini zorunlu kılmaktadır. Devlet tarafından ihracat için ise her kg. süt mamülü için yaklaşık 1,80 YTL para ödenmekte, ayrıca üretilen her lt. inek sütü için 0.11 krş., koyun sütü için 0.21 krş. ve keçi sütü için de 0.18 krş. destek ödenmektedir.

Bilinmektedir ki canlı dana eti fiyatı son iki yıldır artacağına azalmakta bu durum ise hayvancıyı danalarını satamama noktasına getirmektedir. Satılmayan danalar yetişkin hale gelince de süt vermekte ve böylece süt miktarı artmaktadır.

b) Koyun + Keçi Sütü

Ülkemizde 2003 yılında ticari üretimi 4000 Ton iken, bu rakam 2004 yılında 3750 Ton olarak gerçekleşmiştir.

Koyun + Keçi Sütü Avrupa Birliği ülkelerinde hiçbir zaman kotaya tabi tutulmamaktadır.

AB'de üretimi yeterince yapılmadığı için bu sütlerden yapılan mamüller dış piyasada rahatlıkla alıcı bulabilmektedir. Bu şekilde bakıldığında komşumuz gibi bu sütlere özel bir önem vermemiz gerekmektedir.

Bu konuda yapılması gereken hayvan başına üreticiye para ödemek sureti ile teşvik edilmesi ve izolasyonların kalkmasından sonra AB ülkelerinde bu sütlerden yapılan süt mamüllerinin kolayca pazarlanabileceğini imalatçılar anladıktan sonra Kurum tarafından pazarlanmasına son vermektir.

3.5 Süt Mamülleri Üretimi ve Tüketimi

- Yoğurt Üretimi ve Tüketimi

Normal ve süzme yoğurt şeklinde gerçekleşmektedir. Bu konuda Ticari üretim yapan 37 işletme vardır. Kişi başına düşen yıllık yoğurt üretimi 34.1 kg'dır. Toplam üretimin % 9.56'sıdır. Kişi başına düşen yıllık tüketim ise 38.0 kg' dır. Toplam tüketimin % 28.4 'dür.

- Uzun Ömürlü Süt ve Pastörize Süt Üretimi ve Tüketimi

Kişi başına düşen yıllık süt üretimi 52.0 kg'dır. Toplam üretimin % 12.18'sidir.

Kişi başına düşen yıllık tüketim ise 52.0 kg' dır. Toplam tüketimin % 39.0 'dır.

- Peynir Üretimi ve Tüketimi

Ülkemizde birçok peynir türü üretilmektedir. Kişi başına düşen yıllık peynir üretimi 32.3 kg'dır. Toplam üretimin % 75.66'sıdır. Kişi başına düşen yıllık tüketim ise 17.1 kg' dır. Toplam tüketimin % 12.8 'dir.

- Dondurma

Kişi başına düşen yıllık dondurma üretimi 4.5 kg'dır. Toplam üretimin % 0.46'sıdır. Kişi başına düşen yıllık tüketim ise 8.6 kg' dır. Toplam tüketimin % 6.4 'dür.

- Ayran

Kişi başına düşen yıllık ayran üretimi 18.2 kg'dır. Toplam üretimin % 2.14'düdür. Kişi başına düşen yıllık tüketim ise 18.0 kg' dır. Toplam tüketimin % 13.4 'dür.

3.6 Süt Ürünleri İhracaatı

Ülkemizde ürettiğimiz sütün ancak % 50'sini iç piyasada tüketebiliyoruz, % 50'sini ise süt mamülleri haline getirerek başta :-

Türkiye

3.cü Ülkelere (Suriye, Kuveyt ve Lübnan'a)

ihraç etmekteyiz.

Başlıca İhraç Ürünlerimiz Ve İhraç Ülkeleri :-

Hellim Peyniri	Türkiye ve 3. cü ülkeler
Kaşar Peyniri	Türkiye
Beyaz Peynir	Türkiye
Arap Tipi Peynir	3. cü ülkeler

Devlet ihraç ettiğimiz süt mamüllerine teşvik primi vermektedir.

3.7 Süt Ürünleri İthalatı

İthal ürünleri miktar sırasına göre :-

- Dondurma
- Peynir
- Toz Süt
- Çocuklara Toz Süt
- Meyveli Yoğurt
- Tereyağı
- Krema
- Kutu Sütü

(Süt Endüstrisi Kurumu, 2006)

3.8 YILLARA GÖRE HAYVAN VARLIĞIMIZ VE HAYVANSAL ÜRÜN MİKTARLARI

1)- HAYVAN POPÜLASYONLARI :

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
A)- SIĞIRCILIK :										
a)-inek	11870	12.504	12.630	12.766	13.521	16.409	18457	19331	21.722	24407
b)-Düve	3634	4.305	5.002	5.317	6.665	7.044	7878	8830	9.922	11504
c)-Tosun	3880	3.790	3.927	4.317	4.548	4.806	5219	7392	8.306	8936
d)Buzağı	4841	4.907	4.554	5.946	5.635	5.956	6917	3137	8.020	11800
TOPLAM	24225	25.506	26.117	28.346	30.369	34.215	38.471	38690	47.970	56647
B)- KOYUNCULUK :										
a)-Koyun	177590	176.376	171.447	158.299	152.620	160023	166989	175535	158623	197201
b)-Koç	7376	6.605	6.420	5.832	5.636	5423	6055	7321	6616	6552
c)-Dişi Damızlık	19501	18.001	17.498	16.672	13.648	17145	19612	17923	16196	16805
d)-Erkek Damızlık	17780	25.851	25.128	29.287	21.722	20031	12258	14458	13065	18468
TOPLAM	222247	226.833	220.495	210.090	193.626	202.622	204914	215237	194500	239026
C)- KEÇİCİLİK :										
a)-Keçi	45542	46.056	43.788	41.570	38.877	39674	42211	41867	40845	45813
b)-Teke	2429	2.606	2.346	2.161	1.866	1952	2135	2494	2280	2493
c)-Damızlık	6767	6.496	5.167	5.594	3.139	5863	6230	5776	4010	5938
d)-Kasaplık	6738	8.512	8.093	6.315	8.334	7287	4695	3186	4131	6536
TOPLAM	61476	63.670	59.394	55.640	52.216	54.776	55271	53323	51266	60780
D)-KANATLILAR :										
a)- Yumurta Tavuğu	91170	98.906	98.490	38.827	60.924	79310	96079	105248	94004	
b)- Et Tavuğu	3650024	3.702.710	3.768.340	4.086.465	3.413.479	4112518	3461542	4108905	3909142	
c)- Damızlık Tavuk	62347	51.833	49.299	43.901	21.202	46100	61254	45950	102617	

2)- HAYVANSAL ÜRÜN MİKTARLARI :

ET ÜRETİMİ		1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
	Sığır Eti (Ton)	1554	1.755	1.829	1.595	1.814	2114	2.384	2736	2991	2963
	Koyun eti (Ton)	3133	3.382	3.182	3.480	3.109	3276	3.592	3378	3417	2901
	Keçi Eti (Ton)	897	850	847	814	880	804	818	790	823	750
	TOPLAM	5584	5.987	5.859	5.889	5.803	6194	6.794	6904	7231	6614
	Piliç Eti (ton)	5611	5.649	5.304	6.199	5.189	6832	5771	6206	5930	
SÜT	İnek (ton)	37903	44.138	47.057	50.270	50.815	58515	74330	85048	95556	106203
	Koyun -Keçi (ton)	11473	12.225	12.198	12.816	11.911	11402	11881	11846	11558	11261
	TOPLAM	49376	56.363	59.255	63.086	62.726	69.917	86211	96894	107114	117464
DERİ	Sığır (adet)	5676	7.468	8.315	6.904	7.685	8358	9167	10132	10943	12244
	Koyun (adet)	144393	150.298	148.694	185.113	165.346	163818	175205	164771	162693	152683
	Keçi (adet)	40332	41.466	42.784	47.856	43.976	42292	43069	41565	41163	41678
GÜBRE	Büyükbaş (ton)	37311	38.120	39.176	40.985	43.875	44175	48051	52766	72319	
	Küçükbaş (ton)	18566	18.876	18.192	15.906	16.078	18298	19360	17267	17682	
YAPAĞI(ton)		323	320	307	235	228	237	253	254	353	287

Yıllara Göre Hellim ve U.H.T. Süt Üretimi									
	1996	1997	1998	1999	2.000	2001	2002	2003	2004
Hellim (ton)	4605	5.166	5.120	5.309	4.692	5859	6382	7427	7889
U.H.T. süt (ton)	6245	6.752	8.181	7.939	8.662	0	9434	0	0

Yıllara göre Hayvan ve Hayvansal ürün ihracatları									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Kuzu (adet)	1482	1.801			5.922				
Oğlak (adet)	1667	2			1.510				
Keçi (adet)		1.444							
Koyun(adet)		1.022							
Hellim (ton)	673	607	548	537	710	650	890	862.5	1087,48
Beyaz peynir (ton)	2472	583	35	104	126	295	30	13.95	0
Kaşar peyniri (ton)	125	478	790	860	1.161	1696	1914	2254.8	2693,27
Arap peyniri (ton)		62	46		85	83	106	68.5	54,5
Yapağı (ton)	296	272	297	223	265	379	347	461	252,47
Deri (adet)	270	268.822	164.122	225.454	158.189	244352	176903	185000	554,33
Barsak (adet)	74468	74.400	117.780	87.000	94.100	49500	54300	0	0
U.H.T. (Ton)	14		300						

Et ve Et mamülleri ithalatı.									
	1996	1997	1998	1999	2.000	2001	2002	2003	2004
Donmuş Et (Ton)	55	43	101	129	827	857	510	809	728,39
Konserve et	282	619	487						
Sucuk ,Salam, Sosis	116	1.186	561	179	113	51	44	120.3	109,14
Donmuş piliç Eti	303	31	18						
Taze Balık	48		90	206	226	404	251	253	429,28
Donmuş Balık	159		183	309	198	269	354	511	409,4
Konserve Balık	260	1.610	277	284	357	184	247	290	423,22

Süt - Süt Mamülleri ,civciv ,yumurta ve Bal ithalatı									
	1996	1997	1998	1999	2.000	2001	2002	2003	2004
Süt tozu (Ton)	142	760	281	169	172	104	143	144.56	174,49
Kutu sütü	100	56	114	66	61	1	42	42	44,08
Peynir	303	2.903	478		280	286	185	176.78	313,12
Dondurma	160	115	118	814	344	344	298	375	356,09
Damızlık civciv (adet)	88660	41.044	72.660	40.715	165.770	200605	172605	19.88	176,18
Damızlık Yumurta (Düzine)	84705	223.584	255.673	171.508	211.080	0	0	0	0
Sofralık Yumurta (Düzine)	21000	105.000	433.933	589.908	9.570.760	1314	2074400	0	0
Arı Balı Ton	1	0	8	0				0	0
Tereyağı			444	42			71	47.18	43,24
Krema							17	16.14	36,94

Civciv,Yumurta, Hellim,Pastörize süt ve bal üretimi									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Yumurta civcivi (adet)	103240	111.948	101.445	44.122	67.215	87500	106000	116946	103711
Et civcivi (adet)	4043770	3.813.791	3.881.390	4.540.517	3.682.268	4537200	3819000	4565449	4312823
Yumurta (düzine)	1888313	2.445.480	2.171.763	2.214.777	1.543.479	1119206	1754875	1577625	2214597
Hellim (Ton)	4603	5.166	5.120	5.309	4.692	5859	6382	7427	7889
U.H.T. Süt (Ton)	6242	6.706	8.181	7.939	8.662		9434	0	0
BAL Dağ (Ton)	48	52	64	61	65	38	50,35	52	0
Narenciye	97	104	149	142	149	111	145,15	157	0

Fert Başına Et Tüketimi									
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Sığır Eti(Kg)	10,55	9,38	10,66	8,38	13,54	10,01	11,2	12,70	13,3
Kuzu Eti (Kg)	17,09	19,71	17,29	17,81	14,88	15,51	12,7	15,65	15,67
Oğlak Eti (Kg)	4,88	4,18	5,86	4,90	4,21	3,80	3,8	3,66	3,66
Piliç Eti (Kg)	32,44	28,17	26,06	30,01	25,10	32,35	27,03	28,76	27,19
Balık Eti (Kg)	4,63	4,56	4,59	6,16	6,15	5,99	5,65	6,76	7,85

SÜTEK'in Topladığı Süt Miktarı										
	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
İnek Sütü (Ton)	33.768	38.564	37.822	43.684	50.748	54.637	63.902	73.039	84.322	93762
Koyun -Keçi Sütü (Ton)	2.972	1.670	2.750	2.750	3.113	2.941	4.015	3.745	3.303	
Köy Sayısı (adet)	140	140	142	146	155	155	155	155	157	
Üretici Sayısı(adet)	2792	2286	2101	2510	2550	2650	3000	3144	2806	
İmalatçı Sayısı (adet)	77	67	76	78	74	76	80	77	77	

(Hayvancılık Dairesi, 2006)

Yıllara Göre Pazarlanan Süt Miktarları												
Aylar	2001			2002			2003			2004		
	İnek	K+K	Toplam	İnek	K+K	Toplam	İnek	K+K	Toplam	İnek	K+K	Toplam
Ocak	4.091.557	220.291	4.311.848	4.874.046	174.405	5.048.451	5.636.681	202.547	5.839.228	6.212.208	106.998	6.319.206
Şubat	4.339.080	445.236	4.784.315	4.838.133	432.366	5.270.499	5.294.701	372.215	5.666.916	6.084.429	252.861	6.337.290
Mart	4.654.876	695.428	5.350.305	5.867.639	911.687	6.779.326	6.240.452	734.738	6.975.190	7.191.658	652.037	7.843.695
Nisan	4.862.325	666.871	5.529.197	5.737.950	917.787	6.655.737	6.343.293	969.672	7.312.965	7.273.313	788.671	8.061.984
Mayıs	4.773.594	460.467	5.234.061	5.637.644	730.499	6.368.143	6.361.009	709.871	7.070.880	7.558.867	595.454	8.154.321
Haziran	4.756.664	155.638	4.912.302	5.292.501	378.325	5.670.826	6.158.489	338.973	6.497.462	7.380.014	355.381	7.735.395
Temmuz	4.833.351	102.295	4.935.646	5.486.929	208.752	5.695.681	6.448.287	209.879	6.658.166	7.595.674	256.806	7.852.480
Ağustos	4.660.583	63.217	4.723.800	5.538.355	106.423	5.644.778	6.435.721	104.365	6.540.086	7.807.678	145.616	7.953.294
Eylül	4.463.831	17.867	4.481.697	5.196.574	41.627	5.238.201	6.096.919	45.652	6.142.571	7.125.732	64.268	7.190.000
Ekim	4.393.222	13.907	4.407.129	5.169.685	23.957	5.193.642	6.143.343	23.397	6.166.740	7.098.212	29.996	7.128.208
Kasım	4.269.386	38.882	4.308.268	5.002.166	29.122	5.031.288	5.817.724	19.618	5.837.342	6.513.109	27.668	6.540.777
Aralık	4.538.574	60.263	4.598.836	5.260.339	60.136	5.320.475	6.062.586	43.961	6.106.547	6.794.737	48.118	6.842.855
Toplam	54.637.042	2.940.362	57.577.404	63.901.961	4.015.086	67.917.047	73.039.205	3.774.888	76.814.093	84.635.631	3.323.874	87.959.505
Aylar	2005											
	İnek	Koyun	Keçi	Toplam								
Ocak	7.153.660	128.808	36.346	7.318.814								
Şubat	6.942.394	314.726	72.477	7.329.597								
Mart	8.330.588	668.789	173.796	9.173.173								
Nisan	8.329.490	714.995	214.457	9.258.942								
Mayıs	8.677.296	473.833	206.464	9.357.593								
Haziran	8.416.240	280.447	171.626	8.868.313								
Temmuz	8.575.988	193.538	165.528	8.935.054								
Ağustos	8.251.663	90.255	107.318	8.449.236								
Eylül	7.735.138	36.740	60.130	7.832.008								
Ekim	7.492.196	32.453	29.399	7.554.048								
Kasım	6.800.648	42.761	8.418	6.851.827								
Aralık	7.265.598	93.780	16.556	7.375.934								
Toplam	93.970.899	3.071.125	1.262.515	98.304.539								

YILLARA GÖRE ÜLKEMİZE YAPILAN SÜT İLE İLGİLİ İTHALATLAR (DOLAR OLARAK)							KG	
ÜRÜN ADI	2000	2001	2002	2003	2003	2004 Ocak - Eylül	2005 Kg	2005 \$
Peynir ve Lor	1.432.644	723.623	611.838	675.593	172.775	201.675	768.801	2.856.594,41
Dondurma	1.211.573	850.464	1.014.681	1.264.163	535.281	691.255	895.684	2.820.583,29
Tereyağı	257.037	157.602	421.291	238.134	72.070	32.590	45.780	228.255,12
Kutu Sütü	198.499	95.261	23.615	82.088	50.210	28.966	45.313	76.622,50
Çocuklara Toz Süt	90.928	205.658	253.661	287.613	59.588	92.389	82.447	540.568,78
Toz Süt	294.464	236.473	10.322	264.735	120.140	132.138	112.588	57.298,39
Meyveli Yoğurt	14.067	35.899	36.970	84.395	49.347	59.018	641.852	778.126,06
Krema	82.038	71.740	46.707	28.090	12.816	18.048	47.917	124.453,90
Yoğurt							251.127	211.242,12
Toz Süt (Hayvancılıkta)							33.020	57.298,39
TOPLAM :	3.581.250	2.376.720	2.419.085	2.924.811	1.072.227	1.256.079	2.924.529	7.751.042,96

2005 YILINDA PAZARLANAN SÜTLERİN ÜRÜN BAZINDA DAĞILIMI

ÜRÜN ÇEŞİDİ	İHRACAT	İÇ PİYASA	TOPLAM ÜRETİM
Kaşar	3.108.710 Kg	800.000 Kg	3.109.510 Kg
Hellim	1.757.814 Kg	1.400.000 Kg	3.157.814 Kg
Beyaz Peynir	-	300.000 Kg	300.000 Kg
Arap Peyniri	42.500 Kg	-	42.500 Kg
Yoğurt	-	7.500.000 Kg	7.500.000 Kg
Dondurma	-	1.000.000 Lt	1.000.000 Lt
Ayran	-	4.000.000 Lt	4.000.000 Lt
İçme Sütü (UHT)	-	11.000.000 Lt	11.000.000 Lt
Pastörize Süt	-	400.000 Lt	400.000 Lt
Diğer Peynirler	-	500.000 Kg	500.000 Kg
Süt ve Süt Ürünü			
Eşdeğeri Süt	51.710.674 Lt	49.709.327 Lt	101.420.000 Lt
İç - Dış Oranı	50,99%	49,01%	100,00%

2004 Yılı İhracatı ve Ödenen Toplam Sübvansiyeler Miktarları (TL)										
Aylar	Kaşar	Hellim (Kg)			B.Pey	Arap.Pey	TOPLAM	İHRACATA	Çiğ Süte Ödenen	TOPLAM
	Kg	T.C	3. Ülke	Toplam	Kg	Kg	İhracat Mik	Ödenen TL	Sübvansiyeler TL	ÖDENEN TL
Ocak	179.000	23.250	48.000	71.250	0	0	250.250		935.878.152.000,00	
Şubat	246.000	1.000	68.460	69.460		11.000	326.460		948.591.136.000,00	
Mart	256.000	5.000	96.960	101.960	0	0	357.960		1.158.037.901.000,00	
Nisan	271.000	6.000	48.000	54.000	0	0	325.000		1.195.405.570.000,00	
Mayıs	260.000	8.000	88.960	96.960	0	0	356.960		1.236.375.263.000,00	
Haziran	205.000	24.500	121.920	146.420	0	7.000	358.420		1.237.389.697.000,00	
İlk 6 Ay	1.417.000	67.750	472.300	540.050	0	18.000	1.975.050		6.711.677.719.000,00	
Temmuz	203.000	94.000	0	94.000	0	0	297.000		961.650.509.000,00	
Ağustos	219.050	32.200	71.960	104.160	0	9.500	332.710		1.013.181.012.000,00	
Eylül	248.500	18.600	68.960	87.560	0	0	336.060		1.046.098.541.000,00	
Ekim	210.481	10.000	113.920	123.920	0	0	334.401		1.056.570.939.000,00	
Kasım	189.245	10.000	48.000	58.000	0	0	247.245		1.145.785.187.000,00	
Aralık				0			0		1.167.214.967.000,00	
TOPLAM	2.487.276	232.550	775.140	1.007.690	0	27.500	3.522.466	0	11.934.963.907.000	

2005 Yılı İhracatı ve Ödenen Toplam Sübvansiyeler Miktarları (TL)										
Aylar	Kaşar	Hellim (Kg)			B.Pey	Arap.Pey	TOPLAM	İHRACATA	Çiğ Süte Ödenen	TOPLAM
	Kg	T.C	3. Ülke	Toplam	Kg	Kg	İhracat Mik	ÖdenenY TL	Sübvansiyeye YTL	ÖDENEN TL
Ocak	294.008	14.004	46.960	60.964	0	10.500	365.472	674.532,40	757.190,73	1.431.723
Şubat	258.800	20.500	94.260	114.760	0	0	373.560	703.962,00	821.922,88	1.525.885
Mart	303.000	22.000	146.200	168.200	0	0	471.200	900.040,00	1.106.337,90	2.006.378
Nisan	372.752	31.004	177.000	208.004	0	0	580.756	1.106.859,02	1.118.136,03	2.224.995
Mayıs	254.000	9.000	192.920	201.920	0	11.500	467.420	918.120,00	1.134.313,23	2.052.433
Haziran	262.600	25.400	105.500	130.900	0	0	393.500	742.880,00	1.175.774,76	1.918.655
İlk 6 Ay	1.745.160	121.908	762.840	884.748	0	22.000	2.651.908	5.046.393,42	6.113.675,53	11.160.069
Temmuz	160.500	37.000	199.460	236.460	0	0	396.960	783.212,00	1.274.349,15	2.057.561
Ağustos	326.000	28.000	94.000	122.000	0	0	448.000	835.600,00	1.349.532,72	2.185.133
Eylül	248.550	37.000	92.960	129.960	0	0	378.510	707.402,00	1.354.064,64	2.061.467
Ekim	186.000	30.004	127.500	157.504	0	12.500	356.004	685.306,00	1.416.769,83	2.102.076
Kasım	220.000	8.004	92.000	100.004	0	8.000	328.004	626.406,00	1.434.590,52	2.060.997
Aralık	222.500	35.308	91.830	127.138	0	0	349.638	655.038,00	1.436.377,53	2.091.416
TOPLAM	3.108.710	297.224	1.460.590	1.757.814	0	42.500	4.909.024	9.339.357	14.379.360	23.718.717

(Süt Endüstrisi Kurumu, 2006)

3.9 Talep Artırıcı Önlemler

Devlet, üretici, işleyici ve tüketici olmak üzere sektörün tüm tarafları kendilerine düşen görevleri yerine getirmek zorundadır. Zira, tüketilemeyen bir ürünün üretimindeki artış, beklenilenin aksine ülkemiz için bir dezavantaj olarak karşımıza çıkacaktır.

Bu kapsamda, talebin artırılmasına yönelik öneriler, aşağıda sunulmaktadır;

- Ürün çeşitliliği artırılmalı, bu yönde gerek bilimsel gerekse ticari araştırmalar yapılmalı ve gerektiğinde yeni ürünlere yönelik yasal mevzuat oluşturulmalıdır,
- Geleneksel ürünlerimizin üretimi, tüketimi ve tanıtımı teşvik edilmelidir,
- Süt ve süt ürünlerine yönelik reklam ve tanıtımlarda devlet desteği sağlanmalı (**SÜT İÇİN, SÜT İÇİRİN KAMPANYASI GİBİ**), bu gibi kampanyalar için kaynak ayrılmalı veya oluşturulmalıdır,

- Kar amacı gütmeyen kurum ve kuruluşlara içme sütü veya uygun süt ürünleri teminine ilişkin koşullar yasalar ile belirlenmeli, okullar, yetimhaneler, yetiştirme yurtları, Türk silahlı kuvvetleri, cezaevleri gibi kurumlarda süt ve süt ürünleri tüketimi arttırılmalıdır,
- Dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan ve uygulandığı ülkelerde gerek tüketim alışkanlığı gerekse sektöre sağladığı faydalar açısından büyük öneme sahip olan **OKUL SÜTÜ PROGRAMI**'nın ülkemizde de bir an önce uygulanması sağlanmalıdır, bu program yasal olarak güvence altına alınmalı böylece hükümetlerin değil devletin bir politikası haline getirilmelidir,
- Okul Sütü programının kapsamı ve hedef kitlesi ihtiyaca göre değiştirilerek (yeni doğum yapmış anneler, hamileler, yoksul aileler vb.) benzer program ve kampanyalar düzenlenmelidir.

4. SÜT HAYVANCILIĞI

4.1 TÜRKİYE

4.1.1 İşletme Ölçekleri

Süt hayvancılığında işletme başına düşen hayvan sayıları gelişmiş bir yapıya sahip olan AB ülkelerine göre çok düşüktür. Tablo 1. de görüldüğü gibi AB’de ülkelere göre değişmekle birlikte en yüksek sürü büyüklüğü % 28,5 ile 50-99 baş işletmelerden oluşmakta, ülkemizde ise % 81,7 ile 1-9 baş işletmelerden oluşmaktadır. Bu farklılık verim, kaliteli üretim, örgütlenme gibi yapısal sorunlarımızı da aşmamızı engellemektedir.

Tablo1. AB ve Türkiye’de Sürü Büyüklüğüne Göre Süt İneğinin Dağılımı

*Ülkeler	Grup Büyüklüğü (Süt İneği Sayısı)					
	1-9 Baş	10-19 Baş	20-29 Baş	30-49 Baş	50-99 Baş	100 ve Üzeri
	Ülkeler Bazında Toplam Süt İneğinin Yüzdesele Oranı					
Almanya	2,8	10,9	13,6	23,5	27,8	22,8
Fransa	1,2	5,6	14,1	41,4	33,8	3,8
İtalya	9,3	12,0	11,2	16,7	23,5	27,3
Hollanda	0,9	1,9	4,1	17,9	55,2	19,8
Bel. Lük.	1,5	6,7	13,8	33,5	38,1	6,4
Birleşik Krallık	0,4	1,0	2,2	8,9	31,9	55,5
İrlanda	1,2	5,7	11,5	34,4	37,2	9,9
Danimarka	0,5	1,4	3,2	12,7	46,4	36,0
Yunanistan	17,4	18,6	8,1	19,2	19,2	18,0
İspanya	7,5	14,4	16,4	24,7	21,0	16,0
Portekiz	11,2	13,3	17,2	21,6	20,7	16,0
Avusturya	32,1	42,6	16,1	7,4	1,7	0,2
Finlandiya	8,5	39,5	30,4	16,8	4,3	0,5
İsveç	0,9	7,3	14,8	29,2	31,3	16,9
EU 15	4,6	10,4	13,4	24,9	28,5	18,3
	1-9 Baş	5-10 Baş	11-50 Baş	51-100 Baş	101 Baş ve üzeri	
**Türkiye	81,7	14,4	3,1	0,3	0,5	

Kaynak: * Eurostat, AB Ülkeleri 2001 yılı değerleridir.

** Türkiye , Anonim,, (1995) Devlet Bakanlığı, “Hayvancılığımızda Reform Tedbirleri”, Ankara.

4.2 AB, TÜRKİYE VE DÜNYA SÜT HAYVANCILIĞI MEVCUT DURUMUNUN KARŞILAŞTIRMALI DEĞERLENDİRMESİ

DİE verileri ile FAO verileri arasında büyük farklılıklar görülmektedir. AB ve Dünya'daki mevcut durumu değerlendirmek için aynı verileri kullanmak doğru bir yaklaşım olarak görülmektedir. Aşağıdaki değerlendirmelerde bu ekseninde yapılmıştır.

Dünya Toplam süt üretiminin % 23.8'i, Sağılan hayvan sayısının da % 7.97'si AB-25 ülkelerine aittir. Türkiye'nin Dünya süt üretiminden aldığı pay % 1.7, sağılan hayvan sayısından aldığı pay ise % 3.4'dür.

AB-25'de inek süt verimi dünya ortalamasının 2.7 katı, koyun süt verimi 2.7 katı, keçi süt verimi 2.9 katı, manda süt verimi ise düşük olup dünya ortalama veriminin yarısı kadardır.

Türkiye'nin hayvan başına verimlerinin dünya karşısındaki durumuna bakıldığında; inek süt veriminde Dünya ortalamasının Türkiye'nin yaklaşık 1.3 katı olduğu görülmektedir. Türkiye'nin verimi görüldüğü gibi çok düşüktür. Koyun süt veriminin Dünya ortalamasının yaklaşık 1.3 katı olduğu, keçi ortalamasının ise Dünya ortalamasından çok az bir fazlalık gösterdiği görülmektedir. Mandadan elde edilen süt veriminde ise dünya ortalamasının Türkiye'nin ortalama süt veriminden yaklaşık 1.5 katı daha fazla olduğu görülmektedir.

AB-25 ve ülkemizin mevcut durumunu karşılaştıracak olursak; AB-25, Türkiye'nin İnek sütü üretiminde 15, koyun sütünde 3, keçi sütünde 6 ve manda sütünde de 3 katı fazla bir üretime sahiptir. Sağılan hayvan sayısına bakıldığında AB-25 inek sayısının, Türkiye'nin 4.4, koyunda 1.5, keçide 2.1 ve manda da ise 3.3 katı olduğu görülmektedir.

Verim yönünden bakıldığında; AB-25'in inek süt veriminin, Türkiye'nin 3.5, koyun veriminin 2, keçi veriminin 2.9 katı olduğu görülmektedir. Manda veriminde Türkiye'nin AB-25'e yakın olmakla birlikte çok önemli bir oranda olmasa da yine de yüksek olduğu görülmektedir.

Eğer bugünkü üretimle Türkiye AB'ye girecek olsa; İnek süt üretiminden %6.2, koyun sütünden % 24.4, keçi sütünden % 14.0, manda sütünden % 24.9 ve toplam süt üretiminden de % 6.7'lik bir pay alacağı görülmektedir. Görüldüğü gibi Türkiye inek sütü hariç diğer türlere ait süt üretiminde AB içerisinde önemli bir yere sahip olacaktır.

Eğer Türkiye bugünkü sağılan hayvan sayısı ile AB'ye girecek olsa; inek sağılan hayvan sayısından % 18.7, koyun sayısından % 39.6, keçi sayısından % 32.1, manda sayısından % 23.1 ve toplam sağılan hayvan sayısından ise % 29.8'lik bir pay alacaktır. Türkiye'nin bugünkü olası üyelikte sağılan hayvan sayısındaki ağırlığı AB içinde daha fazla olacağı görülmektedir.

Tablo 1. AB-25 Ülkelerinde Süt Üretimi, Sağılan Hayvan Sayısı ve Verim

Türler	Süt Üretimi (MT)	% Pay	Sağılan Hayvan Sayısı (Baş)	% Pay	Süt Verimi (kg/baş)
İnek	142.794.537	97,1	23.971.206	47,6	5.956,9
Koyun	2.325.447	1,6	19.087.162	37,9	121,8
Keçi	1.720.208	1,2	7.187.721	14,3	239,3
Manda	145.045	0,1	166.050	0,3	873,5
Toplam	146.985.237	100,0	50.412.139	100,0	

Kaynak: FAO, 2004

Tablo 2. Türkiye Süt Üretimi, Sağılan Hayvan Sayısı ve Verim

Türler	Süt Üretimi (MT)	% Pay	Sağılan Hayvan Sayısı (Baş)	% Pay	Süt Verimi (kg/baş)
İnek	9.400.000	89,7	5.500.000	25,6	1709,1
Koyun	750.000	7,2	12.500.000	58,3	60,0
Keçi	280.000	2,7	3.400.000	15,9	82,4
Manda	48.000	0,5	50.000	0,2	960,0
Toplam	10.478.000	100,0	21.450.000	100,0	

Kaynak: FAO, 2004.

Tablo 3. Dünya Süt Üretimi, Sağılan Hayvan Sayısı ve Verim

Türler	Süt Üretimi (MT)	% Pay	Sağılan Hayvan Sayısı (Baş)	% Pay	Süt Verimi (kg/baş)
İnek	519.784.050	84,2	239.214.112	37,8	2.172,9
Koyun	8.370.066	1,4	187.671.843	29,7	44,6
Keçi	12.388.704	2,0	151.464.983	23,9	81,8
Manda	76.671.593	12,4	54.132.482	8,6	1.416,4
Toplam	617.214.413	100,0	632.483.420	100,0	

Kaynak: FAO, 2004

AB-25 2004 yılı toplam süt üretimine bakıldığında, 146.9 milyon ton olan toplam üretimin % 97.1'ini inek sütü, % 1.6'sını koyun sütü, % 1.2'sini keçi sütü ve % 0.1'ini de manda sütünün oluşturduğu görülmektedir. Görüldüğü gibi toplam süt üretiminin ağırlığını inek sütü oluşturmaktadır.

Sağılan hayvan sayısına bakıldığında ise; 50.4 milyon baş olan toplam hayvan sayısının % 47.6'sını inek, % 37.9'unu koyun, % 14.3'ünü keçi ve % 0.3'ünü de mandanın oluşturduğu görülmektedir. Yine AB-25'de türlere göre süt verimlerine bakıldığında; inek süt veriminin 5.956.9 kg/baş, koyun süt veriminin 121.8 kg/baş, keçi süt veriminin 239.3 kg/baş ve manda süt üretiminin de 873.5 kg/baş olduğu görülmektedir.

AB-25'de inek süt üretiminin dağılımına bakıldığında; 142.8 milyon ton olan inek süt üretiminden %19.7 ile en fazla payı Almanya'nın aldığı, bunu sırasıyla Fransa (%17.1) ve Birleşik Krallığın (%10.2) izlediği görülmektedir. En az payı ise Malta (%0.03) almaktadır. Sağılan hayvan sayısına bakıldığında ise; % 17.9 ile Almanya'nın yine ilk sırayı aldığı, bunu %16.6 ile Fransa ve %12.1 ile de Polonya'nın izlediği görülmektedir. Malta yine en az payı alan ülke olarak dikkat çekmektedir. Süt verimlerine bakıldığında ise AB-25'de farklı bir tablo göze çarpmaktadır. İlk sırayı 8.108.9 kg/baş ile Danimarka almakta, bunu 7.998.3 kg/baş ile İsveç ve 7.521.7 kg baş ile de Finlandiya izlemektedir. Hayvan başına süt verimi en düşük ülke ise 3.346.9 kg/baş ile Yunanistan görülmektedir. Hayvan sayısı ve süt üretimi çok düşük olan Malta da süt veriminin 5.434.2 kg/baş olması ise dikkat çekicidir.

AB-25'de koyunculunun durumuna bakıldığında ağırlıklı olarak Akdeniz ülkelerinde yapıldığı ve toplam olarak 12 ülkenin koyun sütü ürettiği görülmektedir.; 2004 yılı itibariyle 2,3 milyon ton olan süt üretiminden en fazla payı %34.4 ile İtalya'nın aldığı, bunu sırasıyla Yunanistan (%30.1) ve İspanya'nın (%16.3) izlediği görülmektedir. En az payı ise %0.04 ile Polonya almaktadır.

2004 yılında sağılan koyun sayısına bakıldığında 19 milyon baş olan AB-25 sağılan hayvan sayısında %36.7 ile ilk sırayı Yunanistan'ın aldığı, bunu sırasıyla İtalya (%36.4) ve İspanya'nın (%10.7) izlediği görülmektedir. Malta, Polonya ve Avusturya ise %0.1 ile en az pay alan ülkeler olarak göze çarpmaktadır.

Koyun başına süt verimine bakıldığında ise; 388.9 kg/baş ile Avusturya ilk sırada yer almakta, bunu 355.8 kg/baş ile Malta ve 201.2 kg/baş ile de Fransa izlemektedir. Verimi en düşük ülke ise 34 kg/ baş ile Polonya olarak gözükmektedir. AB-25'in koyun başına ortalama süt verimi ise 121.8 kg/baş'dır.

AB-25'de 14 ülkede keçi sütü üretilmektedir. 2004 yılı itibariyle toplam 1.7 milyon ton olan keçi sütü üretiminden en fazla payı %32.1 ile Fransa'nın aldığı, bunu sırasıyla İspanya

(%26.5) ve Yunanistan'ın (%26.2) izlediği görülmektedir. En az payı ise %0.1 ile Litvanya ve Malta'nın aldığı görülmektedir.

AB-25'de; 7.2 milyon baş olan toplam sağılan keçi sayısı bakımında ise ilk sırayı % 52.2 ile Yunanistan'ın aldığı, bunu sırasıyla İtalya (%13.6) ve Fransa'nın (%11.6) izlediği görülmektedir. En az payı ise % 0.03 ile Estonya almaktadır.

Keçi süt verimlerine bakıldığında; 841.5 kg/baş ile Çek Cumhuriyetinin ilk sırayı aldığı, bunu 777.8 kg /baş ile Almanya ve 662.6 kg/baş ile de Fransa'nın izlediği görülmektedir. Verimi en düşük ülke 24.3 kg/baş ile Slovakya olarak gözükmetedir. AB-25 ortalaması ise 239.3 kg/baş'dır.

AB-25 ülkelerinde sadece Yunanistan ve İtalya'da manda sütü üretilmektedir. Yaklaşık 145 bin ton olan manda süt üretiminin % 99.97'si İtalya'da, % 0.03'ü de Yunanistan'da üretilmektedir. 166 bin baş mandanın da yine aynı şekilde % 99.97 'si İtalya'da % 0.03'ü de Yunanistan'da bulunmaktadır. İtalya'da süt verimi 873.5 kg/ baş, Yunanistan'da ise 900 kg/baş'dır. AB-25 ortalaması ise 873.5 kg/baş olarak gözükmetedir

Türkiye'de üretilen çiğ sütün %40'ının köy ekonomisi içinde kaldığı, % 40'ının sayıları kimi dönemlerde 3000'lere ulaşan kayıtdışı, sağlık ve hijyen koşullarından uzak, ilkel koşullarda üretim yapan, mühendis istihdam etmeyen mandıralarda başta peynir ve yoğurt olmak üzere çeşitli süt ürünlerine işlendiği, geriye kalan % 20'ye yakın bir kısmının ise sayısı sınırlı modern süt işletmelerinde değerlendirildiği bilinmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise üretilen sütün ancak % 2-3'ü üretildiği yerde tüketilip % 97-98'inin sanayiye aktarıldığı bilinmektedir.

AB'de sanayiye giden süt oranı Ortalama %94,8 iken bu oran Danimarka'da % 95,7 Almanya'da % 94,4 ve Yunanistan'da % 69,1'dir. Ülkemizde ise % 9'larla çok düşük bir seviyelerdedir (Tablo 4).

Tablo 4. Türkiye, AB ve Bazı AB Ülkeleri Arasında Üretilen Çiğ Süt ve Sanayiye Aktarılan Süt Oranları

	AB	Türkiye	Danimarka	Almanya	Yunanistan
İnek Sütü Üretimi (1000 Ton)	120445	9970	4668	28500	740
Sanayiye Giden Süt	113225	897	4468	26938	620
Sanayiye Giden Süt Oranı (%)	94,8	9,0	95,7	94,4	69,1

Kaynak: A. Yetişmeyen, O. Deveci. "Üçüncü Bin Yılın Başında Türkiye Süt Sektörünün Durumu Ve Avrupa'daki Konumu" Süt Mikrobiyolojisi Ve Katkı Maddeleri Semp., 22-23 Mayıs 2000, s.14.

Süt ve Süt mamulleri tüketimimizin düşük olduğu herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Özellikle gelişmiş ülkelerdeki verilerle karşılaştırıldığında bu eksiklik daha net ortaya çıkmaktadır. Tablo 5. den de görüldüğü gibi sokak sütü de dahil edilerek bulunan 30 kg' lık bir süt tüketim miktarı AB ve ABD gibi gelişmiş ülkelerin ancak 1/3'üne tekabül etmektedir. Bunun yanında tereyağı, peynir ve yoğurt ayran gibi ürünlerde tüketimimizin diğer ülkelere göre genel itibarla yüksek veya yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Türkiye ve Bazı Ülkelerde Kişi Başına Süt ve Süt Ürünleri Tüketimi (kg/yıl)

Ülkeler	İçme Sütü	Tereyağ	Peynir	Yoğurt/Ayran	Süttozu
Türkiye	(*) 30	1,3	12,5	335,0	0,5
AB	95,0	4,5	17,5	Vmd	3,5
ABD	95,3	1,3	13,1	7,1	1,5
Rusya	94,4	3,5	3,6	Vmd	1,3
Arjantin	61,4	1,6	10,9	6,2	3,5
Avustralya	108,4	3,2	8,8	6,0	3,4

(*) Sokak Sütü Dahil

Kaynaklar: 1. İ., Dellal ve S. Tan, "Türkiye'de Süt Sektörü ve Sütçülük Politikaları", Tarım Ekonomisi Dergisi, (6), Mayıs 2001, s. 33.

2. IDF, World Dairy Situation 1999, Bul. of the International Dairy Federation, 339/1999, Belgium, s.50.

(T.C. Tarım Bakanlığı, 2006)

4.3 AB KOTA SİSTEMİ

AB’de süt kota sistemi, 2 Nisan 1984’te üye ülkelere ulusal kotalar tahsis ederek artan süt üretimi engellemek ve süt ve süt ürünlerinin kullanımı için yapılan harcamayı azaltmak için yürürlüğe konulmuştur.

4.3.1 Kota Tahsisi ve Kota Tipleri

Ulusal kotalar, baz alınan yıllarda ülke içinde üretilen süt miktarı ve sütte yağ miktarına göre Topluluk tarafından belirlenmektedir. Kota miktarları, üretilen sütün hacmi ve içerdiği yağ miktarına bağlıdır. Yağ miktarına bağlı olmasının temel sebebi, yağlı süttten daha fazla süt ürünü elde edilebilmesi yani, Topluluk içinde tereyağı ve krema stoklarının artmasıdır. Her işletmenin bireysel kota miktarı ve ortalama süt yağı içeriği referans yıllarda hesaplanan kadardır.

Süt kotaları süt yağı esaslıdır. Bunun arkasındaki sebep daha fazla süt yağı oranı olan sütlerden daha fazla süt ürünü elde edilebilmesidir. %4.4 süt yağı içeriği olan 300.000 litre süt kotasının, % 3.8 süt yağı içeriği olan 300.000 litre süt yağı kotasından tereyağı dağı oluşumuna daha fazla katkı sağlayacağı aşikardır.

Süt yağı içeriğinin her % 0.01 artışı veya azalışı için çiftçilerin üretimi % 0.18 artış ve azalma göstermiştir. Buradan anlayabileceğimiz süt yağı içeri artışı kotaya ilave olarak geri dönmektedir. Mesela; % 4 süt yağı üretim yapan üretici 500 bin litrelik bir kota alabiliyorken % 4.05 süt yağı üretim yapan üretici % 0.05 fark için 4.500 litre ek kota alabilmektedir.

(hesaplaması şu şekilde olmaktadır; $0.05 \times 0.18 \times 500.000 = 4.500$)

Bütün kota tipleri genel prensip olarak işletmeye verilir. Arazi sahibi yer değiştirse bile kota yine bu arazide kalır.

Üye ülkelerde kendilerine tahsis edilen kotaları süt üreticilerine (bireysel kota) üretim düzeylerini göz önünde bulundurarak tahsis etmektedir. Bireysel (İşletme) kotalar; direkt (doğrudan) satışlar (çiftlikten tüketiciye üreticiler tarafından direk olarak pazarda satılan

yağsız süttozu, krema, tereyağı, yoğurt ve peynir ve sütler için düzenlenen kotadır.) ve toptan satışlar (çiftliklerden süt işleyicilerine veya işleyiciyle üretici arasındaki aracılara yapılan satış) olmak üzere iki gruba ayrılmaktadır.

AB-15 ülkelerine tahsis edilen toptan ve direk satış kota miktarları Tablo 1 de verilmektedir.

Tablo 1. AB-15 Ülkeleri Kota Tahsisleri

Ülkeler	2002 - 2005		2005 - 2006		2006 - 2007		2007 - 2008	
	Toptan Sat.	Direk Sat.	Toptan Sat.	Direk Sat.	Toptan Sat.	Direk Sat.	Toptan Sat.	Direk Sat.
Belçika	3.140.696	169.735	3.157.248	169.735	3.173.800	169.735	3.190.352	169.735
Danimarka	4.454.640	708	4.476.917	708	4.499.193	708	4.521.470	708
Almanya	27.767.036	97.780	27.906.360	97.780	28.045.684	97.780	28.185.008	97.780
Yunanistan	699.817	696	699.817	696	699.817	696	699.817	696
İspanya	6.007.564	109.386	6.007.564	109.386	6.007.564	109.386	6.007.564	109.386
Fransa	23.793.932	441.866	23.915.111	441.866	24.036.290	441.866	24.157.469	441.866
İrlanda	5.386.575	9.189	5.386.575	9.189	5.386.575	9.189	5.386.575	9.189
İtalya	10.298.399	231.661	10.298.399	231.661	10.298.399	231.661	10.298.399	231.661
Lüksemburg	268.098	951	269.443	951	270.788	951	272.134	951
Hollanda	10.991.900	82.792	11.047.273	82.792	11.102.647	82.792	11.198.020	82.792
Avusturya	2.543.979	205.422	2.557.726	205.422	2.571.473	205.422	2.585.220	205.422
Portekiz	1.835.461	37.000	1.844.823	37.000	1.854.186	37.000	1.863.548	37.000
Finlandiya	2.394.528	10.000	2.406.551	10.000	2.418.573	10.000	2.430.596	10.000
İsveç	3.300.000	3.000	3.316.515	3.000	3.333.030	3.000	3.349.545	3.000
İngiltere	14.393.669	216.078	14.466.619	216.078	14.539.569	216.078	14.612.520	216.078

Kaynak: AET 3950/92 sayılı Konsey Yönetmeliği

AB'ye yeni üye olan 10 ülkeye ait nüfus ortalamaları, üretim miktarları, referans yağ oranları, talep ettikleri kota miktarları ve tahsis edilen kotalar Tablo 2 de sunulmaktadır.

Tablo 2. Yeni Üyelerce Talep Edilen ve AB Tarafından Tahsis Edilen Süt Kota Miktarları

Ülkeler	Nüfus Ortalaması* (000 Kişi)	Süt Üretim Miktarı* (000 Ton)	Talep	Tahsis	%	Referans Yağ (g/kg)	Kişi Başı Kota
Çek Cumhuriyeti	10.257,33	2.737	3.100	2.682	87	4,21	261,47
Estonya	1.352,67	634	900	624	69	4,31	461,31
Kıbrıs	789,33	145	150	145	97	3,46	183,70
Letonya	2.351	818	1.200	695	58	4,07	295,62
Litvanya	3.483,33	1.749	2.250	1.647	73	3,99	472,82
Macaristan	9.967,67	2.113	2.800	1.947	70	3,85	195,33
Malta	391	45	60	46	77		117,65
Polonya	38.948	11.885	13.740	8.964	65	3,9	230,15
Slovakya	5.394,33	1.139	1.236	1.013	82	3,71	187,79
Slovenya	1.988	668	695	561	81	4,13	282,19
TOPLAM			26.131	18.324			

Kaynak : TDSYMB

* Nüfus, Üretim Miktarı 2000,2001 Ve 2002 Yılları Ortalamasıdır

Üreticiler aşağıda belirtilen koşullarda daha fazla kota alabilmeleri için özel muameleye tabi tutulabilirler.

- Kota tahsisatının temel alındığı yıl süt üretiminin negatif etkilenmesi
- Eğer bir üretici süt üretimini arttırmak için plan verirse
- Eğer bir üretici kotanın belirtilen sebeplerden dolayı yetersiz olduğunu ispat edebilirse.

(T.C. Tarım Bakanlığı, 2006)

5. SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNİN SAĞLIKLIĞI

5.1 Gıda Mevzuatları

Gıda maddelerinin taşınması gereken asgari kalite ve hijyen kriterlerini belirleyen bir kurallar dizisidir. Gıda mevzuatının hazırlanmasındaki **temel amaç**, gıda güvenliğinin sağlanarak hijyenik ve ekonomik açıdan tüketicinin korunmasıdır. Bunun yanı sıra gıda mevzuatı gıda sektöründe haksız rekabetin önlenmesi, sektörün gelişmesine katkı sağlanması ve ülke itibarının sağlanması gibi olumlu katkılar da sağlamaktadır. Diğer önemli husus gıda mevzuatının hazırlanmasında; sağlam bilimsel verilere dayanarak ülkenin hedefleri doğrultusunda uluslararası mevzuata aykırı hükümler içermeyecek (sağlam bilimsel veriler dışında) şekilde hazırlanmasıdır. Böylelikle ülke kaynakları harekete geçirilebilmekte ve böylece gıda iç ve dış ticaretinde etkinlik sağlanabilmektedir.

Uluslararası açıdan gıda mevzuatı incelediğinde; Birleşmiş Milletler **FAO/WHO** Örgütleri tarafından kurulan “**Kodeks Alimentarius Komisyonu**“, gıda maddelerine yönelik asgari kalite ve güvenlik kriterlerini belirlemekte ve dünya ülkelerine tavsiyelerde bulunmaktadır. Ayrıca, Dünya Ticaret Örgütü’nce de insan sağlığının korunması ve gıda ve tarım ürünleri ticaretinin serbestleştirilmesi amacıyla dünya gıda ticaretinde Kodeks kriterlerinin esas alınması doğrultusunda yönlendirme yapılmaktadır. Henüz Aday Ülke statüsünde yer aldığımız Avrupa Birliğinde (AB) ise, gelişmiş bir gıda mevzuatı bulunmaktadır. AB, merkezi yapıda yeni gıda güvenliği kurumlarını oluşturmuş ve üye ülkeler de buna göre kendi idari yapılarını yeniden düzenlemişlerdir.

5.2 Uluslararası Gıda Mevzuatı

Gıda mevzuatı, öncelikli olarak tüketiciyi korumak ve sektörde haksız rekabeti önlemek amacıyla uygulamaya konan kanun, yönetmelik ve tebliğlerden oluşan bir bütündür. Bazı durumlarda ülkemizde ‘Tüzükler’ de Kanunların uygulamasına dair usul ve esasları belirlemek amacıyla düzenlenebilmektedir. Gıda mevzuatı devlet tarafından gıda sektörü ile tüketicilerin faaliyetlerini düzenlemek ve gerektiğinde bu ilke ve kriterlere karşı aykırı davranışları önlemek amacıyla uygulamaya konmaktadır.

Gıda Mevzuatı, genel anlamda, gıda maddeleri ile üretildiği ve satıldığı iş yerlerin hal, bileşim ve niteliklerinin belirlendiği hukuk kuralları olarak tanımlanabilir. Spesifik anlamda ise, gıda mevzuatı sektörde yer alan ve gıda üretimi ve ticaretiyle uğraşan gerçek ve tüzel kişilerin uymaları zorunlu kurallar ile, gıda maddelerinin taşınması gereken asgari hijyen ve kalite kriterleri yanında, bunlara aykırı durumlarda uygulanması gereken cezai yaptırımları ve bunları uygulayıcı birimleri tanımlaması nedeniyle, kamu hukukunun çeşitli prensiplerini içeren karma bir hukuk sistemidir.

Geçmişte insanlar kendi ürettikleri gıdaları sadece bölgesel ölçekte tüketiyor veya çok sınırlı bir şekilde mübadelesini yapıyordu. Ancak, 20 nci yüzyıldan itibaren gıda üretim ve tüketim şekillerinde çok önemli değişim ve gelişmeler oluşmuştur. Buna bağlı olarak günümüzde gıda sanayi ve gıda ticaretinde oluşan gelişim ve değişim sonucu, gıda maddelerinin üretim teknikleri ve ürün formülasyonları ve ürün çeşitliliği büyük bir artış göstermiştir. Giderek artan bu olgu içinde yer alan seri üretim ve yüksek otomasyon, ambalajlama, formülasyon ve dağıtım sistemlerinde yeniliklere yol açmış ve gıda sistemini çok daha kompleks hale getirmiştir.

Artık gıda maddeleri, hasattan itibaren çok kısa bir zaman dilimi içinde, çok farklı şekillerde ve büyük miktarlarda üretilerek bir çok bölge ve ülke hatta kıtada süratle tüketimine sunulmaktadır. Ancak ulaşılan bu yüksek teknolojiye rağmen, günümüzde gıdalardan kaynaklanabilen bir çok olumsuzluk yaşanabilmekte ve Gıda kaynaklı olası bir olumsuzluk bir çok yerdeki insan gruplarını etkileyebilmektedir. Bu risk yoğunluğu ise, gıda maddelerinin öncelikle insan sağlığına zarar vermeyecek nitelikte üretilmesi yanında, sektörün de uygun rekabet koşullarında ve etik kurallara uyarak faaliyet göstermesini zorunlu kılmaktadır.

Dünyanın her ülkesinde gıda mevzuatını hazırlayan birim devlettir. Ancak mevzuat hazırlama sürecinde konuyla ilgili kamu ve özel kurum ve kuruluşlar, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının katılımının sağlanması da esastır. Devlet, gıda ile ilgili olarak ülkenin refahını sağlamada, aşağıdaki hususları yerine getirmekle yükümlüdür:

- **Sağlık açısından gıda güvenliğini sağlamak**
- **Gıda üretim zincirinde hileyi ve haksız rekabeti önlemek ve hijyenik gıda üretmek**
- **Gıda sektörü tarafından kaliteli ve güvenli gıdanın üretilmesini sağlamak**
- **Hatalı üretimden kaynaklanan kayıpları önlemek**

- **Sektörün ulusal ve uluslararası boyutta rekabet gücünü artırmak**
- **Sektörün ülke ekonomisine katkısını artırmak**

Gerek AB ve gerekse Kodeks Alimentarius Komisyonu tarafından belirlenen ve ülkemizde de kabul görerek uyum sağlanan gıda mevzuatında gıda maddesi; “tütün ve sadece ilaç olarak kullanılanlar hariç olmak üzere, içkiler ve sakızlar ile hazırlama ve işleme gereği kullanılan maddeler dahil insanlar tarafından yenilen ve/veya içilen ham, yarı mamul veya mamul her türlü madde” olarak tarif edilmiştir. Birincil üretim bu tanım içinde yer almamaktadır.

Kodeks Alimentarius Komisyonu:

Kodeks Alimentarius Komisyonu (CAC), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Teşkilatı (FAO) ve Dünya Sağlık Teşkilatı (WHO) ‘nun gıda sanayiine rehberlik etmek ve tüketici sağlığını korumak amacıyla 1963 yılında müştereken oluşturduğu Gıda Standartları Programını yürütmek üzere kurdukları uluslararası bir kuruluştur. Kodeks Alimentarius, kısaca, gıda maddelerinde asgari kalite ve hijyen kriterlerini belirleyen bir standartlar sistematiğidir. Kodeks Alimentarius’un amacı, kaliteli ve güvenli ürünlerin üretilmesi ve tüketicilere sunulmasının sağlanması yanında dünya gıda ticaretinde yer alan gıda maddelerinin kalite ve hijyen kriterlerinin belirlenmesidir.

Kodeks Alimentarius Komiteleri Yürütücü Komite yanında yatay ve dikey olarak iki grupta toplanmaktadır:

5.3 Avrupa Birliği Gıda Mevzuatları

Beyaz Doküman (White Paper)

Beyaz Doküman ile gıda mevzuatı ve gıda güvenliğine ilişkin yeni ve radikal bir yaklaşım ortaya konulmuştur. AB Komisyonu, yüksek seviyede gıda güvenliğinin sağlanması için 12.01.2000 tarihinde Beyaz Dökümanı (White Paper) kabul etmiştir. Pro-aktif, dinamik, etkin ve kapsamlı bir yaklaşım öngörerek merkezi yapıda Avrupa Gıda Otoritesi’nin (AGO)

kurulmasını benimsemiş ve AGO'nun temel görevleri ile yürütülmesi gereken gıda güvenliğinin temel prensiplerini ortaya koymuştur. Buna göre; gıda zincirinin tüm aşamalarında bilgi toplama ve bilimsel tavsiyeler oluşturulması, risk analizleri, hızlı alarm sistemlerinin işletilmesi, tüketiciler ve bilir kişi kuruluşlarıyla ilişkilerin geliştirilmesi ve gıda kontrolüne katılımlarının sağlanması, çiftlikten sofraya gıda güvenliği yaklaşımının benimsenmesi, gıda katkı maddeleri ve novel gıdalara yönelik kontrol sistemlerinin geliştirilmesi, gıda zincirinde izlenebilirliğin sağlanması ve etkin mevzuat hazırlama gibi 80 den fazla eylemin ve bu amaçla gerekli önlemlerin uygulanmasına yer vermiştir.

Beyaz Doküman, temel olarak, gıda güvenliğinin sağlanması için organize, koordineli, entegre ve etkin bir yaklaşım öngörerek tüketici güveninin kazanılması ve toplum katmanlarının sağlıklı beslenmesini hedeflemiştir. Ayrıca, AB'nin bir bütün olarak gıda güvenliği politikasına güvenin sağlanmasına cevap verebilmek için güçlü sistemlere ihtiyaç duyulduğu ve izleme, hızlı alarm sistemi, bilimsel işbirliği, gıda güvenliği araştırmaları ve risk analizleri gibi alanlarda gelişmeler sağlanması öngörülmüştür.

178/2002/EC sayılı Gıda yasasıyla ilgili genel ilke ve şartları belirleyen, Avrupa Gıda Güvenliği İdaresi'ni kuran ve gıda güvenliği konularıyla ilgili işlemleri belirleyen Regülasyon

178/2002/EC sayılı ve 28 Ocak 2002 tarihli “Gıda yasasıyla ilgili genel ilke ve şartları belirleyen, Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesi'ni kuran ve gıda güvenliği konularıyla ilgili işlemleri belirleyen Regülasyon”, gıda ile ilgili olarak insan sağlığı ve tüketici haklarının yüksek bir düzeyde korunmasının, özellikle gıda arzının geleneksel ürünleri de içeren çeşitliliği dikkate alınarak gıda güvenliğine ilişkin konularda karar verme sürecine temelden destek sağlamak üzere, ortak ilke ve sorumlulukları, güçlü bilimsel dayanak sağlayacak araçları, etkin örgütsel düzenleme ve işlemleri ortaya koymaktadır. Gıda Regülasyona, genel anlamda gıda ve yem ile özellikle gıda güvenliği konusundaki genel ilkeleri Topluluk ve ulusal düzeyde belirlemekte ve merkezi Avrupa Gıda Güvenliği Otoritesini de kurmaktadır.

Regulasyon, genel anlamda, gıda zincirinin tüm aşamalarında gıda ve yem güvenliği üzerine doğrudan veya dolaylı etkileri olan tüm işlemleri konu almakta; ancak, birincil üretim aşamasında ve evsel üretim veya hazırlama aşamasında uygulanmamaktadır. Regulasyonun en önemli amaçlarından bir tanesi de; İç Pazarın etkin olarak işleminin sağlanması ve insan sağlığı ve tüketici menfaatlerinin yüksek seviyede korunması özellikle de geleneksel ürünler dahil olmak üzere gıda arzındaki çeşitliliği de dikkate alarak, güvence altına alınması için bir temel oluşturulmasıdır. Otorite, Yönetim Kurulu, Yürütme Amiri, İstişare Forumu ve Bilimsel Komite ve Panellerden oluşmaktadır.

178/2002/EC sayılı Regulasyonun en önemli getirilerinden biri halk sağlığının korunması ve gıda güvenliğinin sağlanmasında önemli rol oynayacak bağımsız yapıda “**Avrupa Gıda Otoritesi**”nin kurulmasıdır. Buna nedenlerden bir tanesi, geçmişte yaşanan tecrübelerin, risk değerlendirmesi ve risk yönetimi konularının işlevsel olarak birbirinden ayrılması ve gıda zincirindeki olabilecek risklerin bağımsız bir kurum tarafından yürütülmesinin ve bilimsel tavsiyeler oluşturulmasının gerekliliğidir.

5.3.1 AB Gıda Hijyeni Mevzuatı

AB’de gıda hijyeni **93/43/EC Regulasyonu** ile düzenlenmekte idi. Konunun kapsamlı olması ve alt sektörlerin hijyen gerekliliklerinin farklılık arz etmesi nedeniyle son olarak 29 Nisan 2004 tarihinde gıda hijyeni konularına iki ayrı regulasyon ile düzenleme getirilmiştir. Bunlar;

- **852/2004/EC sayılı Gıda Maddelerinin Hijyeni Regulasyonu:** Bu mevzuat, genel olarak gıda güvenliğinin sorumluluğunu birincil aşamadan başlayarak gıda zincirinde yer alan işyerlerine vermekte olup bu sorumluluğun yerine getirilmesinde HACCP prensipleri ve iyi hijyen uygulamalarının gerekliliği ifade edilmektedir.
- **853/2004/EC sayılı Gıda Maddeleri ile ilgili Spesifik Hijyen Kurallarını Belirleyen Regulasyon:** Bu mevzuat ise hayvansal orijinli gıda maddeleri için uygulanacak spesifik hijyen kurallarını belirlemektedir.

5.3.2 AB Gıda Güvenliğine Yönelik Kontrol Mevzuatı

Beyaz Doküman ve 178/2002/EC sayılı Regülasyon, Topluluk bazında kontrollerin etkinliğini artıracak ve AB çapında gıda güvenliği prensip ve kriterlerinin uygulanmasıyla AB’nde gıda güvenliği sağlanacaktır. 178/2002/EC Gıda yasası ile hayvan sağlığı ve hayvan refahı kurallarına uyumun doğrulanmasını sağlamaya yönelik gerçekleştirilen resmi kontrollere ilişkin olarak 29 Nisan 2004 tarih ve 882/2004/EC sayılı *Gıda Yasası ile Hayvan Sağlığı ve Hayvan Refahı Kurallarına Uyumun Doğrulanmasını Sağlamaya Yönelik Olarak Gerçekleştirilen Resmi Kontroller Regülasyonu*; aşağıdaki hususları hedefleyen kurallara uyumun doğrulanmasına yönelik resmi kontrollerin gerçekleştirilmesi için genel kuralları ortaya koymaktadır:

- (a) Doğrudan veya çevre aracılığıyla, insan ve hayvanlara yönelik riskleri önlemek, yok etmek veya kabul edilebilir seviyelere azaltmak; ve
- (b) Gıdanın etiketlenmesi ve tüketicileri bilgilendirmeye yönelik diğer bilgi şekilleri dahil, gıda ticaretinde adil uygulamaların temin edilmesi ve tüketici çıkarlarının korunması,

Bu Regülasyon, tarımsal ürünlerin ortak piyasa düzenleri için uygulanmamakta; yürütülecek resmi kontroller, 178/2002//EC sayılı Regülasyonda ortaya konulan gıda güvenliğinin temin edilmesinde gıda işyerleri birincil yasal sorumlu olarak kabul edilmektedir. Bunun yanında “854/2004/EC sayılı *İnsan Tüketimine uygun hayvansal orijinli gıda maddeleri ile ilgili Resmi Kontrollerin Düzenlenmesine ilişkin Spesifik Kuralları Belirleyen Regülasyon*”, 25.6.2004 tarihinde değiştirilerek yeniden yayımlanmıştır.

5.3.3 Süt Üretimi İle İlgili Mevzuatlar

89/362/EEC sayılı süt üretim işletmelerinde genel işletme koşullarını ortaya koyan komisyon direktif hijyenle ilgili genel kuralları şu şekilde ortaya koymuştur.

Bölüm 1

- Sığırların barındırıldığı ahırlar temiz düzenli ve iyi koşullarda olmalıdır,
- Ahırlar ve arazi istenmeyen çöp birikintilerinden ari olmalıdır.
- Gübre kanalları temizlenmelidir.
- Bağlama bölmeleri kuru tutulmalı ve eğer gerekli ise altlık serilmeli.
- Süt sağım odası, süt odası, temizleme ve depolama odası bunlara ait ekipman her zaman temiz, düzenli ve iyi şartlarda muhafaza edilmelidir.
- Ahırların ve binanın dezenfeksiyonu, süt kontaminasyonu veya süte dezenfektan karışım riskini önleyecek tarzda yapılmalıdır.
- Domuzlar ve kanatlılar, sığırların süt verdiği ahırlarda barındırılmamalıdır.
- Sinekler, kemirgenler ve diğer haşaratlar kontrol altına alınmalıdır.
- Kimyasallar, ilaçlar ve benzeri güvenli yerlerde saklanmalıdır.
- Süt üzerine olumsuz etkisi olan yem maddeleri ahırlarda saklanmamalıdır.

Bölüm 2

Aletlerin bakımı, sağım ve sütün işleme için gerekli olan genel koşullar

- Sağım için kullanılan alet ve ekipman her zaman yeterince temiz ve iyi koşullarda bakımı sağlanmalıdır.
- Sağım için gerekli olan ekipmanın temizlenmesi ve dezenfeksiyonundan sonra, arıtma, depolama ve sütün nakli ekipmanlar içilebilir suyla durulanmamalıdır. Aletler ve Fırçalar hijyenik şartlarda saklanmalıdır.
- Tanklar boşaltıldıktan sonra temizleme ve dezenfeksiyon işlemi yapılır ve tank kullanılıncaya kadar tıpanın deliği açık şekilde bırakılmalıdır.

Bölüm 3

Sağım işlemleri ile ilgili genel hijyen kuralları

- Bir sürü içindeki sığırlar yetkili otorite tarafından bireysel olarak tanınabilmelidir. Sığırlar temiz ve iyi bakımlı olmalıdır.
- Süt sağımı sırasında ve sağımdan önce süt üzerine ters etki yapabilecek herhangi bir iş yapılmamalıdır.
- Sağıma başlamadan önce meme başları, memesi ve eğer gerekli ise kasığa bitişik yerler, but ve sığırın karnı temizlenmelidir.
- Her bir sağımdan önce sağımcı sütün görünümünü incelemelidir. Eğer fiziksel bir anormallik belirlenirse süt dağıtımdan alıkonulur.
- Klinik belirti gösteren meme hastalıklarında sığırlar en son veya ayrı bir makinayla yada elle sağılmalıdır, süt dağıtımdan alıkonulmalıdır.
- Sağım işiyle uğraşan veya sütü daha ileri muameleye tutan kişiler temiz sağım kıyafetleri giyinmelidirler.
- Sağımcılar sağıma başlamadan önce ellerini yıkamalıdır ve sağım boyunca uygulayabildikleri kadar temiz tutmalıdırlar. Bu amaçla sağım yerinin yakınında sağım işiyle uğraşan kişiler için ellerini ve kollarını yıkayabilmeleri için imkan olmalıdır.
- Süt toplanıncaya kadar süt odasında veya süt depolama odasında muhafaza edilmelidir.
- Süt odası yalnızca, Sütün işlenmesi ve sağım ekipmanları ile ilgili aktiviteler için kullanılmalıdır
- Süt taşıyan kaplar ahırda bulundurulmalı yada dışarıda taşınabilmeli ve süt odasına nakledilmeli
- Eğer süt filtre ediliyorsa filtre, filtrenin çeşidine göre absorbe kapasitesi dolmadan değiştirilmeli yada absorbe kapasitesi dolduktan sonra değiştirilmelidir.
- Her bir sağımdan önce filtreler temizlenmeli yada değiştirilmelidir. Filtre amaçlı, kumaşlar kullanılmamalıdır.

5.4 SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİ SAĞLIKLIĞI - SONUÇ

İnsan tüketimine sunulan gıda maddelerinin güvenli ve kaliteli bir şekilde sunulması için, iyi bir teknoloji kullanılmasının yanı sıra, gıda maddelerinin taşınması gereken asgari ve teknik kriterlerini içeren gelişmiş ve güncel bir gıda mevzuatının uygulanması gerekir. Bir ülkedeki gıda sisteminin temel amacı, güvenli gıdanın üretilmesi ve tüketime sunulması gerekir. Bu amaç için hammadde aşamasından başlayarak üretim, işleme, ambalajlama, depolama, nakliye, pazarlama, satış ve tüketim gibi tüm aşamalarda, gıda güvenliğinin sağlanabilmesi yönünden gıda mevzuatına uygun çalışma bilincinin yerleşmesi gerekmektedir. Devletin temel amacı, gıda işi ile iştigal eden işyerlerinin, uygun bileşen ve teknoloji kullanarak gıda maddelerinin gıda mevzuatına uygun şekilde üretilmesi ve insan tüketimine sunulmasını sağlamaktır.

Gıda güvenliği açısından, tarımda tohum, fide, fidan, gübre, bakım ve yetiştirme tekniği, pestisit, anabolizan vs tüm girdilerin bilinçli olarak zamanında ve gereken miktarda kullanılması gerektiği unutulmamalıdır. Bunun için de gıda mevzuatının gıda zincirinin her aşamasında etkin olarak uygulanmasını sağlanmalı; daha da önemlisi insanımızın bu bilinci taşınması sağlanmalıdır. Gıda güvenliğinin etkin kılınması için ise öncelikli olarak hammaddenin elde edildiği ilk aşamada İyi Tarım Uygulamaları (GAP) ve ürün işleme ve üretim aşamalarında ise İyi Üretim Uygulamaları (GMP), İyi Hijyen Uygulamaları (GHP) ve Tehlike Analizleri ve Kritik Kontrol Noktaları (HACCP) gibi prensiplerin uygulanması üzerinde titizlikle durulmalıdır. Çünkü ancak böylesi bir yaklaşımla yürürlüğe konmuş olan gıda mevzuatının esas kılınması ve denetim ve kontrol uygulamalarının bu mevzuat hükümlerine göre yürütülmesi halinde, üretilip tüketime sunulan gıda maddelerinin, sağlıklı fert ve toplum oluşumundaki yadsınamayan işlevi sağlanabilmektedir.

Sonuç olarak Ülkemizde sağlık ve ekonomik açıdan toplum refahının sağlanması için, çağdaş bir anlayışla ve bu konuda sorunlarını başarı ile çözümlenmiş ülkelerin mevzuatı ile paralellik içinde bir gıda mevzuatının etkin ve verimli olarak yürürlüğe konması, uzun yıllardan bu yana yaşanan kargaşaya nokta koymak yönünden, gereklidir. Ancak bundan sonra yapılacak geliştirme çalışmaları yürütülürken, ülkemizin hassasiyetleri, insanımızın tüketim

alışkanlıklarına bağlı olarak, ulusal konularda gerekli özgün uygulamaların gerekebileceği de, hiçbir zaman unutulmamalıdır. (Türkiye Ziraat Mühendisliği 6. Teknik Kongresi, 2004)

6. SOĞUK ZİNCİR SİSTEMİ

Mikroorganizmalar çok geniş bir ısı aralığında üreyip, gıdaların bozulmasına neden olur. Bu nedenle ürünler mutlaka belirtilen ıslarda muhafaza edilmelidir.

Raf ömürleri de bu şartlarda saklanmak koşuluyla belirlenmiştir. Soğuk zincir, gıda ürünlerinin, üretim aşamasından başlayarak, sevkiyat, depolama gibi, müşteriye ulaşana kadar geçen tüm aşamalarda düşük ıslarda saklanması şeklinde tarif edilir. Süt, bu sistem içerisinde sağlıklı, hijyenik bir şekilde sağılması ve en kısa zamanda +4 santigrat derecede soğutulması ve +4 santigrat'ta süt işletmelerine ulaştırılmasıdır.

6.1 Sütü Depolayıp Soğutmanın Faydaları

- Sütü hemen soğutur ve bileşimine zarar vermeden muhafaza edilmesini sağlar.
- Sütün kalitesi bozulmamakta böylece imalathanelere kaliteli süt iletilmektedir.
- Sağım zamanı ile toplama zamanı arasında geçen sürede sütün muhafazasında yaşanan kaliteyi etkileyici olumsuzluklar ortadan kalkmış olacaktır.
- Sağımdan sonra sütün güğümlerle taşınması esnasında oluşacak bakteri kirlenmesinden dolayı sütün geri çevrilme riski proje sayesinde önemli oranda azalacaktır.
- Süt toplama için gerekli zaman azaltılacak ve süt güğümlerini taşımak için gerekli ağır işgücü ortadan kaldırılacaktır.
- Üreticilerimiz yıl boyunca aynı kalitede süt üreteceğinden dolayı en iyi fiyatı ödeneceğine dair kendine güven duyacaktır.
- Proje sayesinde soğutulacak süt iki veya üç günde bir toplamaya imkan sağlayacak ve toplama maliyetleri düşecektir.

6.2 Soğuk Zincir Sisteminin Önemi

Ülkemizde üretilmekte olan sütün, üreticiden imalatçıya uygun şartlarda ve AB standartlarında ulaştırılması için soğuk zincir sisteminin kurulması şarttır ve böylesi bir seferberlik başlatılmıştır. Ayrıca soğuk zincir uygulaması, süt ve süt ürünlerimizin AB ülkelerine ihraç edilebilmesinin de önemli bir şarttır.

Soğuk Zincir Projesi sayesinde, ülkemizde yapılmakta olan çiğ süt üretiminin yapısı teknik düzeyde yükseltilecek, üretim maliyeti düşecek, üreticimizin yaşam düzeyi yükseltilecek, çiğ süt kalitesi artacak, kaliteli süt ürünleri üretip tüketiciye sunmak ve süt ürünlerimizin yabancı süt ürünleriyle rekabet gücünü güçlendirmek mümkün olacaktır.

Amaç çiğ sütü hangi kalitede olursa olsun tankerlerimizle soğuk olarak taşımak değildir.

Amaç bir mililitrede milyonlar mertebesinde olan bakteri sayısını çağdaş ülkeler seviyesine indirmektir. Yani gelişmiş ülkelerde olduğu gibi bir mililitre sütte 100.000 bakterinin altında süt üretip imalatçılara teslim etmektir.

Bu projeye dahil olan üreticilerimize soğuk süt primi adı altında Litre süt başına 0.40 YTL fazladan ödeme yapılacaktır. Ancak gelecek (2007) yıl süt fiyatları tesbit edilirken bakteriyolojik kalite dikkate alınarak hijyenik süt veren üreticilerle, vermeyen üreticiler fiyatlarda mükafat ve ceza ile birbirinden ayrılacak ve muhakkak kaliteli süt üretimi artarak teşvik edilecektir.

Bütün bunlar kararlı bir şekilde uygulanırken soframıza giren süt ve süt mamüllerinin kalitesi de artmış olacaktır. Kaliteli süt ürünleri imalatının vazgeçilmez aşaması sütü pastörize etmektir.

Pastörize işlemi ise hastalık yapan mikroorganizmaların tümünü, sütü bozan mikroorganizmaların % 99'unu öldürmek için yapılan ısısal bir işlemdir. Buna göre bakteri olarak milyonlar mertebesindeki çiğ sütün % 99'unu öldürdükten sonra kalan mikrop sayısı başkadır, çok az bakteri olan çiğ sütün % 99'unu öldürdükten sonra kalan mikrop sayısı başkadır. Bundan dolayıdır ki kaliteli süt mamülü kaliteli süttten yapılmaktadır.

6.3 Soğuk Zincir Sisteminin Üretici ve Tüketici Üzerine Olası Etkileri

Söz konusu sistem sütün ve süt mamüllerinin kalitesini yükselteceği gibi, üreticinin de daha yüksek kazanç elde etmesini sağlayacaktır.

Soğuk zincir sistemine geçişle birlikte süt işleme tesislerine soğuk gelen süt, işlenmeden önce pastörize edilecek ve bu şekilde çok daha sağlıklı süt işleme olanağına kavuşulacaktır. Ayrıca bozulmadan ve toplamadan kaynaklanan ısrıfların azalması nedeni ile soğuk zincir sistemi üretimde % 5 ile % 10 arasında bir artışı da beraberinde getirecektir.

6.4 Soğuk Zincir Projesi

Proje K.K.T.C. topraklarında, Hayvancılık Sektöründe uygulanacaktır.

Ülkemiz hayvancılığında barınak alt yapılarının istenilen düzeyde olmayışı, özellikle sağım yerlerinin hijyen koşullarına uygunsuzluğu nedeni ile üretilen süt istenildiği düzeyde temiz olamamakta ve sütün imalathanelere iletilmesi işlemleri esnasında olumsuz çevre koşullarına maruz kalması ile kalitesinin muhafazası mümkün olamamaktadır. Bu nedenden dolayı ülkemizdeki süt ve süt mamüllerinin kalitesi düşmektedir. Buna bağlı olarak süt ürünlerinin iç ve dış pazardaki payı belirli birkaç ürünle sınırlı kalmaktadır. Bu durumun ortadan kalkması için sütün temiz bir ortamda sağılması, hemen soğutulmuş olarak muhafazası ve kötü çevre koşullarına maruz kalmadan imalathanelere iletilmesi hayvancılıkta yeni bir yapılanma ile mümkün olacaktır. Böyle bir yapılanmanın önemli bir yolu “Kaliteli ve Temiz Süt Üretim Projesi”(Soğuk Zincir Projesi) dir.

6.5 Projenin Amacı

Hayvansal üretimde etkili faktörlerden biri olan barınak alt yapısı ülkemiz koşullarında istenilen düzeyde değildir. Bu durumdan dolayı özellikle hayvansal ürünlerin başında gelen sütün üretimi ve imalatçılara iletilmesi istenildiği şekilde temiz olamamaktadır. Barınakların meskun bölgeler içerisinde sıkışık kalması ve üreticilerimizin yetersiz teknik bilgiye sahip olmaları gelişmeyi engelleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kaliteli ve temiz süt üretimi için gerekli olan sağım yeri uygun sağım makinesi ve soğutmalı süt depolama ünitesi için gerekli yatırımlar yüksek maliyetinden dolayı üreticilerimiz tarafından karşılanamamaktadır. Bu durum kaliteli ve temiz süt üretimini engellemektedir.

Hayvancılık sektöründe özellikle büyükbaş hayvan yetiştiriciliğinin gelir kaynaklarının başında süt üretimi gelmektedir. Ayrıca süt üretimi ülke ekonomisine önemli oranda katkıda bulunmaktadır. Ancak sütün üretiminde ve imalatçıya iletilmesindeki noksanlıklardan dolayı kalite yönünden istenilen düzeyde olmamaktadır.

Süt ve süt mamüllerinin iç ve dış pazarlardaki payını yükseltmek, sütün kalitesini ve süt ürünlerinin çeşitliliğini artırmakla sağlanır. Bu da sağılan sütün hemen soğutulması ve kötü çevre koşullarına maruz kalmadan soğutulmuş olarak imalathanelere iletilmesi ile mümkündür. Diğer taraftan üreticilerimizin sağım makinelerine gerekli bakım ve temizliği

yapmadıkları için sütlerde erken bozulmalar ve bozulmadan dolayı geriye iadeler yaygın bir şekilde yaşanmaktadır. Bu proje ile üreticiler uygun sağım yeri, sağım makinesi ve soğutucu temin etmeleri mali yardımlarla sağlanırken, bundan sonrada işletmeler rutin olarak ziyaret edilecek ve işletmenin sağım ünitesinin temizliği için gerekli bilgilerle üreticilerimiz aydınlatılacaktır.

Kısaca projenin Amacı :

- Hayvansal retimde barınak alt yapılarının iyileştirilmesi ve böylelikle üreticilerimize daha rahat çalışma ortamı sağlamak,
- retimi yapılacak sütün sağımı, işletmede muhafazası ve imalathanelere iletilmesinin daha sağlıklı koşullarda yapılmasını sağlamak,
- Genel olarak üretilen süt ve mamüllerinin kalitesini artırmak suretiyle ürünlerin i ve dış pazarlardaki rekabet gücünü artırmak.

Belirtilen hedefe ulaşacak sektörün aynı seviyede kalmasını sağlamak için gezici kontrol birimlerini oluşturmak ve işletmelerdeki olumsuz koşulları zlemek için Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Dairesinde bir birim oluşturulacaktır.

6.6 Projenin Tanımı

Proje; K.K.T.Cumhuriyeti'nde yapılmakta olan hayvancılığın süt üretimindeki bozuk yapısını teknik düzeyde yükseltmek böylece temiz süt üretimini teşvik ve süt ve süt mamüllerinin pazardaki rekabet gücünü artırıp bu seviyede tutmaya yönelik bir projedir. Bu hedeflere ulaşmak için proje çerçevesinde aşağıdaki çalışmalar yürütülecektir.

Projeye dahil edilecek süt üretim işletmelerindeki üreticilerin teknik bilgi yönünden daha ileriye gitmelerini sağlamak amacı ile Hayvancılık Dairesi bünyesinde oluşturulacak bir birim

sayesinde işletmeler rutin olarak ziyaret edilecek böylece işletmelerin eksiklikleri kontrol edilmiş olacaktır. Projeye dahil edilecek üreticiler Hayvancılık Dairesi, Süt Endüstrisi Kurumu ve Kredi kuruluşlarından birer temsilcinin katılımı ile oluşturulacak komisyon tarafından belirlenecektir.

Projeye dahil olacak işletmelerde aranacak koşullar ve projenin uygulama kriterleri aşağıdaki şekildedir.

- Uygulama sağmal inek sayısı 30 baş ve daha yukarı olan ve projeye dahil olmak isteyen işletmelerde uygulanacaktır.
- Projenin finans kaynağı çiftçi destekleme fonundan olup kredi şeklinde üreticiler desteklenecektir.
- Kredi ödemesi 60 ay vadeli ve ilk 6 ay ödemesiz olarak gerçekleşecektir.
- Kredinin geriye ödenmesi, projeye girecek üreticilerin süt kurumuna vereceği süt parasından kesilecektir.
- Projeye girmek isteyen üreticilerin yatırım projeleri Tarım ve Orman bakanlığı tarafından onaylanmış olacaktır.
- Projeye dahil edilecek üreticiye 29,500.00 YTL faiz farkı fonundan sağım yeri için kredi imkanı sağım yerini kuran üreticilerimize de 29,500.00 YTL'lik sağım ünitesi ve soğutucu depo alımı için kredi imkanı ve ve tüm sistemi kuran üreticilerimize de 8000.00 YTL hibe yardımı yapılacaktır.
- Projenin uygulanacağı işletmeler projenin başlama tarihinde Tarım ve Orman bakanlığına bağlı kurumlara kayıtlı hayvan üreticisi olması gerekmektedir.

(Bu konu ile ilgili yasa ve tadilatlar Ek:7'de sunulmuştur.)

6.7 Proje ile Öngörülen ve Üretilecek Değer ve Hizmetler

Projenin sonunda Projeye dahil olacak işletmelerde moderin sağımhane, uygun sağım makinesi ve soğutuculu depo tesis edilecektir. Ayrıca sağmal inek popülasyonumuzun büyük bölümünün bu işletmelerde toplanması ve bu işletmelerden elde edilecek sütün kaliteli ve temiz olarak üretileceği düşünülmektedir.

Proje teknik yönden de işletme sahiplerinin bilgileneşine yöneliktir. Proje ile oluşturulacak ziyaretçi birimler rutin olarak işletmeleri ziyaret edecek ve tesbit edilen sorunları yerinde çözmeye çalışacaktır. İşletme sahipleri uzmanlarla karşılıklı görüşmek sureti ile yetiştiricilik konularında da güncel konularla bilgilendirileceklerdir. Bu sayede üreticilerimiz kaliteli ve temiz süt üretim tekniklerini yerinde kullanmaya çalışacaklar ve daha temiz ve kaliteli süt üretmeleri mümkün olacaktır.

6.8 Projenin Rantabilitesi

Proje tam olarak yürürlüğe girdiği zaman projeye dahil olan ve soğuk zincire geçen işletmelerde daha rantabil ve temiz süt üretimi mümkün olacaktır. Bu şekilde üretilecek Süt ve süt mamüllerinin iç ve dış pazarlardaki rekabet gücü artacağından süt ve süt ürünlerimizin pazarlama ile ilgili sorunları azalacaktır. Buna bağlı olarak halkımız arasında da süt ve süt ürünlerinin tüketiminin bu yolla artması beklenmektedir. Bu şekilde sağlıklı süt ve süt ürünleri tüketecek halkımızın daha sağlıklı beslenmesi de sağlanmış olacaktır.

Proje tamamlandıktan sonra Projeye dahil edilen işletmelerin her birinin kendi içinde yapacakları damızlık sağmal inek artışı sayesinde kaliteli ve temiz süt üreten işletme içi popülasyonunun artması beklenmektedir.

-Proje ile işletmelerdeki sağım aralıklarının düzelmesi ile hayvan başına günde 1-2 lt. verim artışı beklenmektedir. Projeye girecek olan 20 sağmal inek bulunduran bir işletmenin verim artışından dolayı yılda hayvan başına 450 lt kadar fazla süt beklenmektedir. Hayvan başına verim artışından dolayı yıllık elde edilecek 450 Lt sütü işletmedeki 20 adet sağmal inek sayısı ile çarparsak yılda 9000 Lt süt elde etmiş oluruz. Bu da $20 \times 450 \text{ lt.} = 9000 \text{ lt./yıl}$ eder.

-Diğer taraftan tatil günlerinde alınmayan sütler muhafaza edilmediği için telef olmaktadır. Yılda ortalama kurumun tatil dolayısı ile süt almadığı 12 tatil günü bulunmaktadır ve günlük hayvan başına 20 lt süt verimi olsa toplam 20 hayvanda 4800 lt süt tatil dolayısı ile alınmamaktadır.

Bu miktar da 20 sağmal x 20 lt / gün x 12 tatil günü = **4800 Lt/yıl** etmektedir.

-Bütün bunlara ilâveten yılda Ortalama her işletmede **200 Lt/yıl** sütün de bozulma nedeniyle telef olduğunu hesaplarsak ;

Toplam olarak 9000 lt verim artışı, 4800 lt ortalama tatillerde alınmayan süt miktarı ve ortalama 200 litre'de yıllık süt miktarı 14000 lt etmektedir.

(9000 + 4800 + 200 = 14000 Lt) yıllık **14000 Lt** kaybın önüne geçileceği düşünülebilir.

Bunun da parasal değeri kaba bir hesapla

$$14000 \text{ lt} \times 560,000 \text{ TL / lt} = 7,840,000,000 \text{.-TL} \text{ etmektedir .}$$

Bu da İşletme için küçümsenemeyecek bir rakamdır. Yukarıda belirtilen şekilde kayıp olarak belirtilen süt miktarı 2,8 adet ineğe tekabül etmektedir. Projenin yürürlüğe girmesi ile 20 sağmal ineği olan her işletmede 2,8 adet inek artışı olmuş gibi görünecektir.

Üretilecek olan sütlerin kalitesinin artması ile her lt. süte 40,000.-TL. Değer artışı ilâve edebiliriz. 20 sağmal ineğin ort. Laktasyon verimini 5. ton kabul edersek $20 \times 5 \times 40,000,000 \text{.-TL/ton} = 4,000,000,000 \text{.-TL.}$ değer artışı üretilmiş olacaktır.

Önlenecek olan kayıplar ile birlikte bu değer artışı

$7,840,000,000 + 4,000,000,000 = 11,840,000,000 \text{.-TL}$ projenin tamamlanması halinde getirisi olarak kabul edersek bu miktar küçümsenemeyecek bir rakamdır.

Bu rakamlar ışığında Projeye giren bir ineğin projeden dolayı yıllık getirisi 592,000,000. TL dir.

Süt taşımacılığında da kurumun taşımacılık masraflarının yarı yarıya azalacağı düşünülürse yaklaşık olarak günlük 47 Ton süt soğuk zincirden tankerle alınmış olacak bu sayede günlük 1,000,000,000.Tl lik tasarruf sağlanacaktır, sonuç olarak bu değerler ışığında projenin katkılarının önemi daha da artmaktadır. Süt taşımacılığının daha çağdaş olması ile ülkemize gelen turistler ve diğer ziyaretçiler için de ülkemiz daha çağdaş görünüm alacak ve bundan da turizm sektörü yararlanacaktır.

6.9 Projenin Sosyal Faydaları

Proje üreticilerimizin bozuk olan çalışma şartlarını (yeni düzenlenmiş, gerekli temizliği yapılmış ve düzenli sağım aralığı) düzelterek daha rahat çalışma ortamına kavuşmalarına yardımcı olacaktır. Rahat çalışma ortamına kavuşacak üreticilerimiz huzurlu üretim yapma olanağı bulacaklardır. Soğuk zincir sistemini işletmesinde kuracak üreticilerimiz daha kaliteli temiz süt üreteceğinden bu ürünlerini pazarlanmasında sorun yaşanmayacaktır. Böylece üreticilerimizin sütlerinde geriye dönme olayı yaşanmayacaktır.

6.10 Projenin Ekonomik Faydaları

Projenin uygulamaya girmesiyle dahil edilecek üreticilerimizin kaliteli ve temiz süt üretim yöntemlerini öğrenmesi böylece üretime bir standart gelmesi ve sütün kullanım alanlarının artması mümkün olacaktır. Bu koşullarda üretilen sütün değişik ürünlere işlenmesi ürünlerin iç ve dış pazardaki payını artıracak böylece üreticilerimizin gelir seviyesinde yükselme gözlenecektir. Gelir seviyesi yüksek üreticimiz yatırıma daha fazla yönelecek bu sayede teknolojinin işletmelere girmesi yaygınlaşmış olacaktır.

Süt üretim işletmelerinde teknolojinin yaygınlaşması üretilen ürünün çevre koşullarından etkilenmeden uygun koşullarda imalatçıya iletilmesi sağlanmış olacaktır. Bu yöntemlerle üretilen süt ve süt mamüllerinin kalitesinde ve çeşitliliğinde artış olacaktır. Böylece süt ve süt mamüllerinin iç ve dış pazarlardaki payı artacak bu sayede Süt ve mamüllerinin ülke ekonomisine katkısı artacaktır.

(Hayvancılık Dairesi, 2006)

7. ANKET İLE İLGİLİ BİLGİLER - YÖNTEM

Bu bölümde, çalışmada kullanılan araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

7.1 Araştırma Modeli

Araştırma KKTC'deki tüm ilçelerde (Lefkoşa, Magosa, İskele, Girne ve Güzelyurt) uygulanan Soğuk Zincir Projesinin durumunu ortaya koymayı amaçladığından tarama modeli seçilmiş ve uygulanmıştır.

7.2 Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini KKTC sınırları içerisindeki Soğuk Zincir uygulamasına geçen hayvancılık işletmeleri (63 tane) oluşturacaktır. Evren küçük olduğu gerekçesiyle (Lefkoşa, Magosa, İskele, Girne ve Güzelyurt Bölgesindeki) tüm işletmelere ulaşılmaya çalışılmıştır. Sadece 38 kişi (evrenin %60'lık kısmı) anket sorularımızı yanıtlamıştır. Aşağıdaki tabloda ankette yer alan 63 üreticinin demografik bilgileri -çalıştıkları bölge ve hayvan sayıları, ölçükleri- verilmiştir. Bu tabloda ayrıca ankete cevap verenlerin -katılan 38 üreticinin- bölge ve hayvan sayılarına göre dağılımları da sunulmuştur.

Tablo A - Soğuk Zincir Uygulamasına Geçen Üreticilerin Bölge ve Hayvan Sayısına Göre Dağılımı Ve Ankete Katılanların Oranı

Bölge ► Hayvan Sayısı ▼	LEFKOŞA			MAGOSA			İSKELE			GİRNE			GÜZELYURT			TOPLAM		
	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%
30'DAN AZ	2	-	-	4	2	50	1	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	29
30-40 ARASI	3	3	100	4	4	100	1	-	-	1	1	100	2	-	-	11	8	72
40-50 ARASI	2	1	50	6	2	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3	37.5
50-100 ARASI	12	8	75	8	8	100	-	-	-	2	1	50	-	-	-	22	17	77
100'DEN FAZLA	8	4	50	2	2	100	1	1	100	1	-	-	3	1	33	15	8	53
TOPLAM	27	16	59	24	18	75	3	1	33	4	2	50	5	1	20	63	38	60

Kısaltmalar: Top.= Toplam sayı, Cev.= Ankete cevap veren üretici sayısı, %= İlgili yüzde Oran = Cev. / Top. x 100

Yukarıdaki tablo A'dan da görüldüğü gibi Soğuk Zincir Projesine katılan bölgeler ağırlıklı olarak Lefkoşa ve Magosa bölgeleridir. Anket sorularını cevaplandıran üreticilerin de ağırlıklı olarak bu bölgelerden olması, elde edilen verilerin temsiliyetinin yüksek olduğunu göstermektedir.

7.3 Verilerin Toplanması

Bir kısım hayvancılık işletmesine doğrudan, bir kısmına ise köy kooperatifleri ile temas edilerek ulaşılmaya çalışılmıştır.

7.4 Verilerin Çözümü

Bu araştırmada anket formları ile elde edilen veriler, Microsoft Excell Programı ile analiz edilmiştir. Bulgu ve değerlendirmeler Bölüm 8'de sunulmuştur.

8. SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SONUÇLARI

Bu bölümde, KKTC’de 2004 yılında uygulanmaya başlayan Soğuk Zincir Projesi ile amaçlanan hedeflerin (süt kalitesi, verimlilik, üretim ve ekonomik getiri artışı) ne ölçüde gerçekleştiği, Bölüm 7’de detayları anlatılan anket yöntemi sonuçları ile değerlendirilecektir. İlk önce, Bölüm 8.1’de anket sonuçlarının genel değerlendirilmesi sunulacak ve Bölüm 8.2’de bulgular hem genel hem de hayvan sayısına (ölçeğe göre) sunulup yorumlanacaktır.

8.1 Anket Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi

Bölüm 7’de belirtildiği üzere, yapılan anketlerle 63 üreticinin 38 tanesinden cevap alınabilmıştır. Cevap veren 38 tane işletmenin anket sonuçlarına genel olarak bakıldığında, Soğuk Zincir uygulamasına geçen işletmelerin üçte ikisinin ekonomik ölçeklere göre uygun sayı olan 50 ve üzerinde ineğinin olduğu saptanmıştır. Soğuk Zincir uygulamasına geçen işletmelerden beklenildiği üzere, bu işletmelerin % 80’inden fazlasında üretim artışı, zamandan tasarruf ve işçilik ücretlerinde azalma görülmüş ve dolayısıyla verimlilik ve getiri artmıştır. Ayrıca bu proje sayesinde süt israfında (genellikle sıcak hava koşullarından kaynaklanan) önemli azalma olmuş ve dolayısıyla süt kalitesi artmıştır. Diğer önemli bulgu ise, Soğuk Zincir projesinin büyük ölçekli üreticiler açısından daha avantajlı olduğudur.

8.2 Anket Sonuçları: Detay ve Yorumlar

Demografik Bilgiler: İşletme Ölçek (sağmal inek sayısı) ve Bölge Dağılımları²

Sağmal İnek Sayısına Göre İşletme Ölçekleri (1. Soru)

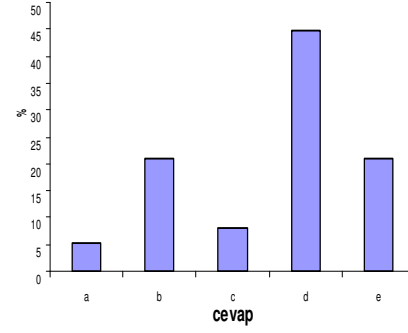
Ankete katılan üreticilerin %5’i 30’dan az, %21’i 30 – 40 arası ve %8’i de 40 – 50 arası sağmal ineğe sahip aile işletmesi şeklindedir (Bkz. Çizelge 1). %66’lık kısmı da 50 ve üzerinde sağmal ineğe sahip daha büyük işletmeler olarak görülmektedir. Bu sonuçlardan görüldüğü üzere Soğuk Zincir Projesini uygulayan işletmelerin büyük bir çoğunluğu (yaklaşık 2/3’si) 50 ve üzeri sağmal ineğe sahip görece olarak büyük işletmelerdir.

² Ankete katılan üreticilerin demografik bilgileri, yani işletme ölçek ve bölge dağılımları, 1. ve 8. sorudan elde edilmiştir.

Soru 1. *Süt veren hayvan sayısı miktarı* nedir?

- a) 30'dan az
- b) 30 – 40 arası
- c) 40 – 50 arası
- d) 50 -100 arası
- e) 100'den fazla

Çizelge 1-1. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Bu durum Bölüm 4'te sunulan AB ülkelerinin işletme ölçekleri ile uyum arz etmektedir. Dolayısıyla bu sonuç AB ile entegrasyon hedefleyen ülkemiz açısından sevindirici bir gelişmedir.

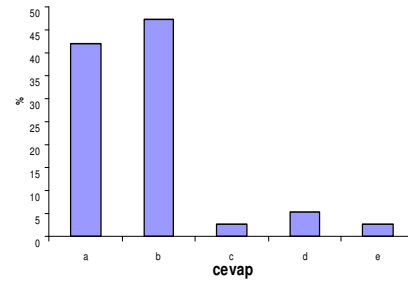
Bölge Dağılımları (8. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %42'si Lefkoşa Bölgesinde, %47'si Magosa Bölgesinde, %3'ü İskele Bölgesinde, %5'i Girne Bölgesinde, %3'ü ise Güzelyurt Bölgesinde hayvancılık yapmaktadır (Bkz. Çizelge 2). Tablo 1'de 8. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı sunulmuştur.

8. *Hangi bölgede hayvancılık yapıyorsunuz?*

- a) Lefkoşa
- b) Magosa
- c) İskele
- d) Girne
- e) Güzelyurt

Çizelge 2 – 8. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 1 - 8. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	-	-	2	2	100	2	-	-	2	-	-	2	-	-
30-40 ARASI	8	3	37.5	8	4	50	8	-	-	8	1	12.5	8	-	-
40-50 ARASI	3	1	33	3	2	67	3	-	-	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	8	47	17	8	47	17	-	-	17	1	6	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	4	50	8	2	25	8	1	12.5	8	-	-	8	1	12.5
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>16</i>	<i>42</i>	<i>38</i>	<i>18</i>	<i>47</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>38</i>	<i>2</i>	<i>5</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>

Kısaltmalar: Her satırda, Top.= O satırda belirtilen ölçekteki (hayvan sayısı) toplam üretici sayısını, Cev.= İlgili seçeneği cevaplayan üretici sayısını, %= Cev. / Top. x 100 = İlgili yüzde oranı vermektedir.

Üretim (2. Soru)

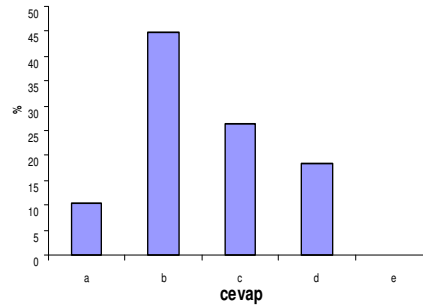
Ankete katılan üreticilerin %82'si süt üretiminin arttığını belirtmiş (%18'ine göre de artış olmamıştır). Ayrıca bu üreticilerin yaklaşık %70'i Soğuk Zincir Projesi sayesinde süt üretimlerini %5'in üzerinde artırdıklarını ifade etmişlerdir (Bkz. Çizelge 3).

Bu sonuç bölüm 6'da belirtilen Soğuk Zincir Projesiyle beklenen hedefin (%5 -10 arası artış) önemli ölçüde başarıldığını göstermektedir.

2. Soğuk Zincir Projesi, *süt üretimini* ne kadar *artırmıştır*?

- % 5'ten az artırmıştır.
- % 5 – 10 arasında artırmıştır.
- % 10 üzerinde artırmıştır.
- Hiç artış olmamıştır.
- Düşüş olmuştur.

Çizelge 3-2. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 2'de 2. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı verilmiştir. 30'dan fazla ineği olan üreticilerin büyük bir çoğunluğu süt üretiminin %5'in üzerinde arttığını belirtmiş ancak 30'dan az ineği olan –en küçük ölçeğe sahip- üreticiler (2 üretici) üretimde artış olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 2 - 2. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	2	100	2	-	-
30-40 ARASI	8	1	12.5	8	6	75	8	-	-	8	1	12.5	8	-	-
40-50 ARASI	3	-	-	3	3	100	3	-	-	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	2	12	17	5	29	17	7	41	17	3	18	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	1	12.5	8	3	37.5	8	3	37.5	8	1	12.5	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>4</i>	<i>11</i>	<i>38</i>	<i>17</i>	<i>45</i>	<i>38</i>	<i>10</i>	<i>26</i>	<i>38</i>	<i>7</i>	<i>18</i>	<i>38</i>	-	-

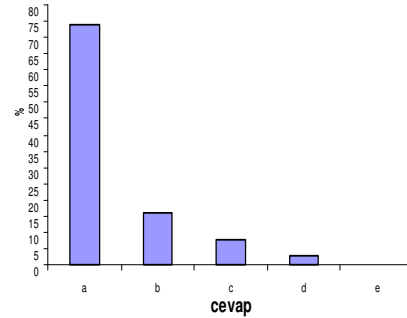
İsraf (3. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %74'ü Soğuk Zincir Projesinin yaz aylarında sıcak nedeni ile bozulan süt miktarını %100 azalttığını, %16'sı %50 – 99 arasında, %8'i ise %0 – 49 arasında azalttığını vurgulamışlardır. Üreticilerin yaklaşık %3'lük bir kısmı da hiç azaltmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuç 2'nci sorunun sonuçları ile beklendiği üzere uyumludur.

3. Soğuk Zincir Projesi, yaz aylarında sıcak nedeni ile *bozulan süt miktarını* ne kadar *azaltmıştır*?

- % 100 azaltmıştır.
- % 50 – 99 arasında azaltmıştır.
- % 0 – 49 arasında azaltmıştır.
- Hiç azaltmamıştır.
- Artmıştır.

Çizelge 4-3. Soru Cevaplarının % Dağılımı

3. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımını analiz ettiğimiz zaman sıcaktan kaynaklanan israfın küçük ölçeğe sahip üreticilerde çok büyük oranlarda azaldığı görülmektedir (Bkz. Tablo 3). 40'dan az ineği olan işletmelerin hepsinde israf %100 oranında azalmıştır.

Tablo 3 - 3. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	2	100	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-
30-40 ARASI	8	8	100	8	-	-	8	-	-	8	-	-	8	-	-
40-50 ARASI	3	2	67	3	1	33	3	-	-	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	10	59	17	5	29	17	1	6	17	1	6	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	6	75	8	-	-	8	2	25	8	-	-	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>28</i>	<i>73</i>	<i>38</i>	<i>6</i>	<i>16</i>	<i>38</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>38</i>	-	-

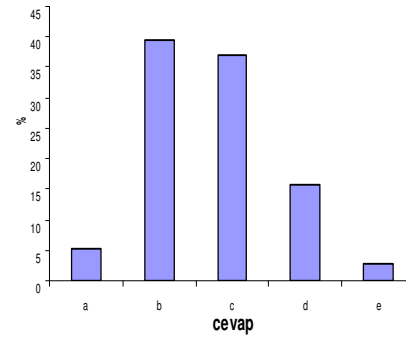
İşçi Maliyeti (4. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %44'ü Soğuk Zincir Projesinin, süt sağımındaki işçi maliyetlerini azalttığını, %37'si aynı kaldığını, %19'luk bir kısmının ise işçi maliyetlerini artırdığını belirtmişlerdir. Sonuç olarak Soğuk Zincir Projesinin, Süt Sektörünün geneline işçi maliyetleri açısından ek mali külfet getirmemiştir.

4. Soğuk Zincir Projesi, süt sağımında işçi maliyetlerini nasıl etkilemiştir?

- Çok azaltmıştır.
- Azaltmıştır.
- Aynı kalmıştır.
- Artmıştır.
- Çok artmıştır.

Çizelge 5 – 4. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 4'de 4. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı verilmiştir. 4. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımını analiz ettiğimizde zaman tasarrufunun ölçeğe göre ciddi farklılıklar göstermediği Tablo 4'de görülmektedir.

Tablo 4 - 4. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	1	50	2	-	-	2	1	50	2	-	-	2	-	-
30-40 ARASI	8	-	-	8	4	50	8	2	25	8	2	25	8	-	-
40-50 ARASI	3	-	-	3	2	67	3	1	33	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	1	6	17	3	18	17	8	47	17	4	23	17	1	6
100'DEN FAZLA	8	-	-	8	6	75	8	2	25	8	-	-	8	-	-
GENEL TOPLAM	38	2	5	38	15	39	38	14	37	38	6	16	38	1	3

Elektrik Harcaması (5. Soru)

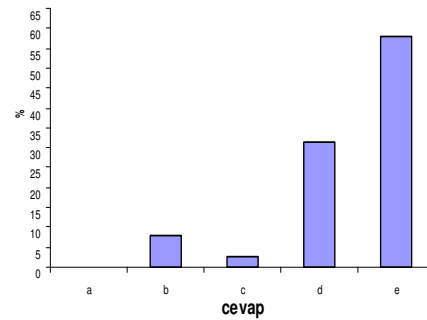
Ankete katılan üreticilerin %90 gibi büyük bir bölümü, Soğuk Zincir Projesinin süt sağımındaki elektrik harcamalarını artırdığını, %8'i azalttığını ve yaklaşık %3'lük bir kısmının ise elektrik harcamalarının aynı kaldığını belirtmişlerdir.

Ülkemizdeki elektrik sorununu (elektrik kesintisi, elektrik ücretleri) dikkate aldığımız zaman bu sonucun, Soğuk Zincir Projesinin Süt Sektöründe yaygınlaştırılması açısından önemli bir engel oluşturduğu görülmektedir.

5. Soğuk Zincir Projesi, süt sağımında *elektrik harcamalarını* nasıl *etkilemiştir*?

- Çok azaltmıştır.
- Azaltmıştır.
- Aynı kalmıştır.
- Artırmıştır.
- Çok artırmıştır.

Çizelge 6 – 5. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 5'de 5. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı verilmiştir. Dikkat çeken sonucun, en büyük ölçüğe sahip üreticilerin % 37.5'i elektrik harcamalarının azaldığını ve %12.5'i aynı kaldığını belirtmişlerdir. Bu bulgu ise, Soğuk Zincir Projesinin ölçüğü 100'den fazla inek olan en büyük üreticiler açısından daha avantajlı olabileceğidir .

Tablo 5 - 5. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ			B SEÇENEĞİ			C SEÇENEĞİ			D SEÇENEĞİ			E SEÇENEĞİ		
	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%
30'DAN AZ	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	1	50	2	1	50
30-40 ARASI	8	-	-	8	-	-	8	-	-	8	3	37.5	8	5	62.5
40-50 ARASI	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3	-	-	3	3	100
50-100 ARASI	17	-	-	17	-	-	17	-	-	17	6	35	17	11	65
100'DEN FAZLA	8	-	-	8	3	37.5	8	1	12.5	8	2	25	8	2	25
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>0</i>	<i>38</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>38</i>	<i>12</i>	<i>31</i>	<i>38</i>	<i>22</i>	<i>58</i>

Zaman Tasarrufu (6. Soru)

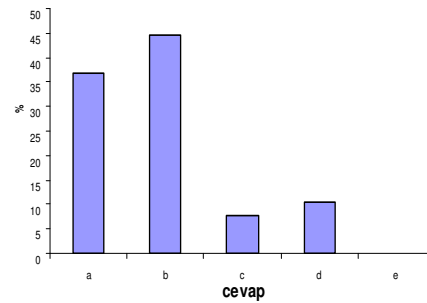
Ankete katılan üreticilerin %82'lik bir bölümü Soğuk Zincir Projesinin sağında zaman tasarrufu sağladığını, %8'i hiç zaman tasarrufu sağlamadığını, yaklaşık %10'u ise süreyi artırdığını belirtmişlerdir.

Hayvancılık işletmelerinin büyük bir bölümü küçük ölçekli aile işletmeleri olduğundan Soğuk Zincir Projesinden kaynaklanan zaman tasarrufunun hem sosyal hem de ekonomik açıdan Süt Sektörü için olumlu bir gelişmedir.

6. Soğuk Zincir Projesi, sağında ne kadar zaman tasarrufu sağlamıştır?

- Çok zaman tasarrufu sağlamıştır.
- Biraz zaman tasarrufu sağlamıştır.
- Hiç tasarruf sağlamamıştır.
- Süreyi artırmıştır.
- Süreyi çok artırmıştır.

Çizelge 7 – 6. Soru Cevaplarının % Dağılımı

6. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımını analiz ettiğimizde zaman tasarrufunun ölçeğe göre ciddi farklılıklar göstermediği Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6 - 6. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

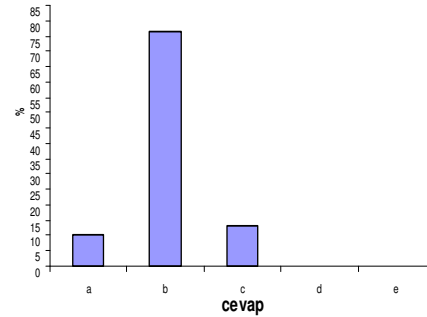
HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ			B SEÇENEĞİ			C SEÇENEĞİ			D SEÇENEĞİ			E SEÇENEĞİ		
	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%
30'DAN AZ	2	2	100	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-
30-40 ARASI	8	1	12.5	8	6	75	8	-	-	8	1	12.5	8	-	-
40-50 ARASI	3	1	33.3	3	1	33.3	3	1	33.4	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	6	35	17	6	35	17	2	12	17	3	18	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	4	50	8	4	50	8	-	-	8	-	-	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>14</i>	<i>37</i>	<i>38</i>	<i>17</i>	<i>45</i>	<i>38</i>	<i>3</i>	<i>8</i>	<i>38</i>	<i>4</i>	<i>10</i>	<i>38</i>	-	-

Hayvan Verimliliği (7. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %87'lik bir bölümü Soğuk Zincir Projesi ile düzenli aralıklarla sağım yapılarak hayvan verimliliğinin arttığını belirtmişlerdir. %13'üne göre ise Soğuk Zincir Projesi hayvan verimliliğini hiç etkilememiştir.

<p>7. Soğuk Zincir Projesi, <i>hayvan verimliliğini</i> nasıl <i>etkilemiştir</i>?</p> <p>a) Çok artırmıştır.</p> <p>b) Artırmıştır.</p> <p>c) Hiç etkilememiştir.</p> <p>d) Azaltmıştır.</p> <p>e) Çok azaltmıştır.</p>
--

Çizelge 8-7. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 7'de 7. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı verilmiştir. Burda hayvan sayısına göre yapılan analizde dikkat çekici ve en önemli bulgu hiç bir üreticinin verimliliğinin azalmadığı ve % 87 gibi büyük bir bölümün verimliliğinin artış göstermesidir. Bu da bize göstermektedir ki Soğuk Zincir Projesi ile genel olarak verimlilik artmıştır.

Tablo 7 - 7. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	-	-	2	1	50	2	1	50	2	-	-	2	-	-
30-40 ARASI	8	-	-	8	7	87.5	8	1	12.5	8	-	-	8	-	-
40-50 ARASI	3	-	-	3	3	100	3	-	-	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	3	18	17	12	70	17	2	12	17	-	-	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	1	12.5	8	6	75	8	1	12.5	8	-	-	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>4</i>	<i>11</i>	<i>38</i>	<i>29</i>	<i>76</i>	<i>38</i>	<i>5</i>	<i>13</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>-</i>

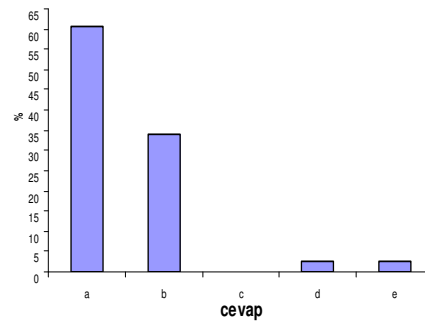
Soğuk Zincir Projesi ve Süt Sektörünün Geleceği (9. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %95 gibi büyük bir bölümü Soğuk Zincir Projesinin uygulanmasını Süt Sektörünün geleceği açısından iyi olarak değerlendirdiklerini, yaklaşık %5'i ise kötü olarak değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu durum ise bölüm 6'da belirttiğimiz bilgi ile uyumludur.

9. Soğuk Zincir Projesinin uygulanmasını, *Süt Sektörünün geleceği açısından* nasıl değerlendirirsiniz?

- a) Çok iyi.
- b) İyi.
- c) Kararsızım.
- d) Kötü.
- e) Çok kötü.

Çizelge 9 – 9. Soru Cevaplarının % Dağılımı

Tablo 9'da 9. soruya verilen cevapların hayvan sayısına göre dağılımı verilmiştir. 30'dan fazla ineği olan üreticilerin büyük bir çoğunluğu Soğuk Zincir Projesinin Süt Sektörünün geleceği açısından iyi olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 9 - 9. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ			B SEÇENEĞİ			C SEÇENEĞİ			D SEÇENEĞİ			E SEÇENEĞİ		
	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%	TOP.	CEV.	%
30'DAN AZ	2	1	50	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	1	50
30-40 ARASI	8	4	50	8	4	50	8	-	-	8	-	-	8	-	-
40-50 ARASI	3	-	-	3	3	100	3	-	-	3	-	-	3	-	-
50-100 ARASI	17	10	59	17	6	35	17	-	-	17	1	6	17	-	-
100'DEN FAZLA	8	8	100	8	-	-	8	-	-	8	-	-	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	<i>38</i>	<i>23</i>	<i>60</i>	<i>38</i>	<i>13</i>	<i>34</i>	<i>38</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>	<i>38</i>	<i>1</i>	<i>3</i>

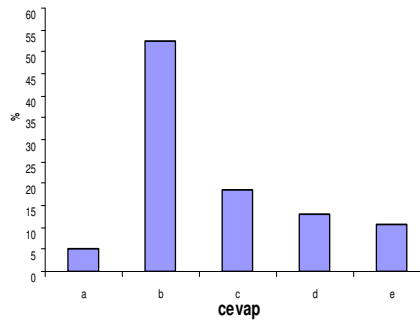
Maddi Getiri (10. Soru)

Ankete katılan üreticilerin %58'i Soğuk Zincir Projesinin parasal (maddi) getirisinin olduğunu %18'i hiç parasal (maddi) getirisinin olmadığını, %24'ü ise zarar olduğunu belirtmişlerdir. Bu sonuç yukarıdaki sonuçlar ile, beklendiği üzere uyumludur.

10. Soğuk Zincir Projesini genel olarak değerlendirdiğinizde **bu projenin size sağladığı parasal (maddi) getiriyi** nasıl ifade edersiniz?

- Çok getirisi olmuştur.
- Getirisi olmuştur.
- Hiç getirisi olmamıştır.
- Zararı olmuştur.
- Çok zararı olmuştur.

Çizelge 10 – 10. Soru Cevaplarının % Dağılımı

10. soruya verilen cevapların ölçeğe göre dağılımını analiz ettiğimiz zaman Soğuk Zincir Projesinin maddi getirisinin büyük ölçekli üreticiler açısından daha avantajlı olduğu görülmektedir (Bkz. Tablo 10). Bu sonuç önceki bulgular ile uyumludur.

Tablo 10 - 10. Soruya Verilen Cevapların Hayvan Sayısına Göre Dağılımı

HAYVAN SAYISI	A SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			B SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			C SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			D SEÇENEĞİ TOP. CEV. %			E SEÇENEĞİ TOP. CEV. %		
30'DAN AZ	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	-	-	2	2	100
30-40 ARASI	8	-	-	8	5	62.5	8	-	-	8	2	25	8	1	12.5
40-50 ARASI	3	-	-	3	-	-	3	2	67	3	1	33	3	-	-
50-100 ARASI	17	1	6	17	8	47	17	5	29	17	2	12	17	1	6
100'DEN FAZLA	8	1	12.5	8	7	87.5	8	-	-	8	-	-	8	-	-
<i>GENEL TOPLAM</i>	38	2	5	38	20	53	38	7	18	38	5	13	38	4	11

9. SONUÇ VE ÖNERİLER

9.1 Sonuç

Dünyadaki gelişmiş ülkelerle – az gelişmiş ülkeleri ayıran en önemli faktörlerden birisi gelişmiş ülkelerin insana verdiği önemdir. Bir ülkenin insana verdiği önem ile gelişmişliği tam anlamı ile orantılıdır.

İnsanlara verilen değer, en önemli unsurlarından birisi sağlıklı yaşam dolayısıyla sağlıklı beslenmedir. İnsanlık tarihinde sağlıklı beslenmedeki süt ve süt ürünlerinin önemi tartışılmazdır. Bu araştırmada ülkemizdeki süt ve süt ürünleri üretimi ve bunların tüketiciye sağlıklı bir şekilde ulaşmasını sağlayan unsurların en önemlilerinden biri olan “Soğuk Zincir” uygulaması ele alınmış ve incelenmiştir.

Elde ettiğimiz bulgulara bakıldığında ülkemizdeki hayvancılığın genel olarak ilkel, sağlıksız ve ekonomik rantabiliteden çok uzak olduğu görülmektedir. Tarım Sektörü içerisindeki hayvancılığın toplam payı gelişmiş ülkelere göre çok düşüktür. Bu oran gelişmiş ülkelerde % 60 iken bizde sadece % 30 civarındadır. Ülkemiz ihracatının hemen hemen yarısı tarım ürünlerinden oluşmaktadır bu da bize tarımın ve dolaylı olarak hayvancılığın ülke ekonomisi için ne kadar önemli olduğunun açık bir göstergesidir.

Süt üretimi ile ilgili olarak Hayvancılık Sektörünü incelediğimiz zaman, burda en önemli bölüm inek sütü üretimidir. Dünya kriterlerine göre bir işletmenin rantable yani ekonomik olması için en az 50 sağmal ineği olması gerekmektedir, bizde 1600 üreticinin sadece çok az bir bölümü buna uymaktadır. Güney Kıbrıs'ta bizden 3 – 4 kat fazla nüfus olmasına karşılık 266 işletme bulunmaktadır ve bizden daha fazla süt üretmektedirler. Bunun nedeni AB gibi gelişmiş ülkelerde teşvikler rantable olan işletmelere ve sağlık koşullarını yerine getirenlere verilir, bunun dışındakilerin yani sağlıksız ve verimsiz olanların teşvik alamadıkları için yaşaması mümkün değildir. Bizde ise hiçbir, sağlık, bilimsel veya ekonomik kriter dikkate alınmadan gelişigüzel teşvik verilmektedir. Bu teşviklerin büyük bir çoğunluğu ihracat için verildiğinden bir yerde ekonomik kaynaklar dışa aktararak heba edilmektedir. Sonuç olarak çoğu sağlıksız ve ekonomik olmayan işletmelerden büyük bir kaynak sarfiyatı ile ülke ihtiyacının iki katı süt üretilmektedir.

Sağlıklı süt ve süt ürünlerinin üretilmesindeki uygulamaların en önemlisi Soğuk Zincir uygulamasıdır. Bu sistem, sütün sağımdan tüketiciye ulaşıncaya kadar sağlıklı bir ortamda muhafaza edilmesini sağlamaktadır.

AB gibi gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan hijyenik koşulların başında Soğuk Zincir gelmektedir. Ülkemizde ilerideki olası bir direk ticaret yapılabilme durumunda doğal bir pazar olan AB'ne ürünlerimizi satabilmek için onların hijyen standartlarına uyum zorunluluğunu yerine getirmek için 2004 yılından itibaren Soğuk Zincir Projesi uygulamasını teşvik kararı alınmıştır. Alınan bu karar her ne kadar doğru ise, uygulamada kısmen başarılı olmuştur. Bunun nedeni çeşitli politik nedenlerle rantable işletmelere geçişi özendirceğine, 20 ineğe kadar olan işletmelere de teşvik verilerek Soğuk Zincire geçmeleri sağlanmasına çalışılmıştır. Teşviklerin diğer yanlış uygulamaları da devam ettiği için 1600 civarındaki işletmenin sadece 63 tanesi Soğuk Zincir Projesi uygulamasına geçmiştir.

Bu araştırma kapsamında yapılan anketlerle bu 63 üreticinin 38 tanesinden cevap alınabilmiştir. Anket neticelerine bakıldığında; Soğuk Zincir Projesi uygulamasına geçen işletmelerin üçte ikisinin ekonomik ölçeklere göre uygun sayı olan 50 ve üzerinde sağmal ineğinin olduğu saptanmıştır. Soğuk Zincir Projesi uygulamasına geçen işletmelerde beklenildiği gibi % 80'ninden fazlasında üretim artışı, zamandan tasarruf ve işçilikte azalma görülmüştür dolayısı ile verimlilik de artmıştır. Süt israfında azalma olmuştur.

Anket sorularında % 80'nin üzerinde katılımcının, verimlilik arttı, işçilikten ve zamandan tasarruf edildi demesine rağmen sadece % 58'nin maddi yönden getirisi olmuştur demesi düşündürücüdür bu ancak elektrik harcamaları ile ilgili soruya verilen ve ankete katılanların % 90'lık gibi çok büyük bir oranını kapsayan işletmelerden alınan "elektrik giderleri çok artmıştır" cevabı ile açıklanabilir çünkü küçük işletmelerde elektrik giderleri, genel gelirleri olumsuz yönde etkilediği için maddi gelirlerinde artış olmadığı gibi azalma da olabilir. Ankete katılan işletmelerin büyük oranda Lefkoşa ve Magosa bölgesinden olması bu bölgelerin araştırma evrenini en iyi temsil eden örneklem olarak kabul edilmesindedir.

Bu anketten çıkan en önemli ve sevindirici bulgulardan birisi de katılımcıların büyük çoğunluğunun Soğuk Zincir uygulamasından memnun kalmalarıdır. Bu gelecek için ümit verici bir bulgudur.

9.2 Öneriler

KKTC Süt Sektörü'ndeki yanlış dizayn edilmiş sistemi, bundan sonra "süte zam yaparak, süt ürünlerine yasak getirerek, ithal ürünlerine fon ve KDV koyarak, sübvansiyeler ve teşvikleri artırarak, veya doğrudan gelir desteğini artırarak" çözmek mümkün değil. Bir miktar arz fazlası ineği (500.- YTL prim vererek) kesime göndererek çözmesi hiç değil.

Ülkemizde sağlıksız ve ekonomik olmayan koşullarda üretilen çok fazla süt bulunmaktadır. Bunun nedeni hiçbir amaca veya bilimsel mantığa dayanmadan verilen aşırı teşviklerdir. Ülke kaynaklarının ihracata verilen aşırı teşviklerle dışarıya aktarıldığı gibi, normal üreticiye verilen teşviklerle de sağlıksız ve ekonomik olmayan bir üretim teşvik edilmektedir.

Özellikle teşviklerle ilgili araştırmalar yapıp bunların gerçek maliyetinin ve ülke ekonomisine verdiği zararların ortaya konulması ve çıkacak neticeler doğrultusunda bu kaynakların daha verimli kullanılmasının sağlanmasıdır. İç piyasaya verilen mamüllere, ihracata verilen teşviklerin bir kısmının kaydırılarak hem yerel tüketiciye daha ucuz süt ürünü sağlanmalı hem de yerel talebi artırarak süt fazlalığını bu şekilde asgariye indirilmelidir.

Tüm okullarımızda çocuklarımıza bedava süt sağlayarak, hem sağlıklı nesiller yetiştirilmesine hem de ihracata verilen aşırı teşvikler yerine kendi çocuklarımızın sağlığına yatırım yapmış oluruz.

Üreticilerin, elektrik, yol, su gibi altyapı eksikliği, ikinci sınıf ilaç kullanma durumunda kalmaları, yetersiz veteriner ve eğitim hizmetleri gibi en temel sorunlarının da çözülmesi gerekir.

Bu sektöre acilen eşzamanlı ve dar takvimlerle ciddi müdahaleler yapılması gerekiyor, aksi halde hem sektörde uğraşanların, hem de genel ekonominin zora gireceği kaçınılmaz bir gerçektir. SÜTEK, üreticilerden aldığı soğuk ve açık süt arasındaki fiyat farkını çoğaltarak, üreticilerin SZP'ye geçmesini özendirilmelidir.

Soğuk Zincir Projesi'ne (hedef olarak gösterilen) 2007 sonuna kadar geçmeyen üreticilerin sütlerinin, bu süre sonunda alınmayacağı üreticilere uygun bir dille ve kesin olarak anlatılmalıdır.

Hayvan üreticileri SZP'ye geçişte banka ipoteklerinden dolayı sıkıntı çekmektedirler. Ancak Bankacılık Yasası gereği ipotek alınmadan kredi verilmesi de mümkün değildir. Hükümet bu soruna en erken bir zamanda geçerli bir çözüm yolu bulmalıdır.

Devlet sektöre, acilen “kota, ölçek ve standart” getirmeli, Soğuk Zincir standardizasyonu ile birlikte toprakların kullanılmasında “kaba yem” üretimini özendirilmeli. Tabii, bunu yaparken tane üretimini özendirecek uygulamalardan da eşzamanlı vazgeçmeli, yoksa kaba yem üretimi devreye girmez.

Devlet, üretici, işleyici ve tüketici olmak üzere sektörün tüm tarafları kendilerine düşen görevleri yerine getirmek zorundadır. Çünkü, tüketilemeyen bir ürünün üretimindeki artış, beklenilenin aksine ülkemiz için bir dezavantaj olarak karşımıza çıkacaktır. Bir an önce talebin artırılmasına yönelik talep artırıcı önlemleri devreye sokmalıyız.

Güney Kıbrıs'ta bir üretici bir hayvandan günde 28 kilo süt alırken, KKTC'de ise bir üreticinin bir hayvandan günde aldığı süt miktarı 14 -16 kilo civarındadır. Bu nedenle KKTC'deki mevcut hayvan popülasyonunun veriminin artırılması gerekmektedir. Verimin artırılması için de suni tohumlama çalışmalarına önem verilmesi gerekmektedir.

Buna paralel, büyükbaş hayvancılık yerine, 1995'te 270 bin civarı olan ve 11 yıl sonra halen 270 bin civarı olan küçükbaş hayvancılık ve küçükbaş süt üretimi teşvik edilmelidir çünkü AB'de küçükbaş hayvanların süt ürünlerinde hiç bir kısıtlama yani kota yoktur.

Özellikle, Kıbrıs iklimine çok uygun olan keçi üreticiliğini ve sütünü teşvik etmemiz akılcı bir hayvancılık politikası olarak ciddiyle düşünülmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

ALKIN Emre.: “AB – Türkiye Karşılaştırması”
<http://groups.google.com.tr/groups/hayvancilik/msg/e6079c1adb369487?dmode=print>, 2005.

Ankara Ticaret Borsası Araştırması “AB Ülkelerinde Ortak Hayvancılık Politikası”,
<http://www.atb.gov.tr/arastirma/ortakhayvancilik.htm>, 2005.

EUROSTAT “Agricultural Statistics” <http://www.europa.eu.int/comm/eurostat>, 2003.

ECOSİDE : İş ve Ekonomi Dergisi, Lefkoşa : Publica Medya Plaza, 2006, s.29-35.

GELİŞİM HACHETTE : Gelişim Hachette Alfabetik Genel Kültür Ansiklopedisi, İstanbul :
İnterpres Basın ve Yayıncılık A.Ş., 1993, s.3890.

K.K.T.C Hayvancılık Dairesi “Hayvancılık Dairesi İstatistikleri 2004”, 2005, s.18.

K.K.T.C Tarım Bakanlığı “Tarımsal Yapı ve Üretim 2004”, 2005, s.23.

M.O.A “Agricultural Statistics”
http://www.moa.gov.cy/moa/Agriculture.nsf/annualrpt_en/annualrpt_enOpenDocument,
2005.

RADİKAL GAZETESİ : “Tarımda AB'ye uyum zor”
<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=130305>, 2004.

RIEDEL Carl Ludwig, KROGER Manfred : An Evolving History of Dairying and Dairy
Technology, The Pennsylvania State University (U.S.A.) publication, 2004, s.88-96.

SINDİR Okyay Kamil.: www.tarimsal.com/tarimhaberleri/turk_tarimi.htm, 2004, s.5.

Süt Endüstrisi Kurumu : 2006,

ŞAHİN Cem Sinan .: “10 ülke AB'ye girdi tarım gelirleri patladı.”
<http://www.sabah.com.tr/2004/12/28/eko109.html>, 2004.

T.C Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
<http://www.tarim.gov.tr>

T.C Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı “Süt Sığırcılığı”
<http://www.tarim.gov.tr/arayuz/1/icerik.asp?efl=hayvancilik/hayvancilik.htm&curdir=%5Curetlim%5Chayvancilik&fl=besicilik/besicilik.htm>, 2005.

Ulusal ve Uluslararası Gıda Mevzuatı : Ankara, TMMOB Ziraat Mühendisleri 6.Teknik Kongresi Bildirisi, 2004.

EKLER

EK: 1

Anket Soruları:

I. Bölüm

Aşağıdaki sorularda size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

1. *Süt veren hayvan sayısı miktarı* nedir?

- a) 30'dan az
- b) 30 – 40 arası
- c) 40 – 50 arası
- d) 50 -100 arası
- e) 100'den fazla

2. Soğuk Zincir Projesi, *süt üretimini* ne kadar *artırmıştır*?

- a) % 5'ten az artırmıştır.
- b) % 5 – 10 arasında artırmıştır.
- c) % 10 üzerinde artırmıştır.
- d) Hiç artış olmamıştır.
- e) Düşüş olmuştur.

3. Soğuk Zincir Projesi, yaz aylarında sıcak nedeni ile *bozulan süt miktarını* ne kadar *azaltmıştır*?

- a) % 100 azaltmıştır.
- b) % 50 – 99 arasında azaltmıştır.
- c) % 0 – 49 arasında azaltmıştır.
- d) Hiç azaltmamıştır.
- e) Artmıştır.

4. Soğuk Zincir Projesi, süt sağımında *işçi maliyetlerini* nasıl *etkilemiştir*?

- a) Çok azaltmıştır.
- b) Azaltmıştır.
- c) Aynı kalmıştır.
- d) Artmıştır.
- e) Çok artmıştır.

5. Soğuk Zincir Projesi, süt sağımında *elektrik harcamalarını* nasıl *etkilemiştir*?

- a) Çok azaltmıştır.
- b) Azaltmıştır.
- c) Aynı kalmıştır.
- d) Artmıştır.
- e) Çok artmıştır.

6. Soğuk Zincir Projesi, sağımda ne kadar *zaman tasarrufu sağlamıştır*?

- a) Çok zaman tasarrufu sağlamıştır.
- b) Biraz zaman tasarrufu sağlamıştır.
- c) Hiç tasarruf sağlamamıştır.
- d) Süreyi artırmıştır.
- e) Süreyi çok artırmıştır.

7. Soğuk Zincir Projesi, *hayvan verimliliğini* nasıl *etkilemiştir*?

- a) Çok artırmıştır.
- b) Artırmıştır.
- c) Hiç etkilememiştir.
- d) Azaltmıştır.
- e) Çok azaltmıştır.

8. *Hangi bölgede hayvancılık* yapıyorsunuz?

- a) Lefkoşa
- b) Magosa
- c) İskele
- d) Girne
- e) Güzelyurt

9. Soğuk Zincir Projesinin uygulanmasını, *Süt Sektörünün geleceği açısından* nasıl *değerlendirirsiniz*?

- a) Çok iyi.
- b) İyi.
- c) Kararsızım.
- d) Kötü.
- e) Çok kötü.

10. Soğuk Zincir Projesini genel olarak değerlendirdiğinizde *bu projenin size sağladığı parasal (maddi) getiri*yi nasıl *ifade edersiniz*?

- a) Çok getirisi olmuştur.
- b) Getirisi olmuştur.
- c) Hiç getirisi olmamıştır.
- d) Zararı olmuştur.
- e) Çok zararı olmuştur.

II. Bölüm

1. Soğuk Zincir Projesinin şu andaki *uygulaması (çalışması) hakkında düşüncelerinizi* belirtiniz, (Mesala, eğer var ise, *karşılaşılan sorunları belirtiniz*).

2. Soğuk Zincir Projesinin *geliştirilmesi için* (eğer var ise) **önerilerinizi belirtiniz.**

EK: 2

**01/07/2004 Tarihinden İtibaren Uygulanan Süt Ödeme Kistaslarının
1 Ocak 2006 Tarihinden İtibaren Yağ ve Proteine Göre Uygulanması**

A) İnek Sütleri

<u>Yağ+Protein (%)</u>	<u>Üreticiye YTL/Lt</u>	<u>Sübvansiyeye YTL/Lt</u>	<u>(Üretici+0.05)-süb İmalatçının YTL/Lt</u>
6.2 ve üzeri tam fiyat.....	0,56	0,11	0,50
6.1-5.8 arası.....	0,53	0,11	0,47
5.7-5.4 "	0,50	0,11	0,44
5.3-5.0 "	0,47	0,11	0,41
4.9-4.7 "	0,44	0,11	0,38
4.6 -4.4 "	0,42	0,11	0,36
4.3ve aşağı	0,39	0,11	0,33

B) Koyuni Sütleri

<u>Yağ+Protein (%)</u>	<u>Üreticiye YTL/Lt</u>	<u>Sübvansiyeye YTL/Lt</u>	<u>İmalatçının YTL/Lt</u>
12- ve üzeri tam fiyat.....	0,95	0,21	0,79
11.9-11.5 arası.....	0,92	0,21	0,76
11.4-11.0 "	0,89	0,20	0,74
10.9-10.5 "	0,86	0,20	0,71
10.4-10.0 "	0,83	0,19	0,69
9.9ve Aşağısı "	0,72	0,18	0,59

8.5 ve-Aşağısı Keçi Sütü Kistaslarına göre ödenecektir

C) Keçi Sütleri

<u>Yağ+Protein (%)</u>	<u>Üreticiye YTL/Lt</u>	<u>Sübvansiyeye YTL/Lt</u>	<u>İmalatçının YTL/Lt</u>
8.5ve Üzeri"	0,72	0,18	0,59
8.4-8.0 "	0,66	0,17	0,54
7.9-7.5 "	0,61	0,16	0,50
7.4-6.2 "	0,56	0,15	0,46

6.1 ve aşağısı inek sütü kistaslarına göre ödenecektir.

Not: Süttek primi.....0.05 YTL/ Lt

İnek sütüne sübvansiyeye....0.11 YTL/Lt

Koyun sütüne sübvansiyeye.0.21 YTL/Lt

Keçi sütüne sübvansiyeye.0.18 YTL/Lt

1 Ocak 2007 Tarihinden İtibaren Uygulanacak Yağ+Proteine Göre Süt Ödeme Kıstasları
Bakanlar Kurulu'nun 27/12/2006 Tarih S(K-11)585 2006 Numaralı Kararı İle Onaylanan
Süt Fiyatlarına Göre Yapılmıştır

A) İnek Sütleri	Üreticiye YTL/Lt		Sübvansiyeye YTL/Lt		İmalatçının YTL/Lt		
	Yağ+Protein (%)	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK
6.2 ve üzeri tam fiyat.....		0,70	0,76	0,23	0,27	0,52	0,54
6.1-5.8 arası.....		0,66	0,72	0,23	0,27	0,48	0,50
5.7-5.4 "		0,63	0,69	0,23	0,27	0,45	0,47
5.3-5.0 "		0,59	0,65	0,23	0,27	0,41	0,43
4.9-4.7 "		0,56	0,62	0,23	0,27	0,38	0,40
4.6 -4.4 "		0,52	0,58	0,23	0,27	0,34	0,36
4.3ve aşağı		0,48	0,54	0,23	0,27	0,30	0,32

B) Koyuni Sütleri	Üreticiye YTL/Lt		Sübvansiyeye YTL/Lt		İmalatçının YTL/Lt		
	Yağ+Protein (%)	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK
12- ve üzeri tam fiyat.....		1,09	1,15	0,33	0,37	0,81	0,83
11.9-11.5 arası.....		1,06	1,12	0,33	0,37	0,78	0,80
11.4-11.0 "		1,02	1,08	0,33	0,37	0,74	0,76
10.9-10.5 "		0,99	1,05	0,33	0,37	0,71	0,73
10.4-10.0 "		0,95	1,01	0,33	0,37	0,67	0,69
9.9ve Aşağısı "		0,86	0,92	0,33	0,37	0,58	0,60

8.5 ve Aşağısı Keçi Sütü Kıstaslarına göre ödenecektir

C) Keçi Sütleri	Üreticiye YTL/Lt		Sübvansiyeye YTL/Lt		İmalatçının YTL/Lt		
	Yağ+Protein (%)	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK	ACIK	SOĞUK
8.5ve Üzeri"		0,86	0,92	0,30	0,34	0,61	0,63
8.4-8.0 "		0,80	0,86	0,30	0,34	0,55	0,57
7.9-7.5 "		0,74	0,80	0,30	0,34	0,49	0,51
7.4-6.2 "		0,70	0,76	0,30	0,34	0,45	0,47

6.1 ve Aşağısı İnek Sütü kıstaslarına göre ödenecektir.

Not: Sütük primi 0,05 YTL/ Lt

Açık İnek sütüne sübvansiyeye 0,23 YTL/Lt

Soğuk İnek sütüne sübvansiyeye 0,27 YTL/Lt

Açık Koyun sütüne sübvansiyeye 0,33 YTL/Lt

Soğuk Koyun sütüne sübvansiyeye 0,37 YTL/Lt

Açık Keçi sütüne sübvansiyeye 0,30 YTL/Lt

Soğuk Keçi sütüne sübvansiyeye 0,34 YTL/Lt

EK 3

HAYVAN ÜRETİCİLERİNİN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

ÜRETİCİLER SIKINTILI... Kıbrıs Türk Hayvan Üreticileri ve Yetiştiricileri Birliği yetkilileri, hayvan üreticilerinin büyük sıkıntı içerisinde olduğunu belirtti ve sorunlara ivedilikle çözüm getirilmemesi durumunda önümüzdeki günlerde eyleme gidebilecekleri uyarısında bulundu. Birlik yetkilileri, Güney'den kaçak et ve hayvan getirtilmesi, süt fiyatının belirlenmemesi, soğuk zincir projesi için banka tarafından istenen ipotek ve teminatların yüksek olması, sisteme geçen üreticilere elektrik bağlanmaması, kuraklık ve hayvanların satışı için pazar bulunamamasının hayvan üreticilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi.

Kıbrıs Türk Hayvan Üreticileri ve Yetiştiricileri Birliği yetkilileri, hayvan üreticilerinin büyük sıkıntı içerisinde olduğunu belirtti ve sorunlara ivedilikle çözüm getirilmemesi durumunda eyleme gidecekleri uyarısında bulundu.

Birlik yetkilileri, Güney'den kaçak et ve hayvan getirtilmesi, süt fiyatının belirlenmemesi, soğuk zincir projesi için banka tarafından istenen ipotek ve teminatların yüksek olması, sisteme geçen üreticilere elektrik bağlanmaması, kuraklık ve hayvanların satışı için pazar bulunamamasının hayvan üreticilerini sıkıntıya soktuğunu söyledi.

İfade edilen nedenlerden ötürü hayvan üreticilerinin iflasın eşiğine geldiğini belirten Hayvan Üreticileri Birliği Başkanı Mustafa Naimoğulları, devletin hayvancılıkla ilgili politikalarının çok belirsiz olduğunu savundu.

Yıllardır üreticilerin büyük sorunlarla karşı karşıya kaldığını anlatan Naimoğulları, sorunların çözümü konusunda yetkili merciler tarafından hiçbir çalışmanın yapılmadığını öne sürdü.

Naimoğulları, sorunlara ivedilikle çözüm bulunmaması ve bazı beklentilerinin istedikleri gibi sonuçlanmaması durumunda önümüzdeki günlerde eyleme gidebilecekleri uyarısında bulundu.

Kuraklık ve kalitesiz yem katkı maddeleri:

Hayvan Üreticileri ve Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mustafa Naimoğulları, yağışsız gecen günlerin yarattığı kuraklık tehlikesinin hayvan üreticilerine sıkıntı verdiğini söyledi.

Kuraklık nedeniyle yeraltı sularının azalmasının yarattığı su sıkıntısı ve yağış olmayışının verdiği yeşil ot eksikliğinin üreticileri mağdur ettiğini ifade eden Naimoğulları, üreticilerin hayvanları için yeşil ot ve su bulmakta zorlandığını belirtti.

Naimoğulları, kuraklıkla birlikte hayvanlar için dışarıdan getirtilen yem katkı maddelerinin kalitesiz olmasının verimi düşürdüğünü kaydetti.

Naimoğulları, verimin artırılması için kaliteli arpa, ham madde ve yem satışının olması gerektiğini söyledi.

"Yem fabrikalarının denetlenmesi gerekiyor, bugün yem fabrikalarında proteini çok düşük yemler hayvan üreticilerine satılıyor" diyen Naimoğulları, kuraklık ve yem ham maddelerinin kalitesiz olmasından ötürü günlük süt veriminin 12-13 kiloya kadar düştüğünü belirtti.

Hayvanların satışı için halen pazar bulunamadı:

Naimoğluları, 7-8 bin tosunun üreticinin elinde kaldığını belirtti ve hayvanların satılmasını sağlayacak pazarı halen bulamadığını ifade etti.

Hükümetin bu konuda girişimleri olduğunu vurgulayan Naimoğluları, ancak girişimlerden halen bir sonuç alınmadığını kaydetti.

Bugün üreticilerin tosunlarını satmakta büyük zorluk çektiğini belirten Naimoğluları şunları söyledi:

"Tosunların satışı yapılamıyor. Bu konuda kasaplar birliğiyle görüşmeler yaptık. Birlikten sıkıntılı hayvancıları rahatlatmak için tosun satın almalarını talep ettik. Hayvancıların elinde tosunların kaldığını birliğe ileterek yardımcı olmalarını istedik. Birlikten de olumlu yaklaşım gördük ki onlar da kaçak et ve hayvan konusundan dolayı büyük sıkıntı yaşıyorlar. Kaçak et getiren bazı firmalar ve kasaplar eti düşük fiyata satıyor ki bu da birçok kasabı sıkıntıya düşürüyor. Yaptığımız görüşmelerde kasaplardan kar imajlarını yüzde 20-30'lara kadar indirip tüketimi artırmalarını ve kaçakçılığın önünün kesilmesinde bizimle birlikte işbirliği yaparak hayvan üreticilerine yardımcı olmalarını istedik."

Et ve hayvan kaçakçılığı büyük boyutlara ulaştı:

Mustafa Naimoğluları, bugün Güney'den KKTC'ye kaçak et ve hayvan getirilmesinin büyük boyutlara ulaştığını söyledi.

Naimoğluları, kaçakçılık yapan kişilerin en ağır şekilde cezalandırılması gerektiğini belirtti.

"Yasalar kaçakçılık yapanları cezalandırmak yerine mükafatlandırma yönüne gidiyor. Bugün güneyden kuzeye kaçak olarak getirilen 113 adet Romanya menşeyi kuzu devlet üretme çiftliğine alınmıştır. Kısa zamanda bu hayvanları Güney'den getiren kişiler cezalandırılmalıdır" diyen Naimoğluları, özellikle ara bölgede bulunan küçük baş hayvanların acilen numaralandırılıp kayıt altına alınması gerektiğini vurguladı.

Küçükbaş hayvanların kayıt altına alınmadığını, kontrol edilmediğini ifade eden Naimoğluları, küçükbaş hayvanı olan birçok kişinin izinli olarak güneyden kuzeye yüzlerce kuzu geçirttiğini iddia etti.

Küçükbaş hayvanlar, kaçak gelen hayvanların birçoğu hasta.

Naimoğluları, özellikle ara bölgedeki bir çok köyde küçükbaş hayvan kaçakçılığının yapıldığını belirtti.

Büyük baş hayvanlarda olduğu gibi küçükbaş hayvanların da kayıt altına alınması gerektiğini sözlerine ekleyen Naimoğluları, kayıt altına alınmadığı takdirde hayvan kaçakçılığının önüne geçilemeyeceğini söyledi.

Bunun ötesinde gümrük kapılarında da denetimlerin çok ciddi artırılması gerektiğini vurgulayan Naimoğluları, kaçakçılığın sadece hayvan getirilmesiyle değil bireysel olarak güneyden et veya et ürününün getirilmesiyle de yapıldığına dikkat çekti.

Naimoğluları, kaçak getirtilen bir çok hayvanın burusella ve visna hastalığına sahip olduğunu da sözlerine ekledi. Tüketicinin de hasta getirtilen hayvanlardan ötürü mağdur duruma düştüğünü kaydeden Naimoğluları konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Güney'den getirtilen birçok hayvan hastadır ve bunun sonucunda tüketici de büyük risk altındadır. Güneyden getirtilen hayvanlar burusella ve visna hastalığına sahip olduğu için düşük fiyata satılmaktadır. Hayvancılar birliği, hükümet, kasaplar birliği ve yetkili merciler bu konuda üzerine düşeni yaparlarsa kaçakçılık konusunda büyük bir ilerleme kaydedilecektir."

Sütün fiyatı halen belirlenmedi:

Hayvan Üreticileri ve Yetiştiricileri Birliği Başkanı Mustafa Naimoğluları, çiğ süt fiyatının halen daha belirlenmediğini kaydetti.

Süt fiyatlarının hayvancı açısından büyük öneme sahip olduğunu vurgulayan Naimoğluları, "Hayvancı doğan danaya ve kesime giden hayvanlara verilen teşviklerin yılbaşından itibaren kalkacağını biliyor ve bu konuda üzerine düşeni yapıyor. Ancak imalatçı ve hükümet kendi üzerine düşeni yapmıyor ve sütün fiyatı halen daha istenilen noktaya gelmedi" dedi.

Naimoğluları, birlik olarak sütün fiyatı konusunda 820 YTL öneride bulduklarını ancak hükümet tarafından kendilerine 750 YTL civarında bir fiyatın verilmek istendiğini söyledi. Naimoğluları, belirledikleri süt fiyatının tüm girdileri maliyetleri dikkate alınarak belirlendiğini vurguladı.

"Fiyatlar çeşitli şekillerde daha da aşağıya çekilmeye çalışılmaktadır. Hayvancılar olarak çiğ süt fiyatlarının 820 YTL olmasında ısrarlıdır ve sorunların çözülmemesi durumunda eyleme gitme kararındadır" diyerek konuşmasını sürdüren Naimoğluları, hayvan üreticilerinin sütün durumunun ne olacağını ve hangi noktaya gittiğini bilmediğini söyledi.

Hayvancılar kredilerini almayı bekliyor, eylem şart:

Soğuk zincir sistemine geçmek isteyen birçok hayvan üreticisinin, geçtiğimiz nisan ayından beridir kredilerini alamadığı bildirildi.

Şu anda KKTC 'de 90 üretici soğuk zincir sistemine geçiş yaparken, yaklaşık 25 kişi de bankadan kredilerini alıp sisteme geçmek için bekliyor.

Bunun ötesinde sistem için gerekli elektrik alt yapısının da halen bazı üreticilere sağlanmadığı ifade ediliyor.

Naimoğluları, ağıllara elektrik verilmemesi ve kredi ipoteklerinin çok yüksek olmasının üreticilerin soğuk zincir sistemine geçişinde büyük bir olumsuzluk yarattığını belirtti.

Sisteme geçişin kolaylaştırılması için ipoteklerin düşürülmesi veya ortadan kaldırılması gerektiğini ifade eden Naimoğluları, hayvancının sütünün ve hayvanının ipotek altına alınarak çözüm getirilmesi yönünden öneride bulundu.

Naimoğluları gerekli önlemin alınmaması durumunda 2007 yılı sonuna kadar soğuk zincir olayının tamamen başarısızlıkla sonuçlanacağını söyledi.

Hayvan üreticilerinin sahip olduğu sıkıntılarını yıllardır yetkili mercilere iletiildiğini ancak hiçbir sonuç alınmadığını da sözlerine ekleyen Naimoğulları, sorunların ivedilikle çözümlenmemesi durumunda eyleme gideceklerini açıkladı.

Naimoğulları, hayvan üreticilerinin iflasın eşiğine geldiğini vurguladı ve yetkilileri sorunlara daha duyarlı olmaları konusunda uyardı.

Hükümetin hayvancılık politikaları belirsiz:

Devlet tarafından hayvancılarının sorunlarıyla ilgili hiçbir çalışmanın yapılmadığını iddia eden Naimoğulları, yaklaşık 2 buçuk yıldır hayvancılarının yevmiyesine bir tek kuruşun verilmediğini söyledi.

Devlet yetkililerine sorunların çözümü açısından gerekli teklif ve önerileri sunduklarını kaydeden Naimoğulları, öneri ve tekliflere rağmen yetkili merciler tarafından kendilerine hiçbir desteğin verilmediğini öne sürdü.

Naimoğulları ayrıca, devletin hiçbir dairesinde işbirliğinin olmadığını, her yetkili daire veya kurumun farklı farklı görüşler ortaya koyduğunu ileri sürerek "hükümetin hayvancılıkla ilgili politikaları çok belirsizdir" dedi.

Naimoğulları konuşmasını şöyle sürdürdü:

"Hayvancılar birliği olarak TC Yardım Heyetinin bizlere yardımcı olmasını istiyoruz. Hayvancıların işlerini geliştirmelerine yardımcı olmasını ve önlerini görmeleri konusunda üreticilere destek vermesini istiyoruz.

Geçen yıl üretime verilen 87 Trilyon bu yıl 70 trilyona düşmüştür. Bu da gösteriyor ki gerek hayvancıyı gerekse çiftçileri zor günler beklemektedir. Bakanlık sorunların çözümü konusunda radikal kararlar aldığını ifade ediyor, ancak bununla ilgili kamuoyuna hiçbir bilgi verilmiyor. Bakanlığın aldığı kararlar konusunda açıklamalarda bulunmasını istiyoruz. Hükümetin açıkça hayvancılık konusunda ki görüşlerini ve politikalarını ortaya koymalarını istiyoruz." (KIBRIS GAZETESİ, 25 Aralık 2006)

www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2/news/35372/PageName/Ic_Haberler

EK: 4

Hayvan Üreticilerinin Sıkıntıları Giderilecek

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, hayvan üreticilerinin sahip olduğu sıkıntıların giderilmesine yönelik yapılan çalışmaları ve alınan kararları KIBRIS'a değerlendirdi:

ÇALIŞMA YAPILIYOR... Tarım Bakanlığı, hayvan üreticilerinin sıkıntılarının giderilmesine yönelik çalışma başlattı. Çalışmalar kapsamında bakanlık, süt ve yem fiyatlarını düzenlerken, doğrudan gelir desteklerinin uygulanışında da değişiklik yaptı. Bakanlık, Güney'den KKTC'ye kaçak et ve hayvan getirilmesi ile ülkedeki iç piyasa fazlası tosunun pazarlanamaması konularında da girişimler başlattı. Bakanlığın yapmış olduğu çalışmalar kapsamında hayvan yemleri, ham süt fiyatları, yemlik arpaya ödenecek fiyat farkı, ham süte ödenecek destek primi ve ürünlerine ödenecek teşvik primleri yeniden düzenlendi

SÜT VE YEM FİYATLARI DEĞİŞTİ... Yapılan değişikliğe göre inek-davar yemi 355.50 YTL'ye, dana-kuzu geliştirme yemi 351.90 YTL'ye, dana-kuzu besi yemi ise 350.75 YTL'ye yükseltildi. Sıcak inek sütü 0.70 YTL'ye, soğuk inek sütü ise 0.76 YTL'ye çıkarıldı. Sıcak inek sütünün imalatçıya satışı 0.52 YTL'ye, 0.54 YTL olan soğuk inek sütünün satışı ise sabit kaldı. Sıcak koyun sütü 1.09 YTL'ye, 0.99 YTL'den alınan soğuk koyun sütü ise 1.15 YTL'ye çıkarıldı. İnek ve koyun sütüyle birlikte keçi sütünün fiyatları da değiştirildi

Tarım Bakanlığı, hayvan üreticilerinin sahip olduğu sıkıntıların giderilmesine yönelik çalışmalar yapıyor.

Çalışmalar çerçevesinde bakanlık, süt ve yem fiyatlarında düzenleme yaparken, her doğan ve kesime giden hayvan başına verilen doğrudan gelir desteklerinin uygulanışında da değişiklik yaptı.

Güney'den KKTC'ye kaçak et ve hayvan getirilmesi ile ülkedeki iç piyasa fazlası tosunun pazarlanamaması konularında da çalışma yapan bakanlık, sıkıntıların giderilmesi için gerekli tüm girişim ve araştırmaları yapıyor.

Bakanlığın yapmış olduğu çalışmalar kapsamında hayvan yemleri, ham süt fiyatları, yemlik arpaya ödenecek fiyat farkı, ham süte ödenecek destek primi ve ürünlerine ödenecek teşvik primleri yeniden düzenlendi.

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, bakanlık olarak üreticilerin sahip olduğu sıkıntıların giderilmesi için başlatılan çalışmalarda bazı aşamaların kaydedildiğini belirtti.

Hayvan üreticilerinin büyük sıkıntı içerisinde olduğunu ifade eden Sennaroğlu, KIBRIS'a bakanlığın başlattığı çalışmalar hakkında bilgi verdi.

Ülkede hayvancılık sektörünün kötüye gittiğini ifade eden Sennaroğlu, sektörün iyi bir noktaya gelmesi için verimin artırılmasının önemine değindi.

Sennaroğlu, üreticinin elinde bulunan yaklaşık 7-8 bin tosunun ihraç edilmesi için de Türkiye Tarım Bakanı ile diyalog kurduklarını ve olumlu bir yaklaşım gördüklerini ifade etti.

Soğuk zincir, kaçak et ve hayvan gibi konuların da gündemlerinde olduğunu vurgulayan Sennaroğlu, çiftçilerin bu yıl tohumluk alımında yaşadığı sıkıntının gelecek yıl da yaşanmaması için önlemler aldıklarını söyledi.

Sennaroğlu, hedeflerinin hayvancılıkta ve çiftçilikte verimliliği artırmak ve girdi maliyetlerini düşürmek olduğunu belirtti ve hedefleri için gerekli her türlü gelişmelerin takip edilerek incelemeye alındığını vurguladı.

Doğrudan gelir desteğinde değişiklik yapıldı

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, sıkıntıların çözümüyle ilgili radikal kararların alındığını ifade etti.

Alınan kararlar çerçevesinde süt ve yem fiyatlarının yeniden düzenlendiğini kaydeden Sennaroğlu, doğrudan gelir desteğinin uygulanış şeklinde de değişiklikler yapıldığını söyledi.

Sennaroğlu, geçmiş yıllarda kesime giden ve doğan her hayvan başına verilen doğrudan gelir desteklerinin kaldırıldığını belirtti.

Yeni uygulamaya göre doğrudan gelir destekleri, hayvan üreticilerine verim üzerinden verilecek destekler üretilen süte yansıtılacak.

Çalışmalar kapsamında desteklerin doğan ve kesime giden hayvana verilmeyeceğini belirten Sennaroğlu, desteğin üretilen süt miktarına göre verileceğini kaydetti.

"Yeni düzenlemenin iki amacı vardır. Bunlar; verimliliği artırmak için üreticiyi teşvik etmek, hem de her 15 günde üreticinin sistemli olarak doğrudan gelir desteğini almasını sağlamaktır" diyen Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, bakanlık görevine geldiği dönemlerde ödenmeyen doğrudan gelir desteğini üreticiye verildiğini anımsattı.

Sennaroğlu, doğrudan gelir desteği ödemelerinde geçmişte yaşanan düzensizliklerin ortadan kaldırılacağını kaydetti.

Süt ve yem fiyatları değişti

Bakanlığın başlattığı çalışmalar kapsamında süt ve yem fiyatlarının değiştiğini ifade eden Sennaroğlu, eski fiyatı ton başına 340 YTL olan inek-davar yemi 355.50 YTL'ye, eski fiyatı ton başına 330 YTL olan dana-kuzu geliştirme yeminin de 351.90 YTL'ye, eski fiyatı ton başına 320 YTL olan dana-kuzu besi yeminin ise 350.75 YTL'ye yükseldiğini kaydetti.

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, ham süt fiyatlarının 10 Ekim 2004 tarihinden beri değişmediğini, fakat yem fiyatlarındaki değişime bağlı olarak süt fiyatlarının yeniden düzenlenmesi ihtiyacının doğduğuna da dikkat çekti.

Buna göre, daha önce 0.56 YTL olan sıcak inek sütünün 0.70 YTL'ye, soğuk inek sütünün ise 0.60 YTL'den 0.76 YTL'ye çıkarıldı. Sıcak inek sütünün imalatçıya satışı 0.50 YTL'den 0.52 YTL'ye, 0.54 YTL olan soğuk inek sütünün satışı ise sabit kaldı.

Daha önce üreticiden 0.95 YTL'den alınan sıcak koyun sütü 1.09 YTL'ye, 0.99 YTL'den alınan soğuk koyun sütü ise 1.15 YTL'ye çıkarıldı. Sıcak koyun sütünün imalatçıya satış fiyatı da 0.79 YTL'den 0.81 YTL'ye yükselirken soğuk koyun sütünün fiyatı ise 0.83 YTL olarak kaldı.

Üreticiden 0.72 YTL'ye alınan sıcak keçi sütünün fiyatı 0.86 YTL'ye, 0.76 YTL'ye alınan soğuk keçi sütünün ise 0.92 YTL'ye yükseltildi. İmalatçıya satışı 0.59 YTL olan sıcak keçi

sütünün fiyatı 0.61 YTL'ye çıkarken, 0.63 YTL olan soğuk keçi sütünün ise fiyatı sabit kaldı.

Verimin artırılması gerekiyor

Ülkedeki hayvan popülasyonuna göre verimden söz etmenin mümkün olmadığını ifade eden Sennaroğlu, günden güne kötüye giden sektörün yeniden en iyi noktaya getirilmesi için verimin yükseltilmesi gerektiğini anlattı.

Güney Kıbrıs'ta bir üreticinin bir hayvandan günde 28 kilo süt aldığını vurgulayan Sennaroğlu, ülkemizde ise bir üreticinin günde aldığı süt miktarının 13-14 kilo civarında olduğunu söyledi.

Sennaroğlu, hayvancılık sektörünün en iyi noktaya getirilmesi için mevcut popülasyonun veriminin artırılması gerektiğini kaydetti. Verimin artırılması için de suni tohumlama çalışmalarına bakanlık olarak büyük önem verdiklerini ifade eden Sennaroğlu şunları söyledi:

"Verimin artırılması için bakanlar kurulundan aldığımız bir kararla suni tohumlama çalışmalarını mesai saatleri dışında da yapmaya başladık. Sözleşmeli olarak görev alan veterinerler suni tohumlamayla ilgili çalışmalar yapıyor. Suni döllemeyle süt verimi yüksek buzağılar elde ediyoruz. Bu çalışmalar sürekli olarak devam edecek."

Verimin artırılması için ayrıca iki yöntemin daha bulunduğunu kaydeden Önder Sennaroğlu, suni dölleme dışındaki diğer iki yöntem üzerinde de araştırmaların yapıldığını kaydetti.

Sennaroğlu araştırmaların yapıldığı iki yöntemle ilgili şu bilgileri verdi:

"Verimin artırılmasında ikinci bir yöntem Emrio transferidir. Yüksek verimli bir inekten alınan yumurta ve yüksek verimli bir boğadan alınan spermle dölleme yapılarak ineklerin karnına verilir. Çıkan döl burada bulunan annenin hiçbir özelliğini taşımaz ve verimi yüksek olur. Verimliliğin artırılması için güzel bir yöntemdir. Üçüncü bir yöntemde ayrıca süt verimi yüksek olan ırkları getirerek mevcut popülasyonun içerisine koymak. Verimliliği artırmak konusunda suni dölleme uygulanıyor. Diğer yöntemlerle ilgili olarak da araştırma ve çalışmalar yapılmaktadır."

Pazarlamayla ilgili görüşmeler,

kaçak et ve hayvanlar için önlem

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, ülkede 7-8 bin iç tüketim fazlası tosun bulunduğunu belirtti. Bunun da verimin düşmesine neden olduğunu kaydeden Sennaroğlu, hayvanların pazarlanmasıyla ilgili Türkiye Tarım Bakanı ile görüşmeler yaptıklarını söyledi.

Görüşmelerde yardım talebinde bulduklarını vurgulayan Sennaroğlu, görüşmelerin halen devam ettiğini, görüşmelerden net bir sonuç alınmadığını ancak talebe olumlu bir yaklaşımda bulunduğunu söyledi.

Ülkeye uygulanan ambargolar nedeniyle hayvanların bir tek Türkiye'ye satılabileceğini belirten Sennaroğlu, çalışmaların tam bir sonuç vermesi için belli bir sürenin de gerektiğini söyledi.

KKTC'ye Güney Kıbrıs'tan kaçak et ve hayvan getirtilmesi konusuna da değinen Önder Sennaroğlu, kaçakçılığın 1998 yılından beridir süren bir olay olduğunu anımsattı.

Kaçakçılığın önlenmesi için başlatılan büyükbaş hayvanların kayıt altına alınmasının sonuçlandığını ifade eden Sennaroğlu, küçükbaş hayvanların da kayıt altına alınmasının tamamlanamadığını kaydederek şunları söyledi:

"Kısa süre önce Güney Kıbrıs'tan kaçak Romanya kayıtlı kuzuların getirildiği tespit edildi. Bu konunun üzerine kararlılıkla gideceğiz. Büyük baş hayvanlarda numaralama işlemleri tamamlanmıştır. Büyükbaş hayvanlarda numara almayan kayıt altına alınmayan bir hayvan yoktur.

Küçükbaş hayvanlarda ise numaralandırma işlemleri tamamlanamadı. Bu konuda Veteriner Dairesi'ni görevlendirerek ekipler oluşturmasını istedim. Sınır köylerden başlamak üzere küçükbaş hayvanların numaralandırılmasına başlandı. Küçükbaş hayvanların da kayıt altına alınması için çalışmaları sürdüreceğiz ta ki tümü kulak numarası alana kadar."

Kredi teminat fonu,

soğuk zincir projesi

Tarım Bakanı Önder Sennaroğlu, soğuk zincire geçmek isteyen üreticilerin banka ipotekleri konusunda sıkıntı çektiğinin bilinci içerisinde olduklarını ve ipoteklerin bakanlar kurulunda ele alındığını söyledi.

İpotekler konusunda sadece hayvan üreticilerinin değil birçok kesimin de sıkıntı yaşadığını vurgulayan Sennaroğlu, Başbakan Ferdi Sabit Soyer ile Maliye Bakanı Ahmet Uzun arasında kredi teminat fonu oluşturulması yönünde çalışma başlatıldığını söyledi.

Çalışmaların ne zaman sonuçlanacağını henüz belirlenmediğini ifade eden Sennaroğlu, ipotek gösteremeyecek durumda olan vatandaşların ve üreticilerin teminat fonundan yararlanabileceğini belirtti.

Sennaroğlu, hayvancılığın modern bir yapıya kavuşturulmasının üretim açısından önemli olduğunu, bunun için de üreticilerin soğuk zincire geçmesi gerektiğini söyledi.

Üretimin kalitesinin artırılması için 2007 sonuna kadar soğuk zincir projesinin tamamlanması zorunluluğu bulunduğunu kaydeden Sennaroğlu, soğuk zincir konusunda şu bilgileri verdi:

"Üreticiler 2007 yılı sonunda sisteme geçemememsi durumda sütünün alınıp alınmayacağı konusunda endişe duyuyor. Böyle bir durum olması halinde değerlendirme yapılarak gerektiği noktada sisteme geçiş tarihi 2008 yılına kadar uzatılır. Ancak ana hedef 2007 yılı sonuna kadar tüm üreticilerin sisteme geçmesini sağlamaktır.

Şu anda 1170 üretici kuruma sıcak süt verirken 80 üretici de soğuk vermektedir. 1170 üreticiden sisteme geçebilecek imkânı bulamayanlara yardımcı olacağız. Sisteme geçemeyen üreticilerin küçükbaş hayvancılığa geçmelerini teşvik edeceğiz.

Hayvan üreticileri sisteme geçişte banka ipoteklerinden ötürü sıkıntı çekiyor. Bunun bilincindeyiz ancak kredileri veren bankalardır ve bankalar yasası bambaşka bir olaydır. Banka yasasına göre ipotek alınmadan kredi verilmesi imkânsızdır."

Çiftçiler için önlem alındı, girdi maliyetlerini düşürmeye yönelik tarımsal araştırmalar

Çiftçilerin bu yıl tohumluk konusunda çektiği sıkıntının gelecek yıl da yaşanmaması için önlemlerin alındığını ifade eden Sennaroğlu, tohumun kalitesi ve çimlenmesi konularında gerekli testlerin her yıl olduğu gibi gelecek yıl da yapılacağını söyledi.

Tohumluk konusunda herhangi bir sıkıntının yaşanmaması için Tarım Bakanlığı bünyesinde Toprak Ürünleri Kurumu, Devlet Üretim Çiftlikleri'nin koordineli olarak çalıştığını belirten Sennaroğlu, yapılan tarımsal araştırmalarla ilgili olarak da bilgi verdi.

Sennaroğlu, akaryakıt girdilerini düşürecek ve hayvancılığın yeşil ot açığını kapatacak ürünler konusunda araştırmaların yapıldığını belirterek, araştırmalarla ilgili şu bilgileri verdi:

"Geçmişte yapılan tarımsal araştırmalarda elde edilen yeni bir çeşit olan Triticale, buğday ve çavdar karışımı bir tahıl ürünüdür. Hayvancılık da yeşil ot açığını kapatmak için devlet üretme çiftliklerinde üretimine geçildi ve tohum üretmek için çalışmalar yapılmaktadır.

Kuru ziraatta alternatif ürün olarak da biyodisel olayı vardır. Dünyada 2020 yılında mazota yüzde 20 katılım olması çok yüksektir. Bu nedenle Karola isimli bitki de bu yıl ülkede denemeye alındı. Karola yağ bitkisidir ve kurak ortamda yetişir, tohumunda yüzde 40-50 yağ oranına sahiptir.

Bu yağdan biyodisel bir diğer ifadeyle mazot üretilir. Bir acıdan da mazota katılarak tasarruf sağlanılabilmektedir. İleride sanayiye destek amaçlı olarak kullanılacak bir bitkidir. İki çeşit karola bitkisi getirilmesi hedefiyle araştırmalar yapılmaktadır.

Mazot girdisini düşürme açısından başlatılan çalışmalar ileriki yıllarda büyük katkı sağlayacaktır. Bitkiden üretilen akaryakıtla mazot girdileri düşürülebilir. Birçok ülkede bu bitki kullanılmaktadır. Denemelerin olumlu sonuç vermesi durumunda gerekli teşvikler ve cihazlar alınacaktır."(KIBRIS GAZETESİ, 07.Ocak.2007)

www.kibrisgazetesi.com/index.php/cat/2news/35773/pageName/Ic_Haberler

EK 5

Süt Endüstrisi Kurumu müdürü ile yapılan mülâkat:

1. Soğuk Zincir Projesi süt kalitesini ne kadar artırmıştır?

Soğuk Zincir Projesinde: sağım aralıkları düzenli bir şekilde ve sağımın makinelerle hijyenik olarak yapıldığı için, süttteki mikro organizma sayısı en alt düzeye inmiştir ve böylelikle meme iltihabı (Mastitist) büyük oranda giderilmiştir.

2. Soğuk Zincir Projesi süt üretimini ne kadar artırmıştır?

Soğuk Zincir Projesi süt üretimini % 10 artırmıştır.

3. Soğuk Zincir Projesi yaz aylarında sıcak nedeni ile bozulan süt miktarını ne kadar azaltmıştır?

Soğuk Zincir Projesi yaz aylarında sıcak nedeni ile bozulan süt miktarını % 0'a indirmiştir.

4. Soğuk Zincir Projesi, süt sağım maliyetini nasıl etkilemiştir?

Daha önce dört saatte yapılan iş bir saate inmiştir, işçilikten tasarruf sağlanmıştır. Sağım aynı yerde yapıldığından, gerçek reel olarak temizliğe ayrılan para düşmüştür.

5. Soğuk Zincir Projesi, sağımda ne kadar zaman tasarrufu sağlamıştır?

Soğuk Zincir Projesi sağımda çok zaman tasarrufu sağlamıştır.

6. Soğuk Zincir Projesi, hayvan verimliliğini nasıl etkilemiştir?

Hayvanlar düzenli olarak 12 saat ara ile sağıldığından, hayvan verimliliği % 10 artmıştır.

7. Soğuk Zincir Projesi, üreticilerin çalışma ortamını nasıl etkilemiştir?

Soğuk Zincir Projesi, üreticileri daha hijyenik bir ortamda çalışmaya itmiş, böylelikle yaptıkları işten daha çok zevk almaya başlamışlardır. Sosyal yaşam için büyük bir zaman tasarrufu olmuştur.

8. Soğuk Zincir Projesinin uygulanmasını, Süt Sektörünün geleceği açısından nasıl değerlendirirsiniz?

2006 yılında yarısını, 2007 yılının sonunda da bütün KKTC sütünün Soğuk Zincire geçirilmesi amaçlanmaktadır.

9. Devletin Soğuk Zincir Projesine bu kadar destek vermesinin nedeni nedir? Bu projeden beklentisi ne?

Soğuk Zincir Projesi ile...

- Barınakların alt yapı bozukluklarının giderilmesi ve belirli bir standarda girmesi.
- AB standartlarına uyum.
- Ülkemizin iklim koşullarının mikro organizmaların üremesine uygun bir ortamda oluşu, Soğuk Zincir Projesini kaçınılmaz kılması.
- Soğuk sütü kullanarak ihraç edilecek ürün çeşitliliğini artırma imkanı ve dış pazarda rekabet yapma imkanı sağlanması. Şu anda Hellim, Beyaz Peynir, Kaşar, Arap tipi peynir 3. Ülkeler ve Türkiye'ye ihraç edilmektedir.
- Süt bidonlarının üretici tarafından yıkanmasının hijyen açısından sakıncası. Sütlerin tankerle taşınmasının daha ekonomik ve hijyen olacağı, böylelikle enerji tasarrufunun da sağlanmış olacağı.
- Taşımacıların özellikle yaz aylarında ö.s. saat 3'ten sonra aşırı sıcak altında dolaşarak topladıkları sütün bozulmasının da önüne geçilmesi.

- g) Hayvancılar genellikle kırsal kesimde yaşadıklarından, ikinci iş olarak hayvancılık yapmaktadırlar ve bunların hayvan sayısı da azdır. Soğuk Zincire geçecek üreticilere, barınak kredisi verilerek bu vesile ile yerleşim bölgelerinin dışına çıkarılmaları şart koşuluyor.
- h) İklim koşulları nedeniyle, bozulan sütlerin israfı ortadan kalkacak. Bozuk sütlere ödenen paralar tasarruf edilecek. Tatil günleri alınmayan sütler, Soğuk Zincirle birlikte değerlendirilecek.
- i) Globalleşen dünyaya uymazsanız olayın dışında kalırsınız, ve böylelikle kuralları katılaştırarak AB kıstaslarına uygun üretim yapmak.
- j) Amaç AB normlarına uygun kaliteli süt üretmek.

BASIN BİLDİRİSİ

KKTC'DE SOĞUK ZİNCİR SEFERBERLİĞİ

SÜT VE SÜT ÜRÜNLERİNDE AB STANDARDINA GEÇİŞİN ÖNEMLİ BİR AŞAMASI OLARAK NİTELENDİRİLEN SOĞUK ZİNCİR UYGULAMASI İÇİN TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI OPERASYON BAŞLATTI

Soğuk Zincir Nedir?

Mikroorganizmalar çok geniş bir ısı aralığında üreyip, gıdaların bozulmasına neden olur. Bu nedenle ürünler mutlaka belirtilen ıslarda muhafaza edilmelidir.

Raf ömürleri de bu şartlarda saklanmak koşuluyla belirlenmiştir. Soğuk zincir, gıda ürünlerinin, üretim aşamasından başlayarak, sevkiyat, depolama gibi müşteriye ulaşana kadar geçen tüm aşamalarda düşük ısıda saklanması şeklinde tarif edilir. Süt, bu sistem içerisinde sağlıklı, hijyenik bir şekilde sağılmalı ve +4 santigrat derecede muhafaza edilecek sistemler içerisinde son noktaya kadar taşınmalıdır.

Neden Soğuk Zincir Seferberliği?

Ülkemizde üretilmekte olan sütün, üreticiden imalatçıya uygun şartlarda ve AB standartlarında ulaştırılması için soğuk zincir sisteminin kurulması şarttır ve bu amaçla böylesi bir seferberlik başlatılmıştır. Ayrıca soğuk zincir uygulaması, süt ve süt ürünlerimizin AB ülkelerine ihraç edilebilmesinin de önemli bir şartıdır.

Soğuk Zincir Üreticimize ve Tüketicimize Nasıl Yansıtacak?

Söz konusu sistem sütün ve süt mamüllerinin kalitesini yükselteceği gibi, üreticinin de daha yüksek kazanç elde etmesini sağlayacaktır.

Soğuk zincir sistemine geçişle birlikte süt işleme tesislerine soğuk gelen süt, işlenmeden önce pastörize edilecek ve bu şekilde çok daha sağlıklı süt işleme olanağına kavuşulacaktır. Ayrıca soğuk zincir sistemi üretimde %5 ile %10 arasında bir artışı da beraberinde getirecektir.

Neden Soğuk Zincir Komitesi?

Dolayısıyla Tarım ve Orman Bakanlığı ilk aşamada Bakanlık ve üreticiyi temsilen ilgili sivil toplum örgütlerinin de katılımıyla Soğuk Zincir Komitesi kurulmasına karar vermiştir.

Soğuk Zincir Komitesi, iki haftalık süre içerisinde hazırlıklarını tamamlayarak, üreticiye bir eylem paketi sunacaktır.

Eylem Paketi'nde Neler Var?

Soğuk Zincir Eylem Paketi'nde üretici, nasıl başvuruda bulunacağını, uygulama yöntemlerinin ne olacağını ve donanım maliyetlerini, kredi imkanlarını ve hibe oranlarını tüm detaylarıyla bulabilecektir.

Bu operasyonda hedef, en kısa süre içerisinde, tüm üreticilerimizin soğuk zincir sistemine uyumlu donanıma ve bilgiye sahip kılınması, ayrıca uygulamada aksaklıkların yaşanmamasını sağlamaktır.

Saygılarımla,

Raşit PERTEV

Tarım ve Orman Bakanı

EK: 7
Mevcut Yasal Çerçeve

Karar Numarası:S-1259-2005
Soğuk Zincir Projesine Ait Bakanlar Kurulu'nun T-534-2004
Sayı Ve 15.04.2004 Tarihli Kararının Tadili

(Önerge No:1529/2005)
(T.O.B)

Bakanlar Kurulu, Bakanlar Kurulu'nun T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Kararı, aşağıda belirtilen yeni şekilde tadil edilir ve bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanmasını onayladı.

1. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan sahiplerine, sağım odası ve soğutucu odasının yapımı amacıyla önergeye ekli şartlara bağlı olarak, kişi başına azami olarak 30,000.00 YTL (Otuz Bin Yeni Türk Lirası) ve ayrıca donanım malzemelerinin (sağım ünitesi ve/veya soğutucu depo) alımı amacıyla 30,000.00 YTL (Otuz Bin Yeni Türk Lirası) tutarındaki kredilerin, Faiz Farkı Fonu'ndan yapılacak Faiz iadeleri koşullarına uygun şekilde kullanılmasını,
2. Reel Sektörün Desteklenmesi projesinden 600,000.00 YTL (Altı Yüz Bin Yeni Türk Lirası) kaynak sağlanmak suretiyle mekanizasyon alımının (Sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımı) gerçekleştirilmesi amacıyla önergeye ekli şartlara bağlı olarak Büyükbaş ve/veya Küçükbaş hayvan işletmesi başına, bir defaya mahsus olmak ve işletme sahibine verilmek üzere 8,000.00 YTL (Sekiz Bin Yeni Türk Lira)'sının hibe olarak kullanılmasını,
3. Hibe kullanımı konusundaki önceki uygulamaların, T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde tamamlanmasına ve önceki uygulamalarda geçerli olmak üzere kararın ilgili 4. maddesi: 'Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu'na Proje Müracaat tarihi itibarı ile son 3 takvim ayı içinde günlük süt satış ortalaması en az 200 Lt. olan büyükbaş hayvan işletmelerinin ve İlkbahar laktasyon dönemi Koyun + Keçi sütü günlük süt satış ortalaması 120 Lt. ve üzeri olan küçükbaş hayvan işletmelerinin, Hayvancılık Dairesi tarafından sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımı için sağım ve soğutucu odasının incelenip Hayvancılık Dairesi tarafından uygunluğu tesbit edildikten sonra, Hibe Değerlendirme ve Kullandırma Komisyonu tarafından görüşülerek işletme başına Reel Sektörün Desteklenmesi Projesinden 4,000,000,000.- TL (Dört Milyar Türk Lirası)'nı geçmemek kaydıyla, hibe verilir. Söz konusu paranın kullanılması için Komisyonun onayı aranır.' şeklinde değiştirilerek uygulanması.

05.10.2005

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
Tarım ve Orman Bakanlığı
Bakanlar Kuruluna
Önerge

KONU : Soğuk Zincir Projesine ait Bakanlar Kurulu'nun T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Kararın tadili hk.

GEREKÇE :

Kaliteli ve Temiz Süt Üretimini gerçekleştirmek amacıyla Bakanlığımız tarafından yürürlüğe konan Soğuk Zincir Projesini uygulamak isteyen hayvan üreticilerimize verilen destek miktarlarının artırılması ve Devletin sunmuş olduğu olanaklardan yararlanırlarken karşılaştıkları sorunların giderilebilmesi amacı ile Soğuk Zincir Projesi kararı kapsamında belirlenen koşulların iyileştirilmesine ve güncelleştirilmesine ihtiyaç duyulmuştur.

ÖNERİMİZ :

Bakanlar Kurulu'nun T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Kararı, aşağıda belirtilen yeni şekilde tadil edilir ve bu kararın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren uygulanır.

- a) Maliye Bakanlığı'nın uygun göreceği bir kalemden karşılanmak üzere büyükbaş ve küçükbaş hayvan sahiplerine, sağım odası ve soğutucu odasının yapımı amacıyla önergeye ekli şartlara bağlı olarak, kişi başına azami olarak 30,000.00 YTL (Otuz Bin Yeni Türk Lirası) ve ayrıca donanım malzemelerinin (sağım ünitesi ve/veya soğutucu depo) alımı amacıyla 30,000.00 YTL (Otuz Bin Yeni Türk Lirası) tutarındaki kredilerin, Faiz Farkı Fonu'ndan yapılacak Faiz iadeleri koşullarına uygun şekilde kullanılmasını,
- b) Reel Sektörün Desteklenmesi projesinden 600,000.00 YTL (Altı Yüz Bin Yeni Türk Lirası) kaynak sağlanmak suretiyle mekanizasyon alımının (Sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımı) gerçekleştirilmesi amacıyla önergeye ekli şartlara bağlı olarak Büyükbaş ve/veya Küçükbaş hayvan işletmesi başına, bir defaya mahsus olmak ve işletme sahibine verilmek üzere 8,000.00 YTL (Sekiz Bin Yeni Türk Lira)'sının hibe olarak kullanılmasını,
- c) Hibe kullanımı konusundaki önceki uygulamaların, T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde tamamlanmasına ve önceki uygulamalarda geçerli olmak üzere kararın ilgili 4. maddesi: 'Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu'na Proje Müracaat tarihi itibarı ile son 3 takvim ayı içinde günlük süt satış ortalaması en az 200 Lt. olan büyükbaş hayvan işletmelerinin ve İlkbahar laktasyon dönemi Koyun + Keçi sütü günlük süt satış ortalaması 120 Lt. ve üzeri olan küçükbaş hayvan işletmelerinin, Hayvancılık Dairesi tarafından sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımı için sağım ve soğutucu odasının incelenip Hayvancılık Dairesi tarafından uygunluğu tesbit edildikten sonra, Hibe Değerlendirme ve Kullanırma Komisyonu tarafından görüşülerek işletme başına Reel Sektörün Desteklenmesi Projesinden 4,000,000,000.- TL (Dört Milyar Türk Lirası)'nı geçmemek kaydıyla, hibe verilir. Söz konusu paranın kullanılması için Komisyonun onayı aranır.' şeklinde değiştirilerek uygulanması.

Bakanlar Kurulunun onayına saygı ile arz olunur.

HÜSEYİN ÖZTOPRAK
TARIM VE ORMAN BAKANI

Kaliteli ve Temiz Süt Üretimini Sağlamak Amacıyla Hazırlanan Soğuk Zincir Projesinde Tarımsal Amaçlı Kredi Kullanılması ve Projeye Katılacak Süt Üreticisine Belirli Oranda Hibe Sağlanmasına İlişkin Bakanlar Kurulu Önerge Eki.

Kredi ve Hibe Konuları ile Şartları

1- Kapsam

Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Dairesine kayıtlı, Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu'na süt satışı yapan, Proje müracaat tarihi itibarıyla son üç takvim ayı içinde günlük süt satışı ortalaması 150 Lt.'nin üstünde olan Büyükbaş ve ilkbahar laktasyon dönemi Koyun + Keçi Sütü günlük süt satış ortalaması 120 Lt. olan küçükbaş hayvan sahipleri.

2- Genel Koşullar

1. Bu kapsamda verilecek kredilere ve kullanılacak hibe miktarlarına onay vermek üzere Tarım ve Orman Bakanlığı Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürü, Hayvancılık Dairesi Müdürü, Ekonomi Bakanlığı temsilcisi, Maliye Bakanlığı Temsilcisinden oluşan 4 kişilik Kredi Değerlendirme ve Hibe Kullanırma Komisyonu kurulmuştur.
2. Kredi talepleri bankalarca gerekli incelemeler yapıldıktan sonra Kredi Değerlendirme ve Hibe Kullanırma Komisyonun onayına sunulur. Onayı müteakip gerekli işlemler aracı Bankaca tamamlanır ve kredi Banka kaynaklarından kullanılır.
3. Soğuk Zincir Sisteminin Uygulanabilmesi için gerekli sağıcı ve soğutucu odasının yeterli olup olmadığına dair hayvancılık dairesinden onay belgesi istenecektir.
4. Toprak Ürünleri Kurumu'na projeye müracaat tarihi itibarıyla vadesi geçmiş kredi borcu olanlara bu kapsamdan kredi verilmez
5. Evli olanlara öncelik tanınır.
6. Kullanılacak kredi miktarı ve verilecek hibe miktarı belirtilen limitleri aşamaz.
7. Verilecek krediler altı ay ödemesiz, beş yıl vadeli dir.
8. Kredi faizi yıllık % 12 olup, yıllık olarak konsolide edilecek ve bu miktar kredi kullanan tarafından ödenecektir. Bakiye faiz oranı Banka ile imzalanacak protokol çerçevesinde Faiz Farkı Fonu'ndan faiz iadesi olarak karşılanacaktır.
9. Temerrüt halinde KKTC Merkez Bankası'nın Temerrüt faiz oranı uygulanır.
10. Kredi kullanımını talebinde bulunanlar, kredi taksitlerinin Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu ve/veya diğer kamu alacaklarından kesilmesine ve ilgili bankaya aktarılmasına izin veren bir muvafakatname vereceklerdir.
11. Kullanılan Kredilere, kullanılan ana para üzerinden, gün adat hesabı ile faiz tahakkuk ettirilecektir.
12. Faiz İadeleri:
31 Aralık öncesi kullanılan krediler için 31 Aralık tarihinde ve takip eden yıllarda 31 Aralık tarihinde veya kredinin kapanış tarihinde talep edilecektir.
13. Faiz iadeleri 'Faiz İadesi Taleb Cetveli' tablosunda hesaplanarak hesap dökümü ile ilgili faturalar tevsik edilecektir.
14. Krediler, bu esaslarda belirtilen kullanım koşullarını kabul eden banka (Kıbrıs Türk Kooperatif Merkez Bankası) vasıtasıyla kullanılacaktır. Banka krediyi serbest bırakmadan önce kredi konusunun yerine getirildiğini yerinde yapacağı denetimlerle veya isteyeceği belgelerle (fatura veya ilgili kurumlardan teyit edici yazılar v.s.) teyit edecektir. Kredi kullandırmayı kabul eden banka ile Maliye Bakanlığı bu esasları kapsayan bir protokol imzalayacaktır.
15. Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu, Toprak Ürünleri Kurumu ve diğer kamu kuruluşları bankaca belirtilen taksit tutarlarını, ilgililerin alacaklarından keserek en geç yedi iş günü içerisinde bankaya yatıracaktır.

İpotek : Bankacılık mevzuatına uygun olarak istenecektir.

Bu kararda belirtilmeyen hususlarda, Bankanın usul ve esasları uygulanacaktır.

3- Kredi Kullanım Usulleri

Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu'na Proje müracaat tarihi itibarıyla son üç takvim ayı içinde günlük süt satış ortalaması en az 150 Lt. olan büyükbaş hayvan işletmelerinin ve ilkbahar laktasyon dönemi Koyun + Keçi Sütü, günlük süt satış ortalaması 120 Lt. olan küçükbaş hayvan işletmelerinin, Hayvancılık Dairesi tarafından barınaklarının görülmesi ve/veya gerekli projelerin Hayvancılık Dairesi tarafından verilmesi ve/veya uygulanacak projenin uygunluğunun onayı aranacaktır. Yerleşim yerlerinin dışında kurulan organize hayvancılık bölgeleri bu çalışmada esas alınacaktır.

4- Hibe Kullanımı Usulleri

Hayvancılık Dairesi tarafından, sağım ve soğutucu odaları incelenerek, uygun olduğu belgelenen, Büyükbaş ve/veya Küçükbaş hayvan üreticilerinin sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımlarına ait faturalarını ibraz etmeleri halinde, fatura bedellerinin tümünün ödenmiş olmasına bakılmaksızın, Hibe Değerlendirme ve Kullandırma Komisyonu tarafından görüşülerek değerlendirilir. Komisyonun onayını alan işletmelere işletme başına ve bir defaya mahsus olmak koşuluyla Reel Sektörün Desteklenmesi Projesinden karşılanmak üzere 8,000.00 YTL (Sekiz Bin Yeni Türk Lirası) hibe, ita amirliği Hayvancılık Dairesinde olmak üzere işletme sahibine kullanılır.

KARAR NUMARASI:S-66-2006
BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAHİPLERİNE SOĞUK ZİNCİR
PROJESİ ÇERÇEVESİNDE KREDİ KULLANDIRILMASI

(Önerge No:2374/2005
(M.B))

Bakanlar Kurulu, aşağıdaki kararı aldı:

1. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahiplerine Soğuk Zincir Projesi Çerçevesinde Kredi Kullanılmasına ilişkin 15.4.2004 tarih ve T-534-2004 sayılı, 5.10.2005 tarih ve S-1259-2005 sayılı ile 23.11.2005 tarih ve S-1599-2005 sayılı kararların iptal edilmesi,
2. Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahiplerine Soğuk Zincir Projesi çerçevesinde ekteki şartlara bağlı olarak kredi kullanılması.

4.1.2006

I. FAİZ FARKI FONU UYGULAMASINA İLİŞKİN FAİZ ORANLARI VE UYGULAMA ŞEKİLLERİ KONUSUNDA KARAR

Bakanlar Kurulu'nun "Büyükbaş ve Küçükbaş hayvan sahiplerine Soğuk Zincir Proje Çerçevesinde Kredi Kullanılması" hususundaki 15.4.2004 tarih ve T-534-2004 sayılı, 05.10.2005 tarih ve S-1259-sayı ile 23.11.2005 tarih ve S-1599-2005 sayılı Kararların iptal edilmesi ve 28/2003 sayılı Faiz Farkı Fonu Yasası'nın 6. maddesi uyarınca Maliye Bakanlığı tarafından düzenlenen, Faiz Farkı Fonu'ndan "Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahiplerine Soğuk Zincir Proje Çerçevesinde Kredi Kullanılması"na ilişkin faiz oranları, geri ödeme süreleri, geri ödeme taksitleri ve Faiz Farkı Fonu'ndan yararlanmak için Büyükbaş ve Küçükbaş hayvan sahiplerinde aranacak şartlar ve başvuranlardan istenecek bilgi ve belgeler aşağıda belirtilmiştir.

Fon kaynakları, Maliye Bakanlığı tarafından ,aracı bankaya "Taahhütname"ler karşılığında, 500,000.- Yeni Türk Lirası veya karşılığı ABD \$ (Amerikan Doları) limitler halinde kullanılır. Maliye Bakanlığı, aracı Bankaların Fon kullandırma durumuna bakarak, bu limiti azaltabilir veya çoğaltabilir, bir aracı bankadan diğerine fon aktarabilir.

II. BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAHİPLERİNE KREDİ VE HİBE KULLANDIRMA ŞARTLARI :

- 1.Faiz Farkı Fonu'ndan Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahiplerine kredi kullandırmakla yetkili banka, aşağıda belirtilen şartlara uygun nitelikleri taşıyan kişilere belirtilmiş olan limitler dahilinde ve belirtilmiş olan koşullarda kredi kullanır.
- 2.Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Dairesi'ne kayıtlı bulunan ve Hayvancılık Dairesi'nin bu amaçla belirlediği kriterlere uygun olan Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahipleri kredi almak için başvurabilirler.
- 3.Bu kapsamda verilecek kredilere ve kullandırılacak hibe miktarlarına onay vermek üzere Tarım ve Orman Bakanlığı Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu ve/veya Hayvancılık Dairesi'nin vereceği uygunluk bildirimini sonucunda müteakip gerekli işlemler aracı Bankaca tamamlanır.
- 4.K.T.Süt Endüstrisi Kurumu'na proje müracaat tarihi itibarıyla son üç takvim ayı içerisinde günlük süt satış ortalaması en az 150 lt.olan büyükbaş hayvan sahipleri ve ilkbahar laktasyon döneminde koyun ve keçi sütü günlük süt satış ortalaması 120 lt olan küçükbaş hayvan işletmeleri kredi almak için başvurabilir.
- 5.Krediler kullanım aşamasına geldiğinde Banka tarafından hazırlanan liste çerçevesinde bankaya 15 günlük devreler halinde kaynak aktarma yapılmak suretiyle kullanılır. Fon'dan aktarılan kaynak, en geç 15 gün içerisinde kredi talebinde bulunana kullanılır.Banka geri dönüşlerini aylık periyotlar halinde bir liste ekinde tahsil edildikeli ayı izleyen ayın 15'ine kadar Fon'a aktaracaktır.
6. Kredi kullandırmayı kabul eden banka ile Maliye Bakanlığı, bu esasları kapsayan bir protokol imzalayacaktır.
7. Kullanılan kerdiler, Maliye Bakanlığı tarafından denetlenebilir.

8. Hibe Kullanım Usülleri:

- a) Hibe kullanımı hususunda, Tarım ve Orman Bakanlığı'nın K.T.Süt Endüstrisi Kurumu Genel Müdürü, Hayvancılık Dairesi Müdürü, Ekonomi ve Turizm Bakanlığı temsilcisi ve T.C.Yardım Heyeti Tarım Müşaviri'nden bir komisyon oluşur.
- b) S-1259-2005 sayı ve 5.10.2005 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı gereği, 5.10.2005 tarihinden sonra hayvan üreticilerinin sağım ünitesi ve / veya soğutucu depo alımlarına ait 5.10.2005 tarihinden sonrasını kapsayan faturaları baz alınarak aşağıda öngörülen hibe desteğinden yararlandırılmasına devam edilir. Reel Sektörün Desteklenmesi Projesinden 600,000- YTL (altı yüz bin Yeni Türk Lirası) kaynak sağlanmak suretiyle mekanizasyon alımının(Sağım ünitesi ve /veya soğutucu alımı) gerçekleştirilmesi amacıyla Hayvancılık Dairesi tarafından, sağım ve soğutucu odaları incelenerek uygun olduğu belgelenen Büyükbaş ve/veya Küçükbaş hayvan üreticilerinin sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımlarına ait faturalarını ibraz etmeleri halinde, fatura bedellerinin tümünün ödenmiş olmasına bakılmaksızın, Hibe Değerlendirme ve Kullandırma Komisyonu tarafından görüşülerek değerlendirilir. Komisyonun onayını alan işletmelere işletme başına ve bir defaya mahsus olmak koşuluyla Reel Sektörün desteklenmesi Projesinden karşılanmak üzere 8,000-YTL (sekiz bin Yeni Türk Lirası) hibe, ita amirliği Hayvancılık Daire'sinde olmak üzere işletme sahibine kullandırılır.
- c) Hibe kullanımı konusunda 5.10.2005 tarihinden önceki uygulamaların, T-534-2004 sayı ve 15.04.2004 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde tamamlanmasına ve önceki uygulamalarda geçerli olmak üzere kararın ilgili 4. maddesi : "Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu'na Proje Müracaat tarihi itibarıyla son 3 takvim ayı içinde günlük süt satış ortalaması en az 200 Lt. olan büyükbaş hayvan işletmelerinin ve ilkbahar laktasyon dönemi Koyun + Keçi sütü günlük süt satış ortalaması 120 Lt. ve üzeri olan küçükbaş hayvan işletmelerinin, Hayvancılık Dairesi tarafından sağım ünitesi ve/veya soğutucu alımı için sağım ve soğutucu odasının incelenip Hayvancılık Dairesi tarafından uygunluğu tespit edildikten sonra, Hibe Değerlendirme ve Kullandırma Komisyonu tarafından görüşülerek işletme başına Reel Sektörün Desteklenmesi Projesinden 400,000,000,-TL (Dört Milyar Türk Lirası)'nı geçmemek kaydıyla hibe verilir. Söz konusu paranın kullandırılması için Komisyonun onayı aranır." şeklinde Değiştirilerek uygulanması.

III. Faiz Farkı Fonu'ndan Büyükbaş ve Küçükbaş Hayvan Sahiplerine Kullandırılacak Kredilerin Şartları :

- 1- Aranacak Belgeler:
 - a) Tarım ve Orman Bakanlığı Hayvancılık Dairesi'ne kayıtlı olduğuna dair belge,
 - b) Soğuk Zincir Sisteminin uygulanabilmesi için gerekli sağım ve soğutucu odasının yeterli olup olmadığına dair Hayvancılık Dairesi'nden alınacak onay belgesi.
 - c) Sağım Ünitesi ve/veya Soğutucu Depo ekipmanları için kullandırılacak kredilerde Bankaca krediyi kullanacak kişiden, bankadan sağım odası ve soğutma odası yapımı amacıyla kredi alınıp alınmadığına bakılmaksızın Sağım Ünitesi ve/veya Soğutucu Depo ekipmanları için kredi talep edilmesi halinde sağım odasının inşaatının tamamlandığına veya inşaatının devam ettiğini tevsik eden Hayvancılık Dairesi'nce verilecek resmi belge,
 - d) Günlük süt satış ortalamasına dair Süt Endüstrisi Kurumu'ndan teyit edici belge,
 - e) Bankanın mevzuatına göre gerekli gördüğü belgeler.
- 2- Toprak Ürünleri Kurumu'na projeye müracaat tarihi itibarıyla vadesi geçmiş kredi borcu olanlara bu kapsamda kredi verilmez.
- 3- Evli olanlara öncelik tanınır.
- 4- Kredi limiti:
 - a) Sağım Odası ve Soğutma Odasının yapımı amacıyla kişi başına azami \$ 22,000.- Amerikan Doları veya karşılığı Yeni Türk Lirası,
 - b) Sağım Ünitesi ve/veya Soğutucu Depo ekipmanları alımı amacıyla kişi başına azami \$ 22,000.- Amerikan Doları veya karşılığı Yeni Türk Lirası.
- 5- Faiz oranı: Kullandırılan kredinin Yeni Türk Lirası karşılığı meblağ için yıllık % 5 (beş)'tir ve yıllık olarak konsolide edilir.
Banka Komisyonu : % 3 peşin (bir defaya mahsus)
- 6- Kredi ve senet vadeleri: azami 5 yıl
- 7- Geri ödemeler: Kredi alanın isteğine bağlı olarak, ilk 6 ay taksit ödenmeyecek şekilde ödeme düzenlenebilir.
- 8- Kredilere yönelik teminatlar, Bankacılık mevzuat ve kriterlerine uygun olarak Banka tarafından saptanacaktır.
- 9- Kredi talebinde bulunanlar, kredi tasitlerinin Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu ve/veya diğer kamu alacaklarından kesilmesine ve Yetkili banka aktarılmasına izin veren bir muvafakatname vereceklerdir.
- 10- Kıbrıs Türk Süt Endüstrisi Kurumu, Toprak Ürünleri Kurumu ve Diğer kamu kuruluşları Bankaca belirtilen taksit tutarlarını, ilgililerin alacaklarından keserek en geç yedi iş günü içerisinde bankaya yatıracaktır.
- 11- Krediyi kullanan gerçek ve/veya tüzel kişiler, krediyi belirtilen amaç için kullanırken bankaya faturaları sunacaklardır. (Faturalar kendi adlarına veya makine alımını gerçekleştirdikleri şirketleri adına olabilir ancak şirket adına düzenlenecek faturalarda, kredi alınırken o şirketin hissedarı oldukları hususu tevsik edilmelidir).
- 12- Faiz Farkı Fonu'ndan daha önce kredi alıp da düzenli ödemeyen ve halen hesapları açık olanlara bu kapsamda kredi verilmez.

Senetlere Uygulanacak Faiz

- 1- Yukarıdaki kurallara göre düzenlenecek senetlerin faiz oranları, Maliye Bakanlığının yetkili bankalara uyguladığı avans faizleri ile bağlantılıdır. Maliye Bakanlığı, ticari bankaların uygulamakta olduğu kredi faizleri değişikliklerini göz önünde bulundurarak, zaman zaman, avans faizlerini değiştirebilir. Vadenin aşılması halinde, krediyi kullandıran bankanın ticari kredilere uyguladığı faiz uygulanır.
- 2- Faiz Farkı Fonundan kredi vermekle yetkili banka, Bakanlar Kurulu Kararında ön görülen faiz oranı dışında, hangi nam altında olursa olsun, ek menfaat sağlayamaz. Ancak, hizmet verilmesi halinde verilen hizmet karşılığı alınacak ücret ve komisyonlar bunun dışındadır.
- 3- Faiz Farkı Fonu'nu kullandırmakla yetkili banka belirtilen vade hitamında ödemediği avans miktarlarına, kendi plasmanlarına uyguladığı faiz oranı uygulanır.

VI. FAİZ FARKI FONU'NDAN BÜYÜKBAŞ VE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAHİPLERİNE KREDİ KULLANDIRMAKLA YETKİLİ BANKANIN MÜKELLEFİYETLERİ

1-Faiz Farkı Fonu kendi kaynakları ile sınırlıdır. Faiz Farkı Fonunu kullandırmakla yetkili banka, Fonunun mevcut kaynaklarını aşacak mükellefiyetlere giremez.

2-Faiz Farkı Fonu'nu kullandırmakla yetkili banka, Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılacak talimatlara uymakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğün aksine hareket eden banka, almış olduğu avansı Faiz Farkı Fonu'na iade eder ve söz konusu bankanın müteakip Faiz Farkı Fonu talepleri kabul edilmez.

3-Kredilerin, Faiz Farkı Fonu'nun yukarıda belirtilmiş olan kullanım amaçları dışındaki faaliyetlerde kullandırılmasının veya bankanın kredi mevzuatına uygun şekilde kullandırılmadığının tespit edilmesi halinde, verilmiş olan meblağlar, bankanın kendi plasmanlarına uygulamakta olduğu faiz oranı üzerinden hesaplanmak sureti ile, faizleri ile birlikte onbeş gün içerisinde Faiz Farkı Fonu'na iade edilir.

4-Banka, kredinin serbest bırakılmasından önce, kredi konusunun yerine getirildiğini, yapacağı denetimlerle veya isteyeceği belgelerle (fatura veya ilgili kurumlardan teyid edici yazı vs.)teyid edecek ve gerektiğinde kredi konusunun gerçekleşmesine bağlı olarak krediyi hakedişler şeklinde kullandıracaktır.

5-Verilecek kredi toplamı tutarı hiçbir şekilde 3,500,000.-YTL (üç milyon beş yüz bin Yeni Türk Lirası) veya karşılığı döviz miktarını aşmayacaktır.

6-Faiz Farkı Fonu'ndan kredi kullandırmakla yetkili banka, Fon'dan almış olduğu meblağların ilgili döneme ait tahsil edilmesi gereken faiz ve anaparalarını, müteakip ayın onbeşine kadar eşit taksitlerle Faiz Farkı Fonu hesabına yatıracaktır. Vadelerinde ödenmeyen taksitlere ait meblağları ise sözleşme süresinde birikmiş fazileri ile birlikte birtamam ödeyecektir. Banka tarafından tahsil edildiği halde süresinde Fon hesabına aktarılmayan miktarlar için aylık % 7 temerrüt faizi Bankadan tahsil edilecektir.

V.YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ:

Bu uygulamalar Resmi Gazete’de yayım tarihinden başlayarak yürürlüğe girer.